ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) NR 1305/2013

z dnia 17 grudnia 2013 r.

w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 42 i art. 43 ust. 2,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

po przekazaniu projektu aktu ustawodawczego parlamentom narodowym,

uwzględniając opinię Trybunału Obrachunkowego,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego,

uwzględniając opinię Komitetu Regionów,

stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą,

a także mając na uwadze, co następuje:

(1) W komunikacie Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno–Społecznego i Komitetu Regionów, zatytułowanym „WPR do 2020 r.: sprostać wyzwaniom przyszłości związanym z żywnością, zasobami naturalnymi oraz aspektami terytorialnymi", określone zostały potencjalne wyzwania, cele oraz kierunki wspólnej polityki rolnej („WPR") po 2013 r. W świetle debaty na temat tego komunikatu reforma WPR powinna wejść w życie z dniem 1 stycznia 2014 r. Reforma ta powinna obejmować wszystkie główne instrumenty WPR, w tym rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 ([1]). Z uwagi na zakres reformy należy uchylić rozporządzenie (WE) nr 1698/2005 i zastąpić je nowym dokumentem.

(2) Należy ustanowić politykę rozwoju obszarów wiejskich, która powinna towarzyszyć płatnościom bezpośrednim i działaniom rynkowym w ramach WPR oraz uzupełniać je, a tym samym przyczyniać się do osiągnięcia celów tej polityki ustanowionych w Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej („TFUE"). Taka polityka rozwoju obszarów wiejskich powinna również integrować główne cele polityki przedstawione w komunikacie Komisji z dnia 3 marca 2010 r., zatytułowanym „Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu" („strategia »Europa 2020« ") oraz powinna być spójna z ogólnymi celami polityki spójności gospodarczej i społecznej określonymi w TFUE.

(3) Ponieważ cel niniejszego rozporządzenia, a mianowicie rozwój obszarów wiejskich, nie może zostać osiągnięty w sposób wystarczający przez państwa członkowskie ze względu na powiązania między rozwojem obszarów wiejskich a innymi instrumentami WPR, zakres różnic istniejących między poszczególnymi obszarami wiejskimi oraz ograniczenia środków finansowych państw członkowskich w rozszerzonej Unii, natomiast ze względu na wieloletnią gwarancję finansowania unijnego oraz skoncentrowanie się na jego priorytetach, możliwe jest lepsze jego osiągnięcie na poziomie Unii, Unia może podejmować działania zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 Traktatu o Unii Europejskiej („TUE"). Zgodnie z zasadą proporcjonalności określoną tym artykule niniejsze rozporządzenie nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tego celu.

(4) Aby zapewnić zrównoważony rozwój obszarów wiejskich, niezbędne jest skoncentrowanie się na ograniczonej liczbie podstawowych priorytetów związanych z transferem wiedzy i innowacją w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich, rentownością gospodarstw, konkurencyjnością wszystkich rodzajów rolnictwa we wszystkich regionach oraz promowaniem innowacyjnych technologii w gospodarstwach i zrównoważonego zarządzania lasami, organizacją łańcuchów żywnościowych, w tym przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, dobrostanem zwierząt, zarządzaniem ryzykiem w rolnictwie, odtwarzaniem, ochroną i wzmacnianiem ekosystemów związanych z rolnictwem i leśnictwem, propagowaniem efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzeniem na gospodarkę niskoemisyjną w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym oraz wspieraniem włączenia społecznego, ograniczania ubóstwa i promowania rozwoju gospodarczego obszarów wiejskich. Należy przy tym uwzględnić zróżnicowanie sytuacji, które mają wpływ na obszary wiejskie, gdzie występują różne cechy lub różne kategorie potencjalnych beneficjentów i celów przekrojowych w zakresie innowacyjności, środowiska oraz łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej. Działania w zakresie łagodzenia zmiany klimatu powinny odnosić się zarówno do ograniczania emisji w rolnictwie i leśnictwie, pochodzących z najważniejszych form działalności takich jak produkcja zwierzęca i stosowanie nawozów, jak i do ochrony pochłaniaczy dwutlenku węgla oraz zwiększania pochłaniania dwutlenku węgla, uwzględniając użytkowanie gruntów, zmiany użytkowania gruntów oraz sektor leśnictwa. Priorytet unijny w zakresie rozwoju

([1]) Rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) (Dz.U. L 277 z 21.10.2005, s. 1).

obszarów wiejskich dotyczący transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich należy stosować horyzontalnie w odniesieniu do innych priorytetów unijnych związanych z rozwojem obszarów wiejskich.

(5) Priorytety unijne w zakresie rozwoju obszarów wiejskich powinny być realizowane w ramach zrównoważonego rozwoju i wspierania przez Unię celu polegającego na ochronie i poprawie środowiska, określonego w art. 11 TFUE, z uwzględnieniem zasady „zanieczyszczający płaci". Państwa członkowskie powinny dostarczać informacji o wspieraniu celu dotyczącego zmiany klimatu zgodnie z ambitnym założeniem przeznaczenia na ten cel przynajmniej 20 % unijnego budżetu, przy zastosowaniu metodologii przyjętej przez Komisję.

(6) Działalność Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich („EFRROW") oraz operacje, do których wnosi wkład, powinny być spójne i zgodne ze wsparciem w ramach pozostałych instrumentów WPR.

(7) W celu zapewnienia niezwłocznego uruchomienia i skutecznej realizacji programów rozwoju obszarów wiejskich, wsparcie z EFRROW powinno opierać się na istnieniu solidnych ramowych warunków administracyjnych. Z tego względu państwa członkowskie powinny ocenić możliwość zastosowania i spełnienie pewnych uwarunkowań *ex ante*. Każde z państw członkowskich powinno przygotować krajowy program rozwoju obszarów wiejskich dla całego swojego terytorium albo zbiór programów regionalnych albo zarówno program krajowy, jak i zbiór programów regionalnych. W każdym z tych programów należy określić strategię osiągania celów w odniesieniu do priorytetów unijnych w zakresie rozwoju obszarów wiejskich oraz zestaw działań. Programowanie powinno być zgodne z priorytetami unijnymi w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, przy jednoczesnym dostosowaniu do kontekstu krajowego i uzupełnianiu innych obszarów polityki unijnej, w szczególności polityki rynku rolnego, polityki spójności oraz wspólnej polityki rybołówstwa. Państwa członkowskie, które decydują się na przygotowanie zbioru programów regionalnych, powinny również być w stanie opracować ramy krajowe – bez przydziału oddzielnych środków budżetowych – w celu ułatwienia międzyregionalnej koordynacji radzenia sobie z wyzwaniami ogólnokrajowymi.

(8) Państwa członkowskie powinny mieć możliwość włączania do swoich programów rozwoju obszarów wiejskich podprogramy tematyczne ukierunkowane na specyficzne potrzeby obszarów mających dla nich szczególne znaczenie. Podprogramy tematyczne powinny dotyczyć między innymi młodych rolników, małych gospodarstw, obszarów górskich, tworzenia krótkich łańcuchów dostaw, kobiet na obszarach wiejskich, łagodzenia skutków zmiany klimatu i przystosowania się do niej oraz różnorodności biologicznej. Podprogramy tematyczne należy również wykorzystywać w celu zapewnienia przyczyniania się do restrukturyzacji sektorów rolnych, które mają duży wpływ na rozwój obszarów wiejskich. Aby zwiększyć efektywne interwencje w ramach niektórych podprogramów tematycznych, państwom członkowskim należy zezwolić na ustalenie wyższych poziomów dofinansowania dla niektórych operacji objętych tymi podprogramami tematycznymi.

(9) W programach rozwoju obszarów wiejskich należy określić potrzeby objętego nimi obszaru i opisać spójną strategię zaspokojenia tych potrzeb, z uwzględnieniem priorytetów unijnych w zakresie rozwoju obszarów wiejskich. Strategia ta powinna być oparta na wyznaczeniu celów. Należy ustalić powiązania między określonymi potrzebami, wyznaczonymi celami i działaniami wybranymi do osiągnięcia tych celów i zaspokojenia potrzeb. Programy rozwoju obszarów wiejskich powinny również zawierać wszystkie informacje wymagane do oceny ich zgodności z wymogami niniejszego rozporządzenia.

(10) W programach rozwoju obszarów wiejskich należy ustanowić cele w oparciu o wspólny zestaw wskaźników celów dla wszystkich państw członkowskich, a w razie konieczności wskaźników specyficznych dla programu. Aby ułatwić to zadanie, należy, zgodnie z priorytetami unijnymi w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, wyznaczyć obszary objęte tymi wskaźnikami. Ze względu na horyzontalne stosowanie priorytetu unijnego w zakresie rozwoju obszarów wiejskich dotyczącego transferu wiedzy w rolnictwie i leśnictwie interwencje w ramach tego priorytetu należy uważać za mające zasadnicze znaczenie dla wskaźników celów określonych dla pozostałych priorytetów unijnych.

(11) Niezbędne jest ustanowienie pewnych przepisów dotyczących programowania i zmiany programów rozwoju obszarów wiejskich. W przypadku zmian, które nie mają wpływu na strategię programów bądź na odpowiedni wkład finansowy Unii należy przewidzieć procedurę uproszczoną.

(12) Rozwój i specjalizacja rolnictwa i leśnictwa oraz szczególne wyzwania, przed którymi stoją mikroprzedsiębiorstwa oraz małe i średnie przedsiębiorstwa („MŚP") na obszarach wiejskich, wymagają odpowiedniego poziomu szkolenia technicznego i ekonomicznego, a także większej zdolności do korzystania z wiedzy i informacji oraz ich wymiany, w tym poprzez rozpowszechnianie najlepszych praktyk w produkcji rolnej i leśnej. Transfer wiedzy i działalność informacyjna powinny odbywać się nie tylko w postaci tradycyjnych kursów szkoleniowych, ale powinny być także dostosowane do potrzeb podmiotów na obszarach wiejskich. Z tego względu należy również wspierać warsztaty, coaching, demonstracje, działalność informacyjną oraz krótkoterminowe programy wymiany

oraz wizyt w gospodarstwach i lasach. Wiedza i zdobyte informacje powinny w szczególności umożliwiać rolnikom, posiadaczom lasów, osobom działającym w sektorze spożywczym oraz MŚP na obszarach wiejskich wzmocnienie ich konkurencyjności i efektywnego gospodarowania zasobami oraz poprawę wyników w zakresie oddziaływania na środowisko, przyczyniając się jednocześnie do osiągania zrównoważonego charakteru gospodarki wiejskiej. Zapewniając wsparcie na rzecz MŚP, państwa członkowskie mają możliwość nadawania priorytetu MŚP związanym z sektorami rolnictwa i leśnictwa. W celu zapewnienia, aby transfer wiedzy i działalność informacyjna były skuteczne pod względem osiągania tych wyników, należy wymagać, aby podmioty świadczące usługi w zakresie transferu wiedzy miały wszystkie stosowne zdolności.

(13) Usługi doradcze dla gospodarstw umożliwiają rolnikom, młodym rolnikom, posiadaczom lasów, innym gospodarującym gruntami oraz MŚP na obszarach wiejskich bardziej zrównoważone zarządzanie i poprawę ogólnej efektywności ich gospodarstw rolnych lub przedsiębiorstw. Z tego względu należy zachęcać zarówno do tworzenia takich usług, jak i do korzystania z doradztwa przez rolników, młodych rolników, posiadaczy lasów, innych gospodarujących gruntami oraz MŚP. W celu poprawy jakości i skuteczności oferowanego doradztwa należy wprowadzić przepisy dotyczące minimalnych kwalifikacji i regularnego szkolenia doradców. Jak przewidziano w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 ([1]), usługi doradcze dla gospodarstw powinny stanowić dla rolników wsparcie w ocenie efektywności ich gospodarstw rolnych i określaniu niezbędnych ulepszeń w odniesieniu do podstawowych wymogów w zakresie zarządzania, dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska, praktyk rolniczych korzystnych dla klimatu i środowiska, określonych w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1307/2013 ([2]), oraz działań na poziomie gospodarstwa przewidzianych w programach rozwoju obszarów wiejskich służących modernizacji gospodarstw, budowaniu konkurencyjności, integracji sektorowej, innowacji, zorientowaniu na rynek, a także promowaniu przedsiębiorczości.

Usługi doradcze dla gospodarstw powinny również pomagać rolnikom w określeniu niezbędnych ulepszeń w odniesieniu do wymogów określonych do celów wdrażania art. 11 ust. 3 dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady ([3]) („ramowa dyrektywa wodna"), a także wymogów do celów wdrażania art. 55 rozporządzenia (WE) nr 1107/2009 Parlamentu Europejskiego i Rady ([4]) i art. 14 dyrektywy 2009/128/WE Parlamentu Europejskiego i Rady ([5]), w szczególności w odniesieniu do zgodności z ogólnymi zasadami integrowanej ochrony przed szkodnikami. W stosownych przypadkach doradztwo powinno obejmować również normy bezpieczeństwa i higieny pracy związane z gospodarstwem, a także szczególne doradztwo dla rolników rozpoczynających działalność po raz pierwszy. Doradztwo powinno także móc obejmować rozpoczynanie działalności przez młodych rolników, zrównoważony rozwój działalności gospodarczej gospodarstwa rolnego, kwestie dotyczące lokalnego przetwórstwa i wprowadzania do obrotu, związane z wynikiem gospodarczym, wydajnością rolną i wynikami w zakresie oddziaływania na środowisko gospodarstwa rolnego lub przedsiębiorstwa. Zapewniać można również szczególne doradztwo dotyczące łagodzenia skutków zmiany klimatu i przystosowania się do niej, różnorodności biologicznej, ochrony wody, rozwoju krótkich łańcuchów dostaw, rolnictwa ekologicznego i zdrowotnych aspektów chowu zwierząt. Przyznając wsparcie na rzecz MŚP, państwa członkowskie mają możliwość nadawania priorytetu MŚP związanym z sektorami rolnictwa i leśnictwa. Usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem i z zakresu zastępstw powinny pomóc rolnikom w usprawnieniu i ułatwieniu zarządzania gospodarstwem rolnym.

(14) Unijne lub krajowe systemy jakości, w tym systemy certyfikacji gospodarstw w odniesieniu do produktów rolnych i żywności, stanowią dla konsumentów potwierdzenie jakości i cech produktu lub procesu produkcji stosowanego w wyniku udziału rolników w takim systemie, wytwarzają wartość dodaną takich produktów i poprawiają ich możliwości rynkowe. Z tego względu należy zachęcać rolników i grupy rolników do udziału w tych systemach. Aby zapewnić efektywne wykorzystanie zasobów EFRROW, wsparcie powinno być ograniczone do rolników aktywnych zawodowo w rozumieniu art. 9 rozporządzenia (UE) nr 1307/2013. Z uwagi na fakt, że w momencie wprowadzania takich systemów i w pierwszych latach udziału dodatkowe koszty i obowiązki, którymi rolnicy są obciążeni w związku z ich udziałem, nie są w pełni rekompensowane przez rynek, wsparcie powinno być udzielane w związku z przystępowaniem do takich systemów po raz pierwszy i powinno obejmować okres nie dłuższy niż pięć lat. Biorąc pod uwagę szczególne cechy bawełny jako produktu rolnego, należy uwzględnić także systemy jakości bawełny. Należy również udostępnić wsparcie

([1]) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej (Zob. s. 549 niniejszego Dziennika Urzędowego)

([2]) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1307/2013 ustanawiające przepisy dotyczące płatności bezpośrednich dla rolników na podstawie systemów wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej i uchylające rozporządzenia Rady (WE) nr 637/2008 i (WE) nr 73/2009 (Zob. s. 608 niniejszego Dziennika Urzędowego).

([3]) Dyrektywa 2000/06/WE Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz.U. L 327 z 22.12.2000, s. 1).

([4]) Rozporządzenie (WE) nr 1107/2009 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 października 2009 r. dotyczące wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin i uchylające dyrektywy Rady 79/117/EWG i 91/414/EWG (Dz.U. L 309 z 24.11.2009, s. 1).

([5]) Dyrektywa 2009/128/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 października 2009 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania na rzecz zrównoważonego stosowania pestycydów (Dz.U. L 309 z 24.11.2009, s. 71).

skierowane na działalność informacyjną i promocyjną dotyczącą produktów objętych systemami jakości i systemami certyfikacji otrzymujących wsparcie na mocy niniejszego rozporządzenia.

(15) Aby poprawić wynik gospodarczy i wyniki w zakresie oddziaływania na środowisko gospodarstw rolnych i przedsiębiorstw na obszarach wiejskich, poprawić efektywność wprowadzania do obrotu produktów rolnych oraz sektora ich przetwórstwa, w tym tworzenie zakładów przetwórstwa na małą skalę i infrastruktury wprowadzania do obrotu w kontekście krótkich łańcuchów dostaw i rynków lokalnych, zapewnić infrastrukturę potrzebną do rozwoju rolnictwa i leśnictwa oraz wspierać inwestycje niedochodowe niezbędne do osiągnięcia celów środowiskowych, należy udzielać wsparcia na rzecz inwestycji w środki trwałe przyczyniających się do osiągnięcia tych celów. W okresie programowania 2007–2013 różne działania obejmowały różne obszary interwencji. Z myślą o uproszczeniu, a także aby umożliwić beneficjentom opracowywanie i realizowanie połączonych projektów o zwiększonej wartości dodanej, jedno działanie powinno obejmować większość rodzajów inwestycji w środki trwałe. Aby lepiej ukierunkować pomoc, państwa członkowskie powinny przeznaczać wsparcie na gospodarstwa kwalifikujące się do pomocy na rzecz inwestycji związanych ze wspieraniem rentowności gospodarstw w oparciu o rezultaty analizy mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń („analizy SWOT"). Aby ułatwić rozpoczynanie działalności przez młodych rolników po raz pierwszy, można przyznać dodatkowy okres, w którym kwalifikowalne będą inwestycje służące zapewnianiu zgodności z normami unijnymi. Aby wspierać wdrażanie nowych norm unijnych, inwestycje związane ze zgodnością z tymi normami powinny być kwalifikowalne przez dodatkowy okres od momentu, gdy normy te staną się obowiązkowe dla gospodarstw rolnych.

(16) Potencjał produkcyjny sektora rolnictwa jest bardziej niż w przypadku innych sektorów narażony na szkody w wyniku klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof. Aby wspomóc rentowność i konkurencyjność gospodarstw w obliczu takich klęsk lub zjawisk, należy udzielać wsparcia stanowiącego dla rolników pomoc w przywracaniu potencjału produkcji rolnej, który uległ zniszczeniu. Państwa członkowskie powinny również zapewniać, aby nie wystąpiła nadwyżka rekompensaty w wyniku połączenia unijnych (w szczególności w odniesieniu do działania dotyczącego zarządzania ryzykiem w ramach niniejszego rozporządzenia), krajowych i prywatnych systemów rekompensat.

(17) Dla rozwoju obszarów wiejskich zasadnicze znaczenie mają tworzenie i rozwój nowej działalności gospodarczej w postaci nowych gospodarstw, różnicowanie w kierunku działalności pozarolniczej, w tym dostarczanie usług na rzecz rolnictwa i leśnictwa, działania związane z opieką zdrowotną, integracja społeczna i działalność turystyczna. Różnicowanie działalności w kierunku działalności pozarolniczej może również dotyczyć zrównoważonego zarządzania zasobami zwierzyny łownej. Działanie dotyczące rozwoju gospodarstw i działalności gospodarczej powinno ułatwiać młodym rolnikom rozpoczęcie działalności i strukturalne dostosowanie ich gospodarstw rolnych po rozpoczęciu działalności. Ponadto należy propagować różnicowanie działalności rolników w kierunku działalności pozarolniczej oraz tworzenie i rozwijanie MŚP prowadzących działalność pozarolniczą na obszarach wiejskich. Działanie to powinno również wspierać przedsiębiorczość kobiet na obszarach wiejskich. Należy także wspierać rozwój małych gospodarstw, których działalność jest potencjalnie gospodarczo rentowna. W celu zapewnienia rentowności nowej działalności gospodarczej wspieranej w ramach tego działania należy uzależnić wsparcie od przedłożenia planu biznesowego. Wsparcie na rzecz założenia nowego przedsiębiorstwa powinno obejmować jedynie początkowy okres działalności takiego przedsiębiorstwa i nie powinno stać się pomocą operacyjną. Z tego względu, w przypadku gdy państwa członkowskie decydują się na udzielanie pomocy w ratach, raty takie powinny być wypłacane przez okres nie dłuższy niż pięć lat. Ponadto w celu zachęcania do restrukturyzacji sektora rolnictwa należy ustanowić wsparcie w formie rocznych lub jednorazowych płatności dla rolników kwalifikujących się do systemu dla małych gospodarstw ustanowionego w tytule V rozporządzenia (UE) nr 1307/2013 („system dla małych gospodarstw"), którzy zobowiązują się do przekazania całego gospodarstwa rolnego wraz z odpowiednimi uprawnieniami do płatności innemu rolnikowi.

Aby zaradzić problemom młodych rolników dotyczącym dostępu do gruntów państwa członkowskie mogą również oferować to wsparcie w powiązaniu z innymi formami wsparcia, na przykład poprzez zastosowanie instrumentów finansowych.

(18) MŚP stanowią podstawę gospodarki wiejskiej w Unii. Rozwój gospodarstw i działalności pozarolniczej powinien mieć na celu wspieranie zatrudnienia i tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy na obszarach wiejskich, zachowanie istniejących miejsc pracy, ograniczenie sezonowych wahań zatrudnienia, rozwój sektorów nierolniczych poza rolnictwem i sektorem rolnictwa oraz sektorem przetwórstwa spożywczego. Jednocześnie powinien on sprzyjać integracji przedsiębiorstw i powstawaniu lokalnych powiązań między sektorami. Należy wspierać projekty łączące jednocześnie rolnictwo, turystykę wiejską poprzez promowanie zrównoważonej i odpowiedzialnej turystyki na obszarach wiejskich oraz dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe, a także inwestycje w energię odnawialną.

(19) Rozwój infrastruktury lokalnej i lokalnych podstawowych usług na obszarach wiejskich, w tym rekreacji i usług w zakresie kultury, odnowa wsi i działalność ukierunkowana na odbudowę i poprawę stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi i krajobrazów wiejskich stanowią zasadniczy element wszelkich wysiłków w zakresie realizowania potencjału wzrostu i wspierania zrównoważonego charakteru obszarów wiejskich. Z tego względu należy udzielać wsparcia operacjom mającym taki cel, w tym również związanym

z dostępem do technologii informacyjno–komunikacyjnych i rozwojem szybkich i bardzo szybkich łączy szerokopasmowych. Zgodnie z tymi celami należy wspierać rozwój usług i infrastruktury prowadzących do włączenia społecznego oraz odwrócenia tendencji spowolnienia gospodarczego i społecznego oraz wyludniania obszarów wiejskich. W celu osiągnięcia maksymalnej efektywności tego wsparcia, objęte nim operacje powinny być realizowane zgodnie z planami rozwoju gmin i ich podstawowych usług, opracowanymi przez co najmniej jedną społeczność wiejską, w przypadku gdy takie plany istnieją. W celu stworzenia synergii i usprawnienia współpracy, operacje powinny również, w stosownych przypadkach, promować związki między wsią i miastem. Państwa członkowskie mają możliwość nadawania priorytetu inwestycjom dokonywanym przez prowadzone przez społeczności partnerstwa na rzecz lokalnego rozwoju oraz projektom zarządzanym przez organizacje lokalnych społeczności.

(20) Leśnictwo jest integralną częścią rozwoju obszarów wiejskich, a wsparcie na rzecz zrównoważonego i przyjaznego dla klimatu użytkowania gruntów powinno obejmować rozwój obszarów leśnych i zrównoważone zarządzanie lasami. W okresie programowania 2007–2013 różne działania obejmowały różne rodzaje wsparcia inwestycji i zarządzania w zakresie leśnictwa. Z myślą o uproszczeniu systemu oraz umożliwieniu beneficjentom opracowywania i realizowania połączonych projektów o zwiększonej wartości dodanej, jedno działanie powinno obejmować wszystkie rodzaje wsparcia w zakresie inwestycji i zarządzania w leśnictwie. Działanie to powinno obejmować poszerzanie i ulepszanie zasobów leśnych poprzez zalesianie gruntów i tworzenie systemów rolno-leśnych łączących ekstensywne rolnictwo z systemami leśnymi. Powinien również obejmować odtwarzanie lasów zniszczonych w wyniku pożarów lub innych klęsk żywiołowych i katastrof oraz odpowiednie działania zapobiegawcze, inwestycje w technologie w dziedzinie leśnictwa oraz w przetwarzanie, transport i wprowadzanie do obrotu produktów leśnych, w celu zwiększenia wyniku gospodarczego i wyników w zakresie oddziaływania na środowisko posiadaczy lasów oraz inwestycji niedochodowych zwiększających odporność ekosystemów leśnych i odporność na zmianę klimatu oraz wartość ekosystemów leśnych dla środowiska. Wsparcie to nie powinno zakłócać konkurencji i powinno być neutralne w stosunku do rynku. W związku z tym należy nałożyć ograniczenia dotyczące wielkości i statusu prawnego beneficjentów. Należy podejmować środki zapobiegawcze przeciwko pożarom na obszarach sklasyfikowanych przez państwa członkowskie jako obszary wysokiego lub średniego ryzyka występowania pożarów. Wszystkie środki zapobiegawcze powinny stanowić część planu ochrony lasów. W przypadku działania podjętego w zakresie odtwarzania zniszczonego potencjału leśnego, wystąpienie klęski żywiołowej powinno podlegać formalnemu uznaniu przez naukową organizację publiczną.

Działanie dotyczące leśnictwa powinno być przyjęte w świetle przedsięwzięć prowadzonych przez Unię i państwa członkowskie na poziomie międzynarodowym oraz powinno być oparte na planach dotyczących leśnictwa sporządzanych przez państwa członkowskie na poziomie krajowym lub niższym niż krajowy bądź na równorzędnych instrumentach, które powinny uwzględniać zobowiązania podjęte na konferencjach ministerialnych w sprawie ochrony lasów w Europie. Działanie to powinno przyczyniać się do realizacji unijnej strategii leśnej zgodnie z komunikatem Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno–Społecznego i Komitetu Regionów, zatytułowanym „Nowa strategia leśna UE na rzecz lasów i sektora leśno-drzewnego".

(21) Grupy i organizacje producentów pomagają rolnikom wspólnie stawiać czoła wyzwaniom związanym z rosnącą konkurencją i konsolidacją rynków niższego szczebla w odniesieniu do wprowadzania ich produktów do obrotu, w tym na rynkach lokalnych. Z tego względu należy zachęcać do tworzenia grup i organizacji producentów. W celu zapewnienia najlepszego wykorzystania ograniczonych zasobów finansowych, jedynie grupy i organizacje producentów kwalifikujące się jako MŚP powinny korzystać ze wsparcia. Państwa członkowskie mają możliwość nadawania priorytetu grupom i organizacjom producentów produktów wysokiej jakości objętych działaniem dotyczącym systemów jakości produktów rolnych i środków spożywczych przewidzianym w niniejszym rozporządzeniu. W celu zapewnienia, aby grupy lub organizacje producentów stały się podmiotami rentownymi, należy państwom członkowskim przedkładać plany biznesowe jako warunek przyznania wsparcia grupie lub organizacji producentów. Aby uniknąć udzielania pomocy operacyjnej oraz zachować motywującą rolę wsparcia, maksymalny czas trwania wsparcia należy ograniczyć do pięciu lat, licząc od daty uznania grupy lub organizacji producentów na podstawie planu biznesowego.

(22) Płatności rolno-środowiskowo-klimatyczne powinny nadal odgrywać znaczącą rolę we wspieraniu zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich oraz w zaspokajaniu wzrastającego wśród społeczeństwa popytu na usługi w zakresie środowiska. Powinny one dodatkowo zachęcać rolników i innych gospodarujących gruntami do służenia całemu społeczeństwu poprzez wprowadzanie lub dalsze stosowanie praktyk rolnych przyczyniających się do łagodzenia zmiany klimatu i do przystosowania się do niej, zgodnych z ochroną i poprawą stanu środowiska, krajobrazu i jego właściwości, zasobów naturalnych oraz gleby i różnorodności genetycznej. W tym kontekście należy zwrócić szczególną uwagę na zachowanie zasobów genetycznych w rolnictwie oraz na dodatkowe potrzeby systemów rolniczych o wysokiej wartości przyrodniczej. Płatności powinny przyczyniać się do pokrycia dodatkowych kosztów i utraconych dochodów wynikających z podjętych zobowiązań i powinny obejmować jedynie zobowiązania wykraczające poza odpowiednie obowiązkowe normy i wymogi, zgodne z zasadą „zanieczyszczający płaci". Państwa członkowskie powinny również zapewnić, aby płatności dla rolników nie prowadziły do podwójnego finansowania na mocy niniejszego rozporządzenia oraz rozporządzenia (UE) nr 1307/2013. W wielu sytuacjach synergie wynikające z zobowiązań podjętych wspólnie

przez grupę rolników zwielokrotniają korzyść dla środowiska i klimatu. Wspólne działania wiążą się jednak z dodatkowymi kosztami transakcyjnymi, które należy odpowiednio zrekompensować. Ponadto, w celu zapewnienia, aby rolnicy i inni gospodarujący gruntami byli w stanie prawidłowo zrealizować podjęte zobowiązania, państwa członkowskie powinny dążyć do wyposażenia ich w niezbędną wiedzę i umiejętności.

Państwa członkowskie powinny utrzymać poziom wysiłków podjętych w okresie programowania 2007–2013 i powinny być zobowiązane do wydawania co najmniej 30 % całkowitego wkładu EFRROW na każdy program rozwoju obszarów wiejskich dotyczący kwestii związanych z łagodzeniem zmiany klimatu i przystosowaniem się do niej, a także kwestiami środowiskowymi. Takie wydatki powinny być dokonywane poprzez płatności rolno-środowiskowo-klimatyczne i płatności na rzecz rolnictwa ekologicznego oraz płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami, poprzez płatności dla leśnictwa, płatności dla obszarów Natura 2000 oraz wsparcie inwestycji na rzecz środowiska i klimatu.

(23) Płatności dla rolników z tytułu konwersji na rolnictwo ekologiczne lub utrzymania rolnictwa ekologicznego powinny zachęcać ich do udziału w takich systemach, tym samym odpowiadając na rosnące zapotrzebowanie społeczeństwa na stosowanie praktyk rolniczych przyjaznych dla środowiska i na wysokie standardy dotyczące dobrostanu zwierząt. W celu zwiększenia synergii w zakresie różnorodności biologicznej, korzyści płynących z działań w dziedzinie rolnictwa ekologicznego, należy zachęcać do tego, aby zawieranie umów zbiorowych lub współpraca między rolnikami, obejmowały większe, przyległe obszary. W celu uniknięcia masowego powrotu rolników do rolnictwa konwencjonalnego należy udzielać wsparcia zarówno dla działań związanych z konwersją na rolnictwo ekologiczne, jak i z utrzymaniem takiego rolnictwa. Płatności powinny przyczyniać się do pokrycia dodatkowych poniesionych kosztów i utraconych dochodów wynikających z podjętego zobowiązania i powinny obejmować jedynie zobowiązania wykraczające poza odpowiednie obowiązkowe normy i wymogi. Państwa członkowskie powinny również zapewniać, aby płatności dla rolników nie prowadziły do podwójnego finansowania na mocy niniejszego rozporządzenia oraz rozporządzenia (UE) nr 1307/2013. W celu zapewnienia efektywnego wykorzystania zasobów EFRROW wsparcie powinno ograniczać się do rolników aktywnych zawodowo w rozumieniu art. 9 rozporządzenia (UE) nr 1307/2013.

(24) Powinno się w dalszym ciągu przyznawać rolnikom i posiadaczom lasów wsparcie ze względu na doświadczane przez nich na danych obszarach szczególne niedogodności, wynikające z wdrażania dyrektywy 2009/147/WE Parlamentu Europejskiego i Rady [1] i dyrektywy Rady 92/43/EWG [2], oraz w celu przyczynienia się do skutecznego zarządzania obszarami Natura 2000. Należy również udostępniać rolnikom wsparcie, aby pomóc im w uporaniu się z niedogodnościami na obszarach znajdujących się w dorzeczach, wynikającymi z wdrażania ramowej dyrektywy wodnej. Wsparcie powinno być powiązane z określonymi wymogami opisanymi w programie rozwoju obszarów wiejskich, które wykraczają poza odpowiednie obowiązkowe normy i wymogi. Państwa członkowskie powinny również zapewnić, aby płatności dla rolników nie prowadziły do podwójnego finansowania na mocy niniejszego rozporządzenia oraz rozporządzenia (UE) nr 1307/2013. Przy opracowywaniu programów rozwoju obszarów wiejskich państwa członkowskie powinny ponadto uwzględniać specyficzne potrzeby obszarów Natura 2000.

(25) Płatności dla rolników na obszarach górskich lub na innych obszarach z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami powinny przyczyniać się, poprzez zachęcanie do dalszego użytkowania gruntów rolnych, do utrzymania terenów wiejskich oraz utrzymania i propagowania zrównoważonych systemów rolniczych. W celu zapewnienia skuteczności takiego wsparcia płatności powinny rekompensować rolnikom utracone dochody i dodatkowe koszty związane z niedogodnościami danego obszaru. W celu zapewnienia efektywnego wykorzystania zasobów EFRROW wsparcie powinno ograniczać się do rolników aktywnych zawodowo w rozumieniu art. 9 rozporządzenia (UE) nr 1307/2013.

(26) W celu zapewnienia efektywnego wykorzystywania środków finansowych Unii i równego traktowania rolników w całej Unii należy według obiektywnych kryteriów zdefiniować obszary górskie i inne obszary z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami. W przypadku obszarów z ograniczeniami naturalnymi powinny to być kryteria biofizyczne poparte wiarygodnymi dowodami naukowymi. W celu ułatwienia stopniowego znoszenia płatności na obszarach, które wskutek zastosowania tych kryteriów nie będą już uważane za obszary z ograniczeniami naturalnymi, należy przyjąć przepisy przejściowe.

(27) Rolnicy powinni być w dalszym ciągu zachęcani do przyjmowania wysokich norm w zakresie dobrostanu zwierząt poprzez udzielanie wsparcia tym rolnikom, którzy podejmują się przyjąć normy chowu zwierząt wykraczające poza odpowiednie normy obowiązkowe. W celu zapewnienia efektywnego wykorzystania zasobów EFRROW wsparcie powinno ograniczać się do rolników aktywnych zawodowo w rozumieniu art. 9 rozporządzenia (UE) nr 1307/2013.

[1] Dyrektywa 2009/147/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz.U. L 20 z 26.1.2010, s. 7).

[2] Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U. L 206 z 22.7.1992, s. 7).

(28) Nadal powinny być przyznawane płatności posiadaczom lasów, którzy świadczą przyjazne dla środowiska lub przyjazne dla klimatu usługi w zakresie ochrony lasu poprzez podejmowanie zobowiązań w celu poprawy różnorodności biologicznej, ochrony ekosystemów leśnych wysokiej wartości, zwiększania ich potencjału w zakresie łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej oraz wzmacniania wartości ochronnej lasów w odniesieniu do erozji gleby, utrzymania zasobów wodnych oraz zagrożeń naturalnych. W tym kontekście należy zwrócić szczególną uwagę na zachowanie i wspieranie zasobów genetycznych lasów. Płatności powinny być przyznawane z tytułu zobowiązań leśno-środowiskowych, które wykraczają poza odpowiednie obowiązkowe normy ustanowione w prawie krajowym.

(29) W okresie programowania 2007–2013 jedynym rodzajem współpracy, który był wyraźnie wspierany w ramach polityki rozwoju obszarów wiejskich, była współpraca na rzecz rozwoju nowych produktów, procesów i technologii w sektorze rolno-spożywczym oraz w sektorze leśnym. Wsparcie tego rodzaju współpracy jest nadal konieczne, ale należy je dostosować w celu lepszego spełnienia wymogów gospodarki opartej na wiedzy. W tym kontekście w ramach tego działania powinna istnieć możliwość finansowania projektów realizowanych przez jeden podmiot, pod warunkiem że uzyskane wyniki są rozpowszechniane, a tym samym osiągany jest cel rozpowszechniania nowych praktyk, procesów lub produktów. Ponadto stało się oczywiste, że wspieranie znacznie szerszego zakresu rodzajów współpracy, obejmującej szerszy krąg beneficjentów, od mniejszych podmiotów po większe, może przyczyniać się do osiągania celów polityki rozwoju obszarów wiejskich poprzez pomaganie podmiotom na obszarach wiejskich w przezwyciężaniu wynikających z rozdrobnienia trudności gospodarczych, środowiskowych i innych. Z tego względu zakres tego działania należy rozszerzyć. Wsparcie dla małych podmiotów na rzecz organizowania wspólnych procedur pracy i wspólnego korzystania z pomieszczeń i zasobów powinno pomóc im w osiągnięciu rentowności ekonomicznej pomimo ich małych rozmiarów. Wsparcie horyzontalnej i wertykalnej współpracy między podmiotami łańcucha dostaw oraz wsparcie działalności promocyjnej w kontekście lokalnym powinno być katalizatorem racjonalnego gospodarczo rozwoju krótkich łańcuchów dostaw, rynków lokalnych i lokalnych łańcuchów żywnościowych. Wsparcie dla wspólnego podejścia do projektów i praktyk środowiskowych powinno pomóc w zapewnieniu większych i spójniejszych korzyści dla środowiska i klimatu, niż te, jakie mogą uzyskać indywidualne podmioty działające bez kontaktu z innymi podmiotami (na przykład poprzez praktyki stosowane w odniesieniu do większych niepodzielonych obszarów gruntów).

Wsparcie powinno być zapewniane w różnej postaci. Klastry i sieci są szczególnie istotne dla wymiany wiedzy fachowej, a także dla opracowywania nowej i specjalistycznej wiedzy fachowej, usług i produktów. Projekty pilotażowe są ważnymi narzędziami badania możliwości komercyjnego stosowania technologii, technik i praktyk w różnych kontekstach oraz dostosowanie ich w razie konieczności. Grupy operacyjne stanowią zasadniczy element europejskiego partnerstwa innowacyjnego („EPI") na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa. Inne ważne narzędzie to strategie rozwoju lokalnego funkcjonujące poza ramami rozwoju lokalnego w ramach LEADER – między publicznymi i prywatnymi podmiotami z obszarów wiejskich i miejskich. W przeciwieństwie do podejścia LEADER możliwe jest, aby takie partnerstwa i strategie były ograniczone do jednego sektora lub do stosunkowo szczegółowych celów w zakresie rozwoju, w tym do celów wyżej wymienionych. Państwa członkowskie mają możliwość nadawania priorytetu współpracy pomiędzy podmiotami obejmującymi producentów surowców. Organizacje międzybranżowe również powinny kwalifikować się do wsparcia w ramach tego działania. Wsparcie to powinno ograniczać się do okresu siedmiu lat, z wyjątkiem wspólnych działań na rzecz środowiska i klimatu w należycie uzasadnionych przypadkach.

(30) Obecnie rolnicy narażeni są na rosnące ryzyko gospodarcze i środowiskowe wskutek zmiany klimatu i większej zmienności cen. W tym kontekście coraz większe znaczenie dla rolników ma efektywne zarządzanie ryzykiem. W związku z tym należy ustanowić działania dotyczące zarządzania ryzykiem, aby pomagać rolnikom w rozwiązywaniu problemów związanych z najczęściej spotykanymi ryzykami. Działanie to powinno zatem pomagać rolnikom w pokrywaniu składek płaconych na ubezpieczenie plonów, zwierząt i roślin, a także pomagać w tworzeniu funduszy wspólnego inwestowania i rekompensat wypłacanych rolnikom z takich funduszy za straty wynikające z niekorzystnych zjawisk klimatycznych, z wystąpienia chorób zwierząt lub roślin, inwazji szkodników lub incydentów środowiskowych. Działanie to powinno również obejmować narzędzie stabilizacji dochodów w postaci funduszu wspólnego inwestowania w celu zapewnienia wsparcia rolnikom doświadczającym poważnego spadku dochodów. W celu zapewnienia równego traktowania rolników w całej Unii, niezakłóconej konkurencji i poszanowania międzynarodowych zobowiązań Unii należy ustanowić szczegółowe warunki udzielania wsparcia w ramach tych działań. W celu zapewnienia efektywnego wykorzystania zasobów EFRROW wsparcie powinno ograniczać się do rolników aktywnych zawodowo w rozumieniu art. 9 rozporządzenia (UE) nr 1307 /2013.

(31) W ciągu kilku lat podejście LEADER do rozwoju lokalnego udowodniło swoją skuteczność we wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich poprzez pełne uwzględnienie wielosektorowych potrzeb w zakresie endogenicznego rozwoju obszarów wiejskich z zastosowaniem podejścia oddolnego. Z tego względu należy kontynuować stosowanie podejścia LEADER w przyszłości, a stosowanie tego podejścia powinno pozostać obowiązkowe dla programów rozwoju obszarów wiejskich na poziomie krajowym lub regionalnym.

(32) Wsparcie lokalnego rozwoju LEADER z EFRROW powinno obejmować również projekty współpracy międzyterytorialnej między grupami w ramach państwa członkowskiego lub projekty współpracy międzynarodowej między grupami w kilku państwach członkowskich lub projekty współpracy między grupami w państwach członkowskich i państwach trzecich.

(33) Aby umożliwić partnerom na obszarach wiejskich, którzy jeszcze nie stosują LEADER, przetestowanie i przygotowanie do opracowania i wdrażania strategii rozwoju lokalnego, należy również sfinansować pakiet startowy LEADER. Wsparcie nie powinno być zależne od przedłożenia strategii rozwoju lokalnego.

(34) Inwestycje są wspólnym elementem wielu działań dotyczących rozwoju obszarów wiejskich w ramach niniejszego rozporządzenia i mogą dotyczyć operacji o bardzo zróżnicowanym charakterze. W celu zapewnienia przejrzystości realizacji tych operacji należy ustanowić pewne wspólne zasady dla wszystkich inwestycji. Te wspólne zasady powinny zawierać określenie rodzajów wydatków, które można uznać za wydatki inwestycyjne, oraz powinny zapewniać, aby wsparcie było udzielane jedynie takim inwestycjom, które tworzą nową wartość w rolnictwie. Aby ułatwić realizację projektów inwestycyjnych, państwa członkowskie powinny mieć możliwość wypłacania zaliczek. W celu zapewnienia skuteczności, uczciwości i trwałego oddziaływania pomocy z EFRROW należy ustanowić przepisy zapewniające, aby inwestycje związane z operacjami były trwałe oraz aby wsparcie w ramach EFRROW nie było wykorzystywane do zakłócania konkurencji.

(35) Należy umożliwić wspieranie w ramach EFRROW inwestycji w nawadnianie, aby zapewnić korzyści gospodarcze i korzyści dla środowiska, pod warunkiem zapewnienia zrównoważonego charakteru danego nawadniania. W związku z tym, w każdym przypadku, wsparcie należy przyznać tylko jeżeli w odniesieniu do danego obszaru gotowy jest plan zarządzania dorzeczem zgodnie z wymogami ramowej dyrektywy wodnej i jeżeli już dokonywany jest pomiar wody na poziomie inwestycji lub zostanie on wprowadzony jako część inwestycji. Inwestycje służące poprawie istniejącej infrastruktury lub urządzeń nawadniających powinny prowadzić do minimalnego zwiększenia efektywności zużycia wody, wyrażonej jako potencjalna oszczędność wody. Jeżeli jednolita część wód, której dotyczy inwestycja, charakteryzuje się obniżoną jakością z powodów związanych z ilością wody, jak określono w ramach analitycznych ustanowionych w ramowej dyrektywie wodnej, połowa oszczędności efektywności zużycia wody powinna przekładać się na realne zmniejszenie zużycia wody na poziomie wspieranej inwestycji, tak aby zniwelować obniżenie jakości danej jednolitej części wód. Należy określić pewne przypadki, w których nie ma możliwości lub nie ma konieczności stosowania wymogów dotyczących potencjalnej lub faktycznej oszczędności wody, w tym dotyczących inwestycji w zakresie recyklingu lub ponownego użycia wody. Poza wspieraniem inwestycji w ulepszenia istniejących urządzeń należy wprowadzić przepis dotyczący wspierania z EFRROW inwestycji w nowe nawadnianie, z zastrzeżeniem wniosków analizy środowiskowej. Jednakże, poza pewnymi wyjątkami, wsparcia nie należy przyznawać na nowe nawadnianie w przypadku gdy jednolita część wód charakteryzuje się już obniżoną jakością, z uwagi na bardzo duże ryzyko, że przyznanie wsparcia w takich okolicznościach pogorszyłoby istniejące problemy dotyczące środowiska.

(36) Niektóre działania związane z obszarami przewidziane w niniejszym rozporządzeniu wymagają podjęcia przez beneficjentów zobowiązań na okres co najmniej pięciu lat. W tym okresie może nastąpić zmiana sytuacji gospodarstwa rolnego albo beneficjenta. Z tego względu należy ustanowić przepisy mające na celu określenie co powinno nastąpić w takich przypadkach.

(37) W przypadku niektórych działań przewidzianych w niniejszym rozporządzeniu warunkiem udzielenia wsparcia jest podjęcie przez beneficjentów zobowiązań wykraczających poza odpowiedni poziom bazowy określony w kategoriach obowiązkowych norm lub wymogów. Z uwagi na możliwe zmiany prawa w okresie istnienia zobowiązań, powodujące zmianę poziomu bazowego, należy wprowadzić przepis umożliwiający zmiany odpowiednich umów w celu zapewnienia ciągłego spełniania tego warunku.

(38) W celu zapewnienia, aby zasoby finansowe na rozwój obszarów wiejskich były wykorzystywane w najlepszy możliwy sposób, oraz aby kierować środki w ramach programów rozwoju obszarów wiejskich zgodnie z priorytetami unijnymi w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, a także aby zagwarantować równe traktowanie wnioskodawców, państwa członkowskie powinny ustanowić kryteria wyboru na potrzeby selekcji projektów. Wyjątek od tej zasady należy czynić jedynie w przypadku płatności w ramach działań rolno-środowiskowo-klimatycznych, dotyczących rolnictwa ekologicznego, Natury 2000 i ramowej dyrektywy wodnej", obszarów z naturalnymi ograniczeniami lub innymi szczególnymi ograniczeniami, dobrostanu zwierząt, usług leśno-środowiskowych i dotyczących klimatu oraz działań związanych z zarządzaniem ryzykiem. Przy stosowaniu kryteriów wyboru należy uwzględnić wielkość operacji zgodnie z zasadą proporcjonalności.

(39) EFRROW powinien wspierać, za pośrednictwem pomocy technicznej, działalność związaną z realizacją programów rozwoju obszarów wiejskich, w tym koszty związane z ochroną symboli i skrótów dotyczących unijnych systemów jakości, na udział w których można otrzymać wsparcie na mocy niniejszego rozporządzenia, oraz koszty ponoszone przez państwa członkowskie w związku z wyznaczeniem obszarów z ograniczeniami naturalnymi.

(40) Okazało się, że tworzenie sieci kontaktów wśród krajowych sieci, organizacji i administracji zaangażowanych na różnych etapach realizacji programu, organizowane w kontekście Europejskiej Sieci na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, może odgrywać bardzo ważną rolę w poprawianiu jakości programów rozwoju obszarów wiejskich poprzez zwiększanie udziału zainteresowanych stron w zarządzaniu rozwojem tych obszarów, a także w informowaniu społeczeństwa o płynących z tego korzyściach. Należy zatem finansować je w ramach pomocy technicznej na poziomie Unii. W celu uwzględnienia szczególnych potrzeb związanych z ewaluacją, należy utworzyć europejską zdolność w zakresie ewaluacji rozwoju obszarów wiejskich jako część Europejskiej Sieci na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, aby zebrać wszystkie podmioty zaangażowane w ewaluację i ułatwić w ten sposób wymianę wiedzy fachowej w tej dziedzinie.

(41) EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa powinno przyczyniać się do osiągnięcia celów strategii „Europa 2020" w zakresie inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu. Ważne jest, aby EPI łączyło wszystkie odpowiednie podmioty na poziomach unijnym, krajowym i regionalnym, przedstawiając państwom członkowskim nowe pomysły na to, jak udoskonalać, upraszczać i lepiej koordynować istniejące instrumenty i inicjatywy oraz uzupełniać je nowymi zadaniami tam, gdzie to konieczne.

(42) W celu przyczynienia się do osiągania celów EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa należy utworzyć sieć EPI, aby umożliwiać nawiązywanie kontaktów między grupami operacyjnymi, służbami doradczymi i badaczami zajmującymi się realizacją zadań ukierunkowanych na innowacje w rolnictwie. Należy finansować ją w ramach pomocy technicznej na poziomie Unii.

(43) Państwa członkowskie powinny zarezerwować część całkowitej kwoty przypadającej na każdy program rozwoju obszarów wiejskich przeznaczoną na pomoc techniczną, aby finansować utworzenie i funkcjonowanie krajowej sieci obszarów wiejskich zrzeszającej organizacje i organy administracji zajmujące się rozwojem obszarów wiejskich, w tym EPI, w celu zwiększenia ich zaangażowania w realizację programu i poprawę jakości programów rozwoju obszarów wiejskich. W tym celu krajowe sieci obszarów wiejskich powinny opracować i realizować plan działania.

(44) Programy rozwoju obszarów wiejskich powinny przewidywać działalność innowacyjną promującą zasoboosz-czędny, niskoemisyjny sektor rolnictwa charakteryzujący się dużą produktywnością, ze wsparciem EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa. EPI powinno mieć na celu promowanie szybszego i szerszego wdrażania innowacyjnych rozwiązań w praktyce. Powinno też tworzyć wartość dodaną poprzez zwiększenie stosowania i skuteczności instrumentów związanych z innowacyjnością oraz zwiększanie synergii między nimi. EPI powinno wypełniać luki poprzez lepsze powiązanie badań i rolnictwa w praktyce.

(45) Realizacją innowacyjnych projektów w kontekście EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa powinny zająć się grupy operacyjne zrzeszające rolników, zarządców lasów, społeczności wiejskie, badaczy, doradców z organizacji pozarządowych, przedsiębiorstwa i inne podmioty zainteresowane innowacyjnością w sektorze rolnictwa. W celu zapewnienia, aby rezultaty takich projektów przyniosły korzyść całemu sektorowi, należy rozpowszechniać te rezultaty w obszarze innowacji i wymiany wiedzy w ramach Unii i z państwami trzecimi.

(46) Należy wprowadzić przepis pozwalający na określenie całkowitej kwoty wsparcia unijnego na rzecz rozwoju obszarów wiejskich na mocy niniejszego rozporządzenia na okres od dnia 1 stycznia 2014 r. do dnia 31 grudnia 2020 r., zgodnie z wieloletnimi ramami finansowymi na okres 2014–2020. Dostępne przydzielone środki powinny być indeksowane na bazie stawki ryczałtowej dla programowania.

(47) W celu ułatwienia zarządzania środkami finansowymi z EFRROW, należy ustalić jednolitą wielkość wkładu na rzecz wsparcia z EFRROW w programowanie dotyczące rozwoju obszarów wiejskich w odniesieniu do wydatków publicznych w państwach członkowskich. Należy ustalić szczególną wielkość wkładu w odniesieniu do niektórych rodzajów operacji, aby uwzględnić ich szczególne znaczenie lub charakter,. W celu złagodzenia szczególnych ograniczeń wynikających z poziomu rozwoju, oddalenia i odizolowania należy ustalić odpowiednią wielkość wkładu EFRROW dla regionów słabiej rozwiniętych, regionów najbardziej oddalonych, o których mowa w TFUE, oraz dla mniejszych wysp Morza Egejskiego, a także regionów przejściowych.

(48) Państwa członkowskie powinny podjąć wszelkie niezbędne kroki w celu zapewnienia, aby ich działania dotyczące rozwoju obszarów wiejskich były weryfikowalne i kontrolowalne, w tym również wprowadzenie odpowiednich przepisów. W tym celu instytucja zarządzająca i agencja płatnicza powinny dokonywać oceny *ex ante* i oceniać działania przez cały czas realizacji programu. Działania, które nie spełniają tego warunku, należy dostosować.

(49) Komisja i państwa członkowskie powinny podjąć wszelkie niezbędne kroki w celu zapewnienia należytego zarządzania programami rozwoju obszarów wiejskich. W tym kontekście Komisja powinna podejmować odpowiednie działania oraz kontrole, a państwa członkowskie powinny podejmować działania w celu zapewnienia należytego funkcjonowania swoich systemów zarządzania.

(50) Za zarządzanie każdym programem rozwoju obszarów wiejskich i jego realizację powinna odpowiadać jedna instytucja zarządzająca. Jej obowiązki należy określić w niniejszym rozporządzeniu. Instytucja zarządzająca powinna mieć możliwość przekazania części swoich obowiązków, przy jednoczesnym zachowaniu pełnej odpowiedzialności za skuteczność i prawidłowość zarządzania. W przypadku gdy program rozwoju obszarów wiejskich zawiera podprogramy tematyczne, instytucja zarządzająca powinna mieć możliwość wyznaczenia innego podmiotu do zarządzania tym podprogramem i jego realizacji w odniesieniu do przydziałów finansowych określonych w programie, zapewniając przy tym należyte zarządzanie finansami tych podprogramów. W przypadku gdy państwo członkowskie ma zarządzać więcej niż jednym programem, powołać można jednostkę koordynującą w celu zapewnienia spójności.

(51) Każdy program rozwoju obszarów wiejskich powinien podlegać regularnemu monitorowaniu realizacji programu oraz postępów w osiąganiu wyznaczonych celów programu. Ponieważ wykazywanie i zwiększanie oddziaływania oraz skuteczności zadań finansowanych w ramach EFRROW zależą również od stosownej ewaluacji na etapie przygotowania i realizacji programu oraz po jego ukończeniu, Komisja i państwa członkowskie powinny utworzyć wspólnie system monitorowania i ewaluacji w celu przedstawienia postępów oraz ocenienia oddziaływania i skuteczności realizacji polityki rozwoju obszarów wiejskich.

(52) Aby zapewnić możliwość zbierania informacji na poziomie Unii system monitorowania i ewaluacji powinien obejmować zestaw wspólnych wskaźników. Najważniejsze informacje o realizacji programów rozwoju obszarów wiejskich należy rejestrować i przechowywać w formie elektronicznej, co stanowi sposób na ułatwienie zbierania danych. Od beneficjentów należy zatem wymagać przekazywania minimum niezbędnych informacji, które są potrzebne do monitorowania i ewaluacji.

(53) Odpowiedzialność za monitorowanie programu należy podzielić między instytucję zarządzającą i komitet monitorujący utworzony w tym celu. Komitet monitorujący powinien być odpowiedzialny za monitorowanie efektywności realizacji programu. W tym celu należy określić obowiązki tego komitetu.

(54) Monitorowanie programu powinno obejmować sporządzenie rocznego sprawozdania z realizacji, które ma być przesyłane Komisji.

(55) Każdy program rozwoju obszarów wiejskich powinien podlegać ewaluacji w celu poprawienia jego jakości i przedstawienia osiągnięć.

(56) Do wsparcia działań dotyczących rozwoju obszarów wiejskich w ramach niniejszego rozporządzenia powinny mieć zastosowanie art. 107, 108 i 109 TFUE. Niemniej jednak, ze względu na szczególny charakter sektora rolnictwa, te postanowienia TFUE nie powinny mieć zastosowania do działań dotyczących rozwoju obszarów wiejskich odnoszących się do operacji wchodzących w zakres stosowania art. 42 TFUE, które są przeprowadzane na mocy niniejszego rozporządzenia i zgodnie z nim, ani do płatności dokonywanych przez państwa członkowskie, mających stanowić dodatkowe krajowe finansowanie operacji na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, którym przyznano wsparcie unijne i które wchodzą w zakres stosowania art. 42 TFUE.

(57) Ponadto z myślą o zapewnieniu spójności z działaniami dotyczącymi rozwoju obszarów wiejskich kwalifikującymi się do wsparcia unijnego oraz w celu uproszczenia procedur, płatności dokonywane przez państwa członkowskie, mające stanowić dodatkowe krajowe finansowanie operacji na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, którym przyznano wsparcie unijne i które wchodzą w zakres stosowania art. 42 TFUE, powinny być uwzględnione w programie rozwoju obszarów wiejskich do celów oceny i zatwierdzenia zgodnie z przepisami niniejszego rozporządzenia. W celu zapewnienia, aby dodatkowe finansowanie krajowe nie zostało wdrożone, o ile nie zezwoliła na nie Komisja, zainteresowanemu państwu członkowskiemu należy uniemożliwić wprowadzenie w życie jego proponowanego dodatkowego finansowania rozwoju obszarów wiejskich do czasu jego zatwierdzenia. Płatności dokonywane przez państwa członkowskie, mające stanowić dodatkowe krajowe finansowanie operacji na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, którym przyznano wsparcie unijne i które nie wchodzą w zakres stosowania art. 42 TFUE, należy zgłaszać Komisji zgodnie z art. 108 ust. 3 TFUE, o ile nie wchodzą one w zakres stosowania rozporządzenia przyjętego zgodnie z rozporządzeniem Rady 994/98 ([1]), a państwom członkowskim należy uniemożliwić wprowadzenie ich w życie do czasu zakończenia procedury zgłoszenia w drodze ostatecznego zatwierdzenia przez Komisję.

(58) Należy ustanowić elektroniczny system informacji w celu zapewnienia efektywnej i bezpiecznej wymiany danych będących przedmiotem wspólnego zainteresowania oraz w celu zapisywania i zachowywania kluczowych informacji i zarządzania nimi, a także w celu sporządzania sprawozdań dotyczących monitorowania i ewaluacji.

([1]) Rozporządzenie Rady (WE) nr 994/98 z dnia 7 maja 1998 r. dotyczące stosowania art. 92 i 93 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską do niektórych kategorii horyzontalnej pomocy państwa (Dz.U. L 142 z 14.5.1998, s. 1).

(59) Zastosowanie powinno mieć prawo unijne dotyczące ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych oraz swobodnego przepływu takich danych, w szczególności dyrektywa 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady ([1]) oraz rozporządzenie (WE) nr 45/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady ([2]).

(60) W celu uzupełnienia lub zmiany niektórych elementów innych niż istotne niniejszego rozporządzenia, należy przekazać Komisji uprawnienia do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 290 TFUE. Szczególne ważne jest, aby w czasie prac przygotowawczych Komisja prowadziła stosowne konsultacje, w tym na poziomie ekspertów. Przygotowując i opracowując akty delegowane, Komisja powinna zapewnić jednoczesne, terminowe i odpowiednie przekazywanie stosownych dokumentów Parlamentowi Europejskiemu i Radzie.

(61) Uprawnienia te powinny obejmować: warunki, na jakich osoba prawna jest uznawana za młodego rolnika oraz ustalenie okresu karencji na czas nabycia umiejętności, czas trwania i zakres systemów wymiany w gospodarstwach i lasach oraz wizyty w gospodarstwach i lasach. Powinny one obejmować również: szczególne systemy unijne na mocy art. 17 ust. 1 lit. a) i charakterystykę grup producentów i rodzajów zadań, które mogą otrzymywać wsparcie na mocy art. 17 ust. 2, a także ustalanie warunków służących zapobieganiu zakłóceniom konkurencji i zapobieganiu dyskryminacji produktów oraz służących wykluczeniu komercyjnych znaków towarowych ze wsparcia.

(62) Dodatkowo, uprawnienia te powinny obejmować: minimalną treść planów biznesowych oraz kryteria, jakie mają być stosowane przez państwa członkowskie do ustalania progów, o których mowa w art. 19 ust. 4; definicję oraz minimalne wymogi środowiskowe w odniesieniu do zalesiania i tworzenia terenów zalesionych; warunki mające zastosowanie do zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych dotyczących ekstensywnego utrzymania zwierząt gospodarskich, utrzymywania lokalnych ras zwierząt zagrożonych wyginięciem, lub zachowania zasobów genetycznych roślinnych, które są zagrożone erozją genetyczną, a także definicję kwalifikowalnych operacji służących ochronie i zrównoważonemu wykorzystaniu i rozwojowi zasobów genetycznych. Powinny one obejmować również: metodę obliczeń, jaka ma być stosowana w celu uniknięcia podwójnego finansowania praktyk, o których mowa w art. 43 rozporządzenia (UE) nr 1307/2013 w odniesieniu do działań rolno-środowiskowo-klimatycznych, dotyczących rolnictwa ekologicznego, działań w ramach programu Natura 2000 oraz ramowej dyrektywy wodnej; definicję obszarów, na których zobowiązania dotyczące dobrostanu zwierząt wyznaczają podwyższone standardy metod produkcji; rodzaj operacji kwalifikujących się do wsparcia w ramach ochrony i promowania genetycznych zasobów leśnych; specyfikację cech projektów pilotażowych, klastrów, sieci, krótkich łańcuchów dostaw i rynków lokalnych, które będą się kwalifikowały do wsparcia na mocy działania dotyczącego współpracy, a także warunki przyznawania pomocy rodzajom operacji wymienionym w ramach tego działania.

(63) Ponadto uprawnienia te powinny obejmować: minimalny i maksymalny czas trwania pożyczek komercyjnych udzielanych funduszom wspólnego inwestowania w ramach działań dotyczących zarządzania ryzykiem w ramach niniejszego rozporządzenia, warunki, na jakich koszty związane z umowami leasingowymi lub używanym sprzętem mogą być uważane za kwalifikowalne wydatki na inwestycje; a także definicję rodzajów infrastruktury energii odnawialnej kwalifikującej się do inwestycji; warunki mające zastosowanie do przekształcenia lub dostosowania zobowiązań w ramach działań, o których mowa w art. 28, 29, 33 i 34, a także definicję innych sytuacji, w których zwrot pomocy nie jest wymagany. Powinny one również obejmować: przegląd pułapów określonych w załączniku I; warunki, na jakich wsparcie zatwierdzone przez Komisję w ramach rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 może być włączone we wsparcie zapewnione na mocy niniejszego rozporządzenia, w tym przeznaczone na pomoc techniczną i na ewaluacje *ex post*, w celu ułatwienia sprawnego przejścia od systemu ustanowionego na mocy rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 do systemu ustanowionego na mocy niniejszego rozporządzenia. W celu uwzględnienia Traktatu o przystąpieniu Republiki Chorwacji te akty delegowane powinny również w razie konieczności obejmować, w odniesieniu do Chorwacji, przejście od wsparcia dla rozwoju obszarów wiejskich na mocy rozporządzenia Rady (WE) nr 1085/2006 ([3]).

(64) W celu zapewnienia jednolitych warunków wykonywania niniejszego rozporządzenia należy powierzyć Komisji uprawnienia wykonawcze w odniesieniu do: treści programów rozwoju obszarów wiejskich oraz ram krajowych, zatwierdzania programów i ich zmian, procedur i harmonogramów zatwierdzania programów, procedur i harmonogramów zatwierdzania zmian programów i ram krajowych, w tym ich wejścia w życie i częstotliwości składania, przepisów dotyczących metod płatności ponoszonych przez uczestników kosztów transferu wiedzy i działalności informacyjnej, szczególnych warunków wdrażania działań dotyczących rozwoju obszarów wiejskich, struktury i funkcjonowania sieci ustanawianych na mocy niniejszego rozporządzenia, wymogów dotyczących informowania i reklamy, przyjęcia systemu monitorowania i ewaluacji oraz przepisów dotyczących funkcjonowania systemu informacyjnego;

([1]) Dyrektywa 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych (Dz.U. L 281 z 23.11.1995, s. 31).

([2]) Rozporządzenie (WE) nr 45/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2000 r. o ochronie osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez instytucje i organy wspólnotowe i o swobodnym przepływie takich danych (Dz.U. L 8 z 12.1.2001, s. 1).

([3]) Rozporządzenie Rady (WE) nr 1085/2006 z 17 lipca 2006 r. ustanawiające instrument pomocy przedakcesyjnej (IPA) (Dz.U. L 170 z 29.6.2007, s. 1).

oraz przepisów dotyczących prezentacji rocznych sprawozdań z realizacji. Uprawnienia te powinny być wykonywane zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 182/2011 ([1]).

(65) Skonsultowano się z Europejskim Inspektorem Ochrony Danych, który wydał opinię w dniu 14 grudnia 2011 r. ([2]).

(66) Z uwagi na pilną potrzebę przygotowania sprawnego wdrożenia zamierzonych działań, niniejsze rozporządzenie powinno wejść w życie z dniem jego opublikowania w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

(67) Nowy system wsparcia przewidziany w niniejszym rozporządzeniu zastępuje system wsparcia ustanowiony na mocy rozporządzenia (WE) nr 1698/2005. Rozporządzenie (WE) nr 1698/2005 należy zatem uchylić,

PRZYJMUJĄ NINIEJSZE ROZPORZĄDZENIE:

TYTUŁ I

CELE I STRATEGIA

ROZDZIAŁ I

Przedmiot i definicje

Artykuł 1

Przedmiot

1. Niniejsze rozporządzenie ustanawia ogólne przepisy regulujące wsparcie Unii dla rozwoju obszarów wiejskich, finansowane z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich („EFRROW") oraz ustanowione rozporządzeniem (UE) nr 1306/2013. Niniejsze rozporządzenie określa cele, do realizacji których ma przyczyniać się polityka rozwoju obszarów wiejskich, oraz odpowiednie priorytety unijne w zakresie polityki rozwoju obszarów wiejskich. W niniejszym rozporządzeniu nakreśla się kontekst strategiczny polityki rozwoju obszarów wiejskich oraz określa się działania, jakie należy podjąć w celu realizacji polityki rozwoju obszarów wiejskich. Ponadto ustanawia ono przepisy dotyczące programowania, tworzenia sieci kontaktów, zarządzania, monitorowania i ewaluacji na podstawie obowiązków dzielonych przez państwa członkowskie i Komisję oraz przepisy służące zapewnieniu koordynacji EFRROW z innymi instrumentami unijnymi.

2. Niniejsze rozporządzenie uzupełnia przepisy części drugiej rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 ([3]).

Artykuł 2

Definicje

1. Do celów niniejszego rozporządzenia stosuje się definicje „programu", „operacji", „beneficjenta", „strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność", „wydatków publicznych", „MŚP", „zakończonej operacji", i „instrumentów finansowych", określone lub o których mowa w art. 2 oraz „regionów słabiej rozwiniętych" i „regionów przejściowe", określonych w art. 90 ust. 2 lit. a) i b) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013.

Ponadto stosuje się następujące definicje:

a) „programowanie" oznacza kilkuetapowy proces organizacji, podejmowania decyzji i przyznawania zasobów finansowych, z udziałem partnerów, mający na celu realizację, w perspektywie wieloletniej, wspólnego działania przez Unię i państwa członkowskie, zmierzającego do osiągnięcia priorytetów unijnych w zakresie rozwoju obszarów wiejskich;

b) „region" oznacza jednostkę terytorialną odpowiadającą poziomowi 1 lub 2 Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (poziom NUTS 1 i 2) w rozumieniu rozporządzenia (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady ([4]);

c) „działanie" oznacza zespół operacji przyczyniających się do wykonania co najmniej jednego z priorytetów unijnych w zakresie rozwoju obszarów wiejskich;

d) „poziom dofinansowania" oznacza wielkość wkładu publicznego w operację;

e) „koszt transakcyjny" oznacza dodatkowy koszt związany z wypełnianiem zobowiązania, ale niezwiązany bezpośrednio z jego realizacją lub nieujęty w kosztach lub utraconych dochodach, które są wyrównywane bezpośrednio; koszt ten może być obliczany na podstawie kosztu standardowego;

f) „użytek rolny" oznacza każdy obszar zajęty przez grunty orne, trwałe użytki zielone, pastwiska trwałe lub uprawy trwałe określone w art. 4 rozporządzenia (UE) nr 1307/2013;

g) „straty gospodarcze" oznaczają wszelkie dodatkowe koszty ponoszone przez rolnika, które są rezultatem podjęcia przez niego środków nadzwyczajnych w celu zmniejszenia podaży na danym rynku lub wszelkiej znacznej utraty produkcji;

h) „niekorzystne zjawisko klimatyczne" oznacza warunki pogodowe, takie jak: mróz, burze, grad, lód, ulewne deszcze lub poważna susza, porównywalne do klęski żywiołowej;

([1]) Rozporządzenie (UE) nr 182/2011 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 lutego 2011 r. ustanawiające przepisy i zasady ogólne dotyczące trybu kontroli przez państwa członkowskie wykonywania uprawnień wykonawczych przez Komisję (Dz.U. L 55 z 28.2.2011, s. 13).

([2]) Dz.U. C 35 z 9.2.2012, s. 1.

([3]) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Zob. s. 549 niniejszego Dziennika Urzędowego).

([4]) Rozporządzenie (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r. w sprawie ustalenia wspólnej klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) (Dz.U. L 154 z 21.6.2003, s. 1).

i) „choroby zwierząt" oznaczają choroby wymienione w wykazie chorób zwierząt ustanowionym przez Światową Organizację Zdrowia Zwierząt lub w załączniku do decyzji Rady 2009/470/WE [1];

j) „incydent środowiskowy" oznacza konkretny przypadek zanieczyszczenia, skażenia lub degradacji stanu środowiska, który związany jest z konkretnym wydarzeniem oraz mający ograniczony zakres geograficzny; pojęcie to nie obejmuje ogólnych zagrożeń dla środowiska niezwiązanych z konkretnym wydarzeniem, takich jak zmiana klimatu lub zanieczyszczenia atmosferyczne;

k) „klęska żywiołowa" oznacza naturalnie występujące zdarzenie o charakterze biotycznym lub abiotycznym, które prowadzi do poważnych zakłóceń w systemach produkcji rolnej lub strukturach leśnych, powodując ostatecznie poważne szkody gospodarcze w sektorach rolnictwa lub leśnictwa;

l) „katastrofa" oznacza nieprzewidziane zdarzenie o charakterze biotycznym lub abiotycznym, wywołane działalnością człowieka, które prowadzi do poważnych zakłóceń w systemach produkcji rolnej lub strukturach leśnych, powodując ostatecznie poważne szkody gospodarcze w sektorach rolnictwa lub leśnictwa;

m) „krótki łańcuch dostaw" oznacza łańcuch dostaw, który obejmuje ograniczoną liczbę podmiotów gospodarczych zaangażowanych we współpracę, przynoszący lokalny rozwój gospodarczy oraz charakteryzujący się ścisłymi związkami geograficznymi i społecznymi między producentami, podmiotami zajmującymi się przetwórstwem a konsumentami;

n) „młody rolnik" oznacza osobę, która w chwili składania wniosku ma nie więcej niż 40 lat, posiada odpowiednie umiejętności i kwalifikacje zawodowe i po raz pierwszy rozpoczyna działalność w gospodarstwie rolnym jako kierujący tym gospodarstwem rolnym;

o) „cele tematyczne" oznaczają cele tematyczne określone w art. 9 rozporządzenia (UE) nr1303/2013;

p) „wspólne ramy strategiczne" („CFS") oznaczają wspólne ramy strategiczne, o których mowa w art. 10 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013;

q) „klaster" oznacza zgrupowanie niezależnych przedsiębiorstw, w tym nowych przedsiębiorstw, małych, średnich i dużych przedsiębiorstw, a także organów doradczych lub organizacji badawczych, założonych z myślą o stymulowaniu działalności gospodarczej/innowacyjnej poprzez promowanie intensywnych interakcji, wspólne korzystanie z urządzeń i wymianę wiedzy teoretycznej i fachowej, a także poprzez skuteczne przyczynianie się do transferu wiedzy, tworzenia sieci i rozpowszechniania informacji między przedsiębiorstwami w klastrze;

r) „las" oznacza obszar gruntu obejmujący ponad 0,5 ha z drzewami o wysokości powyżej 5 metrów wysokości, o zwarciu drzewostanu ponad 10 %, lub z drzewami, które są w stanie osiągnąć te progi in situ; pojęcie to nie obejmuje gruntu, który jest użytkowany przede wszystkim w celach rolniczych lub urbanistycznych, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Państwo członkowskie lub region mogą wybrać stosowanie definicji lasu innej niż definicja zawarta w ust. 1 lit. r), na podstawie istniejącego prawa krajowego lub systemu inwentaryzacji. Państwa członkowskie lub regiony umieszczają taką definicję w programie rozwoju obszarów wiejskich.

3. W celu zapewnienia spójnego podejścia w traktowaniu beneficjentów i uwzględnienia potrzeby wprowadzenia okresu dostosowawczego, w odniesieniu do definicji „młodego rolnika" określonej w ust. 1 lit. n), Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 83 dotyczących warunków, na jakich osobę prawną można uznać za „młodego rolnika", oraz ustanowienia okresu karencji na nabycie umiejętności zawodowych.

ROZDZIAŁ II

Misja, cele i priorytety

Artykuł 3

Misja

EFRROW wnosi wkład do strategii „Europa 2020" poprzez promowanie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich w całej Unii w sposób uzupełniający inne instrumenty WPR, politykę spójności i wspólną politykę rybołówstwa. EFRROW wnosi wkład do rozwoju bardziej zrównoważonego terytorialnie i środowiskowo, przyjaznego dla klimatu i odpornego na jego zmianę oraz konkurencyjnego i innowacyjnego unijnego sektora rolnictwa. Wnosi również wkład do rozwoju terytoriów wiejskich.

Artykuł 4

Cele

W ogólnych ramach WPR, wsparcie rozwoju obszarów wiejskich, w tym działań w sektorze spożywczym i sektorze produktów niespożywczych oraz leśnictwie, przyczynia się do osiągnięcia następujących celów:

a) wspieranie konkurencyjności rolnictwa;

b) zapewnienie zrównoważonego zarządzania zasobami naturalnymi oraz działania w dziedzinie klimatu;

c) osiągnięcie zrównoważonego rozwoju terytorialnego wiejskich gospodarek i społeczności, w tym tworzenie i utrzymywanie miejsc pracy.

[1] Decyzja Rady 2009/470/WE z dnia 25 maja 2009 r. w sprawie wydatków w dziedzinie weterynarii (Dz.U. L 155 z 18.6.2009, s. 30).

Artykuł 5

Priorytety unijne w zakresie rozwoju obszarów wiejskich

Do osiągnięcia celów w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, które przyczyniają się do realizacji strategii „Europa 2020" na rzecz inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu, dąży się poprzez realizację następujących sześciu priorytetów unijnych w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, które to priorytety stanowią odzwierciedlenie odpowiednich celów tematycznych wspólnych ram strategicznych:

1) wspieranie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich, obejmujące następujące cele szczegółowe:

   a) wspieranie innowacyjności, współpracy i rozwoju bazy wiedzy na obszarach wiejskich;

   b) wzmacnianie powiązań między rolnictwem, produkcją żywności i leśnictwem a badaniami i innowacją, w tym do celów ulepszonego zarządzania środowiskiem i lepszych wyników;

   c) wspieranie uczenia się przez całe życie oraz szkolenia zawodowego w sektorach rolnictwa i leśnictwa;

2) zwiększenie rentowności gospodarstw i konkurencyjności wszystkich rodzajów rolnictwa we wszystkich regionach oraz promowanie innowacyjnych technologii w gospodarstwach i zrównoważonego zarzadzania lasami, obejmujące następujące cele szczegółowe:

   a) poprawa wyników gospodarczych wszystkich gospodarstw oraz ułatwianie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw, szczególniez myślą o zwiększeniu uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek, a także zróżnicowania produkcji rolnej;

   b) ułatwianie wejścia rolników posiadających odpowiednie umiejętności do sektora rolnictwa, a w szczególności wymiany pokoleń;

3) wspieranie organizacji łańcucha dostaw żywności, w tym przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, promowanie dobrostanu zwierząt i zarządzania ryzykiem w rolnictwie, obejmujące następujące cele szczegółowe:

   a) poprawa konkurencyjności producentów rolnych poprzez lepsze ich zintegrowanie z łańcuchem rolno-spożywczym poprzez systemy jakości, dodawanie wartości do produktów rolnych, promocję na rynkach lokalnych i krótkie cykle dostaw, grupy i organizacje producentów oraz organizacje międzybranżowe;

   b) wspieranie zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem w gospodarstwach;

4) odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie ekosystemów powiązanych z rolnictwem i leśnictwem, obejmujące następujące cele szczegółowe:

   a) odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie różnorodności biologicznej, w tym na obszarach Natura 2000 i obszarach z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami, oraz rolnictwa o wysokiej wartości przyrodniczej, a także stanu europejskich krajobrazów;

   b) poprawa gospodarki wodnej, w tym nawożenia i stosowania pestycydów;

   c) zapobieganie erozji gleby i poprawa gospodarowania glebą;

5) wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym, obejmujące następujące cele szczegółowe:

   a) poprawa efektywności korzystania z zasobów wodnych w rolnictwie;

   b) zwiększenie efektywności wykorzystania energii w rolnictwie i przetwórstwie spożywczym;

   c) ułatwianie dostaw i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, produktów ubocznych, odpadów i pozostałości oraz innych surowców niespożywczych, dla celów biogospodarki;

   d) redukcja emisji gazów cieplarnianych i amoniaku z rolnictwa;

   e) promowanie ochrony pochłaniaczy dwutlenku węgla oraz pochłaniania dwutlenku węgla w rolnictwie i leśnictwie;

6) wspieranie włączenia społecznego, ograniczania ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich, obejmujące następujące cele szczegółowe:

   a) ułatwianie różnicowania działalności, zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw, a także tworzenia miejsc pracy;

   b) wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich;

   c) zwiększanie dostępności technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) na obszarach wiejskich oraz podnoszenie poziomu korzystania z nich i poprawianie ich jakości.

Wszystkie te priorytety przyczyniają się do osiągnięcia celów przekrojowych w zakresie innowacyjności, środowiska oraz łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej. Programy mogą być ukierunkowane na mniej niż sześć priorytetów, jeśli jest to uzasadnione na podstawie analizy sytuacji pod względem mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń (analizy „SWOT") oraz ewaluacji *ex ante*. Każdy program musi być ukierunkowany przynajmniej na cztery priorytety. Gdy państwo członkowskie przedkłada program krajowy i zbiór programów regionalnych, program krajowy może być ukierunkowany na mniej niż cztery priorytety.

Programy mogą obejmować inne cele szczegółowe w celu realizacji jednego z priorytetów, jeśli jest to uzasadnione i wymierne.

TYTUŁ II

PROGRAMOWANIE

ROZDZIAŁ I

Treść programów

Artykuł 6

Programy rozwoju obszarów wiejskich

1. EFRROW działa w państwach członkowskich poprzez programy rozwoju obszarów wiejskich. W ramach tych programów wdraża się strategię mającą na celu realizację priorytetów unijnych w zakresie rozwoju obszarów wiejskich poprzez zbiór działań określonych w tytule III. Wsparcie z EFRROW wykorzystuje się do osiągnięcia celów w zakresie rozwoju obszarów wiejskich realizowanych poprzez priorytety unijne.

2. Państwo członkowskie może przedłożyć jednolity program dla całego swojego terytorium albo zbiór programów regionalnych. W należycie uzasadnionych przypadkach, państwo członkowskie może ewentualnie przedłożyć program krajowy i zbiór programów regionalnych. Jeśli państwo członkowskie przedkłada program krajowy i zbiór programów regionalnych, działania lub rodzaje operacji programuje się na poziomie krajowym albo na poziomie regionalnym oraz zapewnia się spójność pomiędzy strategiami programów krajowych i regionalnych.

3. Państwa członkowskie posiadające programy regionalne mogą również przedłożyć do zatwierdzenia zgodnie z art. 10 ust. 2 krajowe ramy zawierające elementy wspólne dla tych programów regionalnych bez przydzielania oddzielnych środków budżetowych.

Ramy krajowe państw członkowskich posiadających programy regionalne mogą również zawierać tabelę przedstawiającą, w podziale na regiony i lata, całkowity wkład EFRROW na rzecz danego państwa członkowskiego w całym okresie programowania.

Artykuł 7

Podprogramy tematyczne

1. W celu przyczynienia się do realizacji priorytetów unijnych w zakresie rozwoju obszarów wiejskich państwa członkowskie mogą włączać do swoich programów rozwoju obszarów wiejskich podprogramy tematyczne, które są ukierunkowane na szczególne potrzeby. Takie podprogramy tematyczne mogą między innymi odnosić się do:

a) młodych rolników;

b) małych gospodarstw, o których mowa w art. 19 ust. 2 akapit trzeci;

c) obszarów górskich, o których mowa w art. 32 ust. 2;

d) krótkich łańcuchów dostaw;

e) kobiet na obszarach wiejskich;

f) łagodzenia skutków zmiany klimatu i przystosowania się do niej oraz różnorodności biologicznej.

Orientacyjny wykaz działań i rodzajów operacji mających szczególne znaczenie dla każdego podprogramu tematycznego znajduje się w załączniku IV.

2. Podprogramy tematyczne mogą również dotyczyć szczególnych potrzeb związanych z restrukturyzacją sektorów rolnictwa mających znaczące oddziaływanie na rozwój konkretnych obszarów wiejskich.

3. W przypadku operacji, które otrzymują wsparcie w ramach podprogramów tematycznych dotyczących małych gospodarstw, krótkich łańcuchów dostaw, łagodzenia skutków zmiany klimatu i przystosowania się do niej oraz różnorodności biologicznej, poziomy dofinansowania określone w załączniku II mogą zostać podwyższone o dodatkowe 10 punktów procentowych. W przypadku młodych rolników i obszarów górskich maksymalny poziomy dofinansowania mogą zostać podwyższane zgodnie z załącznikiem II. Maksymalny łączony poziom dofinansowania nie może jednak przekroczyć 90 %.

Artykuł 8

Treść programów rozwoju obszarów wiejskich

1. Poza elementami, o których mowa w art. 27 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013, każdy program rozwoju obszarów wiejskich obejmuje:

a) ewaluację *ex ante*, o której mowa w art. 55 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013;

b) analizę SWOT sytuacji oraz określenie potrzeb, które trzeba zaspokoić na obszarze geograficznym objętym programem.

Tę analizę przeprowadza się w oparciu o priorytety unijne w zakresie rozwoju obszarów wiejskich. Szczególne potrzeby dotyczące środowiska, łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej oraz innowacji ocenia się w świetle priorytetów unijnych w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, aby określić odpowiednie odpowiedzi w tych trzech dziedzinach na poziomie każdego priorytetu;

c) opis strategii, który wykazuje, że:

(i) dla każdego z celów szczegółowych należących do priorytetów unijnych w zakresie rozwoju obszarów wiejskich ujętych w programie wyznacza się odpowiednie cele w oparciu o wspólne wskaźniki, o których mowa w art. 69, oraz, w razie konieczności, wskaźniki specyficzne dla programu;

(ii) w odniesieniu do każdego z celów szczegółowych należących do priorytetów unijnych w zakresie rozwoju obszarów wiejskich ujętych w programie wybiera się odpowiednie połączenia działań w oparciu o solidną logikę interwencji wspieraną przez ewaluację *ex ante*, o której mowa w lit. a), oraz analizę, o której mowa w lit. b);

(iii) przydział środków finansowych na działania programu jest uzasadniony i odpowiedni do osiągnięcia wyznaczonych celów;

(iv) wzięto pod uwagę szczególne potrzeby powiązane ze szczególnymi warunkami na poziomie regionalnym lub subregionalnym, a ich zaspokojenie jest konkretnie zaplanowane poprzez odpowiednio opracowane połączenia działań lub podprogramy tematyczne;

(v) program zawiera odpowiednie podejście do innowacji, z myślą o osiągnięciu priorytetów unijnych w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, w tym EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa, do środowiska, z uwzględnieniem szczególnych potrzeb obszarów Natura 2000, oraz do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej;

(vi) podjęto działania, aby zapewnić dostępność wystarczających zdolności doradczych w zakresie wymogów regulacyjnych i działalności związanej z innowacją;

d) dla każdego uwarunkowania *ex ante*, ustanowionego zgodnie z art. 19, oraz części II załącznika XI do rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 w przypadku ogólnych uwarunkowań *ex ante*, oraz zgodnie z załącznikiem V do niniejszego rozporządzenia – ocenę, które spośród uwarunkowań *ex ante* mają zastosowanie do programu i które z nich są spełnione w dniu przedłożenia umowy o partnerstwie i programu. W przypadku gdy mające zastosowanie uwarunkowania *ex ante* nie są spełnione, program musi zawierać opis zadań, które należy podjąć, wykaz odpowiedzialnych podmiotów oraz harmonogram dla takich zadań zgodnie z podsumowaniem przedłożonym w umowie o partnerstwie;.

e) opis ram wykonania ustanowionych do celów art. 21 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013;

f) opis każdego z wybranych działań;

g) plan ewaluacji, o którym mowa w art. 56 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013. Państwa członkowskie zapewniają wystarczające zasoby w celu zaspokojenia zidentyfikowanych potrzeb oraz zapewnienia właściwego monitorowania i ewaluacji;

h) plan finansowy, składający się z:

(i) tabeli wyszczególniającej, zgodnie z art. 58 ust. 4, całkowity wkład EFRROW planowany na każdy rok. W stosownych przypadkach tabela ta wskazuje oddzielnie w ramach całkowitego wkładu EFRROW środki finansowe przewidziane dla regionów słabiej rozwiniętych oraz środki finansowe przekazane do EFRROW na mocy art. 7 ust 2 rozporządzenia (UE) nr 1307/2013. Planowany roczny wkład EFRROW musi być zgodny z wieloletnimi ramami finansowymi;

(ii) tabeli wyszczególniającej, w odniesieniu do każdego działania, dla każdego rodzaju operacji wraz z określoną wielkością wkładu EFRROW i dla pomocy technicznej, całkowity zaplanowany wkład Unii oraz mający zastosowanie udział wkładu EFRROW. W stosownych przypadkach tabela ta ponadto wskazuje oddzielnie udział wkładu EFRROW dla regionów słabiej rozwiniętych oraz dla innych regionów;

i) plan wskaźników, w podziale na cele szczegółowe, obejmujący cele, o których mowa w art. 8 ust. 1 lit. c) ppkt (i) wraz z planowanymi produktami i zaplanowanymi wydatkami w ramach każdego działania dotyczącego rozwoju obszarów wiejskich wybranego w odniesieniu do odpowiedniego celu szczegółowego;

j) w stosownych przypadkach, tabelę dotyczącą dodatkowego krajowego finansowania przypadającego na dane działanie zgodnie z art. 82;

k) w stosownych przypadkach, wykaz programów pomocy objętych art. 81 ust. 1, które mają zostać wykorzystane do realizacji programów;

l) informacje dotyczące komplementarności z działaniami finansowanymi przez inne instrumenty WPR i przez europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne („EFSI");

m) warunki dotyczące wdrażania programu, w tym:

(i) wyznaczenie przez państwo członkowskie wszystkich organów, o których mowa w art. 65 ust. 2, oraz, w celach informacyjnych, skrócony opis struktury zarządzania i kontroli;

(ii) opis procedur monitorowania i ewaluacji, jak również skład komitetu monitorującego;

(iii) przepisy zapewniające rozpowszechnianie informacji na temat programu, w tym za pośrednictwem krajowej sieci obszarów wiejskich, o której mowa w art. 54;

(iv) opis podejścia wyznaczającego zasady dotyczące ustalania kryteriów wyboru operacji i strategii rozwoju lokalnego, z uwzględnieniem odpowiednich celów; w tym kontekście państwa członkowskie mogą przewidywać nadawanie priorytetu MŚP związanym z sektorem rolnictwa i leśnictwa;

(v) w odniesieniu do rozwoju lokalnego, w stosownych przypadkach, opis mechanizmów zapewniających spójność pomiędzy działaniami przewidzianymi w ramach lokalnych strategii rozwoju, działania „Współpraca", o którym mowa w art. 35, oraz działania „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich", o którym mowa w art. 20, w tym powiązań między miastem a wsią;

n) działalność podejmowana w celu zaangażowania partnerów, o których mowa w art. 5 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013, oraz podsumowanie wyników konsultacji z partnerami;

o) w stosownych przypadkach, strukturę krajowej sieci obszarów wiejskich, o której mowa w art. 54 ust. 3, oraz przepisy dotyczące zarządzania nią, które tworzyłyby podstawę rocznych planów działania sieci.

2. W przypadku gdy program rozwoju obszarów wiejskich zawiera podprogramy tematyczne, każdy podprogram obejmuje:

a) szczegółową analizę sytuacji w oparciu o metodologię SWOT oraz określenie potrzeb, które należy uwzględnić w podprogramie;

b) szczególne cele na poziomie podprogramu oraz wybór działań, w oparciu o dokładną definicję logiki interwencji podprogramu, w tym ocenę oczekiwanego wkładu wybranych działań w osiąganie celów;

c) oddzielny szczegółowy plan wskaźników zawierający planowane produkty i zaplanowane wydatki dla każdego działania dotyczącego rozwoju obszarów wiejskich wybranego w odniesieniu do odpowiedniego celu szczegółowego.

3. Komisja przyjmuje akty wykonawcze ustanawiające przepisy dotyczące prezentacji w programach rozwoju obszarów wiejskich elementów opisanych w ust. 1 i 2 oraz przepisy dotyczące treści ram krajowych, o których mowa w art. 6 ust. 3. Te akty wykonawcze przyjmuje się zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 84.

ROZDZIAŁ II

Przygotowanie, zatwierdzenie i zmiana programów rozwoju obszarów wiejskich

Artykuł 9

Uwarunkowania ex ante

Poza ogólnymi uwarunkowaniami *ex ante*, o których mowa w części II załącznika XI do rozporządzenia (UE) nr 1303/2013, do programowania EFRROW zastosowanie mają uwarunkowania *ex ante*, o których mowa w załączniku V do niniejszego rozporządzenia, w stosownych przypadkach i o ile ma to zastosowanie do szczególnych celów realizowanych w ramach priorytetów programu.

Artykuł 10

Zatwierdzanie programów rozwoju obszarów wiejskich

1. Państwa członkowskie przedkładają Komisji projekt każdego programu rozwoju obszarów wiejskich, zawierający informacje, o których mowa w art. 8.

2. Każdy program rozwoju obszarów wiejskich jest zatwierdzany przez Komisję w drodze aktu wykonawczego.

Artykuł 11

Zmiana programów rozwoju obszarów wiejskich

Wnioski państw członkowskich dotyczące zmian w programach zatwierdzane są zgodnie z następującymi procedurami:

a) Komisja podejmuje decyzje, w drodze aktów wykonawczych, w sprawie wniosków dotyczących zmian w programach odnoszących się do jednej lub większej liczby następujących kwestii:

(i) zmiany strategii przedstawionej w programie poprzez zmianę o ponad 50 % w celu ujętym ilościowo związanym z celem szczegółowym;

(ii) zmiany wielkości wkładu EFFROW dotyczącej jednego działania lub większej ich liczby;

(iii) zmiany wysokości całego wkładu unijnego lub jego rocznego podziału na poziomie programu;

b) we wszystkich pozostałych przypadkach, Komisja zatwierdza, w drodze aktów wykonawczych, wnioski dotyczące zmian w programach, obejmujące w szczególności:

(i) wprowadzenie lub wycofanie działań lub rodzajów operacji;

(ii) zmiany opisu działań, w tym zmiany warunków kwalifikowalności;

(iii) przesunięcie środków finansowych między działaniami wdrażanymi w ramach różnych wielkości wkładu EFRROW.

Jednakże do celów lit. b) ppkt (i) oraz (ii) oraz lit. b) ppkt (iii), w przypadku gdy przesunięcie dotyczy mniej niż 20 % przydziału na działanie i mniej niż 5 % całkowitego wkładu EFRROW w dany program, uznaje się, że dokonano zatwierdzenia, jeśli Komisja nie podjęła decyzji w sprawie wniosku w ciągu 42 dni roboczych od otrzymania wniosku. Termin ten nie obejmuje okresu rozpoczynającego się w dniu następującym po dniu, w którym Komisja przesłała swoje uwagi państwu członkowskiemu, i kończącego się w dniu udzielenie przez państwo członkowskie odpowiedzi na te uwagi;

c) zatwierdzenie nie jest wymagane w przypadku korekt o czysto typograficznym lub redakcyjnym charakterze, które nie mają wpływu na wdrażanie polityki i działań. Państwa członkowskie informują Komisję o takich zmianach.

Artykuł 12

Przepisy dotyczące procedur i harmonogramów

Komisja przyjmuje akty wykonawcze ustanawiające przepisy dotyczące procedur i harmonogramów odnoszących się do:

a) zatwierdzania programów rozwoju obszarów wiejskich i ram krajowych;

b) składania i zatwierdzania wniosków w sprawie zmian w programach rozwoju obszarów wiejskich oraz wniosków dotyczących zmian ram krajowych, w tym ich wejścia w życie i częstotliwości składania tych wniosków w trakcie okresu programowania.

Te akty wykonawcze przyjmuje się zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 84.

TYTUŁ III

WSPARCIE ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

ROZDZIAŁ I

Działania

Artykuł 13

Działania

Każde działanie dotyczące rozwoju obszarów wiejskich programuje się w taki sposób, aby konkretnie przyczyniał się do osiągnięcia co najmniej jednego priorytetu unijnego w zakresie rozwoju obszarów wiejskich. Orientacyjny wykaz działań mających szczególne znaczenie dla priorytetów unijnych znajduje się w załączniku VI.

Artykuł 14

Transfer wiedzy i działalność informacyjna

1. Wsparcie w ramach tego działania obejmuje działalność w zakresie szkolenia zawodowego i nabywania umiejętności, demonstracje i działalność informacyjną. Działalność w zakresie kształcenia zawodowego i nabywania umiejętności mogą obejmować szkolenia, warsztaty i coaching.

Wsparcie może obejmować także krótkoterminową wymianę zarządzających gospodarstwami i lasami oraz wizyty w gospodarstwach i w lasach.

2. Wsparcia w ramach tego działania udziela się na rzecz osób działających w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym, gospodarujący gruntami i innych podmiotów gospodarczych będących MŚP prowadzącymi działalność na obszarach wiejskich.

Beneficjentem wsparcia zostaje dostawca usług szkoleniowych lub innych usług transferu wiedzy i działalności informacyjnej.

3. Wsparcie w ramach tego działania nie obejmuje kursów instruktażowych lub szkoleń, które stanowią część zwykłych programów lub systemów edukacyjnych na poziomie szkoły średniej lub wyższym.

Podmioty świadczące usługi w zakresie transferu wiedzy i usługi informacyjne muszą posiadać odpowiednie zdolności do wykonywania tego zadania w postaci wykwalifikowanego personelu odbywającego regularne szkolenia.

4. Kosztami kwalifikowalnymi w ramach tego działania są koszty organizowania i realizowania transferu wiedzy lub działalności informacyjnej. W przypadku demonstracji wsparcie może obejmować także odpowiednie koszty inwestycyjne. Koszty podróży, zakwaterowania i diet dziennych uczestników, a także koszty zastępstwa rolników również są kosztami kwalifikującymi się do wsparcia. Wszystkie koszty określone na mocy niniejszego ustępu są zwracane beneficjentowi.

5. W celu zapewnienia, aby systemy wymiany i wizyt w gospodarstwach i lasach były wyraźnie możliwe do odróżnienia od podobnej działalności w ramach innych systemów unijnych, Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 83 dotyczącychczasu trwania i treści systemów wymiany i wizyt w gospodarstwach i lasach.

6. Komisja przyjmuje akty wykonawcze ustanawiające przepisy dotyczące warunków płatności kosztów uczestników, w tym poprzez wykorzystywania bonów lub innych podobnych form.

Te akty wykonawcze przyjmuje się zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 84.

Artykuł 15

Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem i usługi z zakresu zastępstw

1. Wsparcia w ramach tego działania udziela się w celu:

a) udzielania pomocy rolnikom, młodym rolnikom określonym w niniejszym rozporządzeniu, posiadaczom lasów, innym gospodarującym gruntami i MŚP na obszarach wiejskich w korzystaniu z usług doradczych w celu poprawienia wyniku gospodarczego i wyników w zakresie oddziaływania na środowisko ich gospodarstw rolnych, przedsiębiorstw lub inwestycji, a także zwiększenia przyjazności tych gospodarstw, przedsiębiorstw lub inwestycji dla klimatu oraz ich odporności na zmianę klimatu;

b) wspierania tworzenia usług z zakresu zarządzania gospodarstwem oraz usług z zakresu zastępstw i doradztwa w zakresie prowadzenia gospodarstwa, jak również usług doradczych w zakresie leśnictwa, w tym systemu doradztwa rolniczego, o którym mowa w art. 12–14 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013;

c) wsparcia szkolenia doradców.

2. Beneficjentem wsparcia przewidzianego w ust. 1 lit. a) i c), jest dostawca usług doradczych lub szkolenia. Wsparcia przewidzianego w ust. 1 lit. b) udziela się organowi lub podmiotowi wybranemu w celu świadczenia usług z zakresu zarządzania gospodarstwem, zastępstw i doradztwa w tym zakresie lub usług doradczych w zakresie leśnictwa.

3. Organy lub podmioty wybrane do świadczenia usług doradczych muszą posiadać odpowiednie zasoby w postaci regularnie szkolonego i wykwalifikowanego personelu oraz doświadczenie w zakresie doradztwa oraz wiarygodność w odniesieniu do dziedzin, których dotyczą świadczone przez nich usługi doradcze. Beneficjenci w ramach tego działania wybierani są w drodze zaproszenia do składania ofert. Procedura wyboru jest regulowana prawem zamówień publicznych i musi być otwarta zarówno dla podmiotów publicznych, jak i prywatnych. Procedura ta musi być obiektywna i muszą być z niej wyłączeni kandydaci, których dotyczy konflikt interesów.

Podczas świadczenia usług doradczych dostawca przestrzega obowiązków poszanowania poufności, o których mowa w art. 13 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013.

4. Doradztwo dla indywidualnych rolników, młodych rolników określonych w niniejszym rozporządzeniu oraz innych gospodarujących gruntami jest powiązane z co najmniej jednym priorytetem unijnym w zakresie rozwoju obszarów wiejskich i obejmuje co najmniej jeden z następujących elementów:

a) obowiązki na poziomie gospodarstwa wynikające z podstawowych wymogów w zakresie zarządzania lub norm dotyczących dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska, określone w tytule VI rozdział I rozporządzenia (UE) nr 1306/2013;

b) w stosownych przypadkach – praktyki rolnicze korzystne dla klimatu i środowiska określone w tytule III rozdział 3 rozporządzenia (UE) nr 1307/2013, oraz utrzymywanie obszarów rolnych, o którym mowa w art. 4 ust. 1 lit. c) rozporządzenia (UE) nr 1307/2013;

c) działania na poziomie gospodarstwa przewidziane w programach rozwoju obszarów wiejskich służących modernizacji, budowaniu konkurencyjności, integracji sektorowej, innowacji i zorientowaniu na rynek, a także promowaniu przedsiębiorczości;

d) wymogi określone przez państwa członkowskie do celów wdrażania art. 11 ust. 3 ramowej dyrektywy wodnej;

e) wymogi określone przez państwa członkowskie do celów wdrażania art. 55 rozporządzenia (WE) nr 1107/2009, w szczególności zgodności z ogólnymi zasadami integrowanej ochrony przed szkodnikami, o której mowa w art. 14 dyrektywy 2009/128/WE; lub

f) w stosownych przypadkach – normy higieny pracy lub normy bezpieczeństwa związane z gospodarstwem;

g) szczególne doradztwo dla rolników rozpoczynających działalność po raz pierwszy.

Doradztwo może obejmować także inne kwestie, a w szczególności informacje dotyczące łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej, różnorodności biologicznej i ochrony wody, jak określono w załączniku I do rozporządzenia (UE) nr 1307/2013, lub kwestie związane z wynikiem gospodarczymi wynikami gospodarstwa rolnego w zakresie oddziaływania na środowisko, w tym aspekty dotyczące konkurencyjności. Może to obejmować doradztwo dotyczące rozwoju krótkich łańcuchów dostaw, rolnictwa ekologicznego i aspektów zdrowotnych chowu zwierząt.

5. Doradztwo dla posiadaczy lasów obejmuje co najmniej odpowiednie obowiązki na mocy dyrektyw 92/43/EWG, 2009/147/WE oraz ramowej dyrektywy wodnej. Może obejmować również kwestie związane z wynikiem gospodarczym i wynikami w zakresie oddziaływania na środowisko gospodarstwa leśnego.

6. Doradztwo dla MŚP może obejmować kwestie związane z wynikiem gospodarczym i wynikami w zakresie oddziaływania na środowisko przedsiębiorstwa.

7. W należycie uzasadnionych i odpowiednich przypadkach usługi doradcze mogą być częściowo świadczone grupowo, przy jednoczesnym uwzględnieniu sytuacji poszczególnych użytkowników korzystających z tych usług.

8. Wsparcie na mocy ust. 1 lit. a) i c) ogranicza się do wysokości maksymalnych kwot określonych w załączniku II. Wsparcie na mocy ust. 1 lit. b) ma charakter degresywny przez okres maksymalnie pięciu lat od momentu ustanowienia.

Artykuł 16

Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych

1. Wsparcie w ramach tego działania obejmuje przystąpienie rolników i grup rolników do:

a) systemów jakości ustanowionych na mocy następujących rozporządzeń i przepisów:

(i) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1151/2012 ([1]);

(ii) rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 ([2]);

(iii) rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 110/2008 ([3]);

(iv) rozporządzenie Rady (EWG) nr 1601/91 ([4]);

(v) część II tytuł II rozdział I sekcja 2 rozporządzenia Rady (UE) nr 1308/2013 w odniesieniu do wina.

b) systemów jakości, w tym systemów certyfikacji gospodarstw, produktów rolnych, bawełny lub środków spożywczych, uznanych przez państwa członkowskie za spełniające następujące kryteria:

(i) specyfika produktu końcowego wytworzonego w ramach takich systemów wynika z jasnego wymogu zagwarantowania któregokolwiek z następujących elementów:

— określonych cech produktu,

— określonych metod uprawy lub produkcji, lub

— jakości produktu końcowego, która w sposób znaczący przewyższa normy handlowe dotyczące danego produktu pod względem zdrowia publicznego, zdrowia zwierząt lub roślin, dobrostanu zwierząt lub ochrony środowiska;

(ii) system jest otwarty dla wszystkich producentów;

(iii) system obejmuje wiążące specyfikacje produktów, a zgodność z tymi specyfikacjami jest weryfikowana przez organy publiczne lub niezależny organ kontroli;

(iv) system jest przejrzysty i zapewnia pełną identyfikowalność produktów; lub

c) dobrowolnych systemów certyfikacji produktów rolnych uznanych przez państwa członkowskie za zgodne z unijnymi wytycznymi dotyczącymi najlepszych praktyk dla dobrowolnych systemów certyfikacji produktów rolnych i środków spożywczych.

2. Wsparcie w ramach tego działania może również obejmować koszty wynikające z działań informacyjnych i promocyjnych prowadzonych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym, dotyczących produktów objętych systemami jakości otrzymujących wsparcie zgodnie z ust. 1.

3. Wsparcie na mocy ust. 1 udzielane jest jako roczna płatność motywująca, której poziom ustala się według poziomu kosztów stałych wynikających z udziału we wspieranych systemach przez maksymalny okres pięciu lat.

Do celów niniejszego ustępu „koszty stałe" oznaczają koszty poniesione przy przystępowaniu do wspieranego systemu jakości oraz roczną składkę za udział w tym systemie, w tym, wrazie konieczności, wydatki na kontrole wymagane do weryfikacji zgodności ze specyfikacjami systemu.

Do celów niniejszego artykułu „rolnik" oznacza rolnika aktywnego zawodowo w rozumieniu art. 9 rozporządzenia (UE) nr 1307/2013.

4. Wsparcie ogranicza się do maksymalnego poziomu dofinansowania i kwoty określonej w załączniku II.

5. W celu uwzględnienia nowego prawa unijnego, które może wpływać na wsparcie udzielane w ramach tego działania, oraz w celu zapewnienia spójności z innymi unijnymi instrumentami promowania działań rolnych i zapobiegania zakłóceniu konkurencji, Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 83 dotyczących szczególnych unijnych systemów, które mają być objęte ust. 1 lit. a), oraz charakterystyki grup producentów i rodzajów działalności, które mogą otrzymywać wsparcie na mocy ust. 2, ustanawiania warunków służących zapobieganiu dyskryminacji niektórych produktów oraz ustanawiania warunków, na podstawie których mają być wykluczone ze wsparcia komercyjne znaki towarowe.

Artykuł 17

Inwestycje w środki trwałe

1. Wsparcie w ramach tego działania obejmuje materialne lub niematerialne inwestycje, które:

a) poprawiają ogólną wydajność i zrównoważenie gospodarstwa rolnego;

b) dotyczą przetwarzania, wprowadzania do obrotu lub rozwoju produktów rolnych objętych załącznikiem I do Traktatu lub bawełny, z wyjątkiem produktów rybołówstwa. Produktem procesu produkcyjnego może być produkt nieobjęty tym załącznikiem;

([1]) Rozporządzenie (UE) nr 1151/2012 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 listopada 2012 r. w sprawie systemów jakości produktów rolnych i środków spożywczych (Dz.U. L 343 z 14.12.2012, s. 1).

([2]) Rozporządzenie Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylające rozporządzenie (EWG) nr 2092/91 (Dz.U. L 189 z 20.7.2007, s. 1).

([3]) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 110/2008 z dnia 15 stycznia 2008 r. w sprawie definicji, opisu, prezentacji, etykietowania i ochrony oznaczeń geograficznych napojów spirytusowych i uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 1576/89 (Dz.U. L 39 z 13.2.2008, s. 16).

([4]) Rozporządzenie Rady (EWG) nr 1601/91 z dnia 10 czerwca 1991 r. ustanawiające ogólne zasady definicji, opisu i prezentacji win aromatyzowanych, aromatyzowanych napojów winopochodnych i aromatyzowanych koktajli winopodobnych (Dz.U. L 149z 14.6.1991, s. 1).

c) dotyczą infrastruktury związanej z rozwojem, modernizacją lub dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa, w tym dostępu do gruntów rolnych i leśnych, scalania i poprawy gruntów oraz dostaw i oszczędzania energii i wody; lub

d) są inwestycjami nieprodukcyjnymi związanymi z osiąganiem celów rolno-środowiskowo -klimatycznych realizowanych na mocy niniejszego rozporządzenia, w tym dotyczących stanu ochrony różnorodności biologicznej gatunków i siedlisk, a także podwyższającymi użyteczność publiczną obszaru Natura 2000 lub innych systemów o wysokiej wartości przyrodniczej, które zostaną określone w programie.

2. Wsparcia na mocy ust. 1 lit. a) udziela się rolnikom lub grupom rolników.

W przypadku inwestycji wspierających restrukturyzację gospodarstw państwa członkowskie ukierunkowują wsparcie dla gospodarstw zgodnie z analizą SWOT przeprowadzoną w odniesieniu do unijnego priorytetu rozwoju obszarów wiejskich „zwiększenie rentowności gospodarstw i konkurencyjności wszystkich rodzajów rolnictwa we wszystkich regionach oraz promowanie innowacyjnych technologii w gospodarstwach rolnych i zrównoważonego zarzadzania lasami".

3. Wsparcie na mocy ust. 1 lit. a) i b) ogranicza się do maksymalnych poziomów dofinansowania określonych w załączniku II. Te maksymalne poziomy można zwiększyć w przypadku młodych rolników, inwestycji zbiorowych, w tym tych związanych z połączeniem się organizacji producentów, oraz w przypadku projektów zintegrowanych obejmujących wsparcie w ramach więcej niż jednego działania, inwestycji na obszarach z naturalnymi ograniczeniami i innymi szczególnymi ograniczeniami, o których mowa w art. 32, inwestycji związanych z operacjami na mocy art. 28 i 29 oraz operacji wspieranych w ramach EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa zgodnie z poziomami dofinansowania określonymi w załączniku II. Jednakże maksymalny połączony poziom dofinansowania nie może przekroczyć 90 %.

4. Wsparcie na mocy ust. 1 lit. c) i d) podlega poziomom dofinansowania określonym w załączniku II.

5. Wsparcie może być przyznawane młodym rolnikom rozpoczynającym działalność po raz pierwszy jako kierujący gospodarstwem rolnym w odniesieniu do inwestycji mających na celu spełnienia z norm unijnych mających zastosowanie do produkcji rolnej, w tym norm dotyczących bezpieczeństwa pracy. Takie wsparcie może zostać udzielone maksymalnie na 24 miesiące od daty rozpoczęcia działalności.

6. W przypadku gdy prawo unijne nakłada na rolników nowe wymogi, wsparcie na inwestycje mające na celu spełnienie tych wymogów i może zostać udzielone na maksymalnie na 12 miesięcy od dnia, w którym stają się one obowiązkowe dla gospodarstwa rolnego.

Artykuł 18

Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof oraz wprowadzanie odpowiednich środków zapobiegawczych

1. Wsparcie w ramach tego działania obejmuje:

a) inwestycje w środki zapobiegawcze, których celem jest ograniczanie skutków prawdopodobnych klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof;

b) inwestycje w odtwarzanie gruntów rolnych i przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof.

2. Wsparcia udziela się rolnikom lub grupom rolników. Wsparcia można także udzielać podmiotom publicznym w przypadku gdy stwierdzono związek między inwestycją realizowaną przez ten podmiot a potencjałem produkcji rolnej.

3. Wsparcie na mocy ust. 1 lit. b) uzależnione jest od formalnego uznania przez właściwe organy publiczne państw członkowskich, że wystąpiła klęska żywiołowa i że klęska ta lub działania podjęte zgodnie z dyrektywą Rady 2000/29/WE [1] w celu zwalczenia lub powstrzymania choroby roślin lub inwazji szkodników spowodowały zniszczenie co najmniej 30 % odpowiedniego potencjału rolnego.

4. W ramach tego działania nie udziela się wsparcia z tytułu straty dochodu wynikającej z klęski żywiołowej lub katastrofy.

Państwa członkowskie zapewniają, aby nie wystąpiła nadwyżka rekompensaty w wyniku połączenia tego działania oraz innych krajowych lub unijnych instrumentów wsparcia bądź prywatnych systemów ubezpieczeń.

5. Wsparcie na mocy ust. 1 lit. a) ogranicza się do maksymalnych poziomów dofinansowania określonych w załączniku II.

Artykuł 19

Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej

1. Wsparcie w ramach tego działania obejmuje:

a) pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz:

(i) młodych rolników;

(ii) działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich;

[1] Dyrektywa Rady 2000/29/WE z dnia 8 maja 2000 r. w sprawie środków ochronnych przeciw wprowadzaniu do Wspólnoty organizmów szkodliwych dla roślin lub produktów roślinnych i przeciw ich rozpowszechnianiu się we Wspólnocie (Dz.U. L 169 z 10.7.2000, s. 1).

(iii) rozwoju małych gospodarstw;

b) inwestycje w tworzenie i rozwój działalności pozarolniczej;

c) płatności roczne lub płatności jednorazowe dla rolników kwalifikujących się do systemu dla małych gospodarstw ustanowionego w tytule V rozporządzenia (UE) nr 1307/2013(„system dla małych gospodarstw"), którzy trwale przekazali swoje gospodarstwo rolne rolne innemu rolnikowi.

2. Wsparcia na mocy ust. 1 lit. a) ppkt (i) udziela się młodym rolnikom.

Wsparcia na mocy ust. 1 lit. a) ppkt (ii) udziela się rolnikom lub członkom gospodarstwa rolnego, którzy różnicują działalność w kierunku działalności pozarolniczej, oraz mikroprzedsiębiorstwom i małym przedsiębiorstwom oraz osobom fizycznym na obszarach wiejskich.

Wsparcia na mocy ust. 1 lit. a) ppkt (iii) udziela się małym gospodarstwom określonym przez państwa członkowskie.

Wsparcia na mocy ust. 1 lit. b) udziela się mikroprzedsiębiorstwom i małymprzedsiębiorstwom oraz osobom fizycznym na obszarach wiejskich, a także rolnikom lub członkom gospodarstwa rolnego.

Wsparcia na mocy ust. 1 lit. c) udziela się rolnikom kwalifikującym się do uczestniczenia w systemie dla małych gospodarstw od przynajmniej jednego roku w chwili składania przez nich wniosków o przyznanie wsparcia oraz jeśli zobowiązują się oni do trwałego przekazania całego swojego gospodarstwa rolnego wraz z odpowiednimi uprawnieniami do płatności innemu rolnikowi. Wsparcie wypłacane jest od daty przekazania gospodarstwa rolnego do dnia 31 grudnia 2020 r. lub jest ono obliczane w odniesieniu do tego okresu i wypłacane w formie jednorazowej płatności.

3. Każda osoba fizyczna lub prawna bądź grupa osób fizycznych lub prawnych, bez względu na status prawny takiej grupy i jej członków w świetle prawa krajowego, może być uznawana za członka gospodarstwa rolnego, z wyjątkiem pracowników gospdoarstwa. W przypadku gdy za członka gospodarstwa rolnego uznaje się osobę prawną lub grupę osób prawnych, członek ten musi prowadzić działalność rolniczą w gospodarstwie w chwili złożenia wniosku o przyznanie wsparcia.

4. Wsparcie na mocy ust. 1 lit. a) uzależnione jest od przedłożenia planu biznesowego. Realizacja planu biznesowego musi rozpocząć się w terminie dziewięciu miesięcy od daty decyzji o przyznaniu pomocy.

W przypadku młodych rolników otrzymujących wsparcie na mocy ust. 1 lit. a) pkt (i) plan biznesowy musi przewidywać, że młody rolnik spełnia wymogi art. 9 rozporządzenia (UE) nr 1307/2013 w odniesieniu do definicji rolników aktywnych zawodowo w terminie 18 miesięcy od daty rozpoczęcia działalności.

Państwa członkowskie określają górne i dolne progi umożliwiające gospodarstwom rolnym dostęp do wsparcia na mocy ust. 1 lit. a) ppkt (i) oraz (iii). Niższy próg wsparcia na mocy ust. 1 lit. a) ppkt (i) musi przewyższać górny próg dla wsparcia na mocy ust. 1 lit. a) ppkt (iii). Wsparcie jest ograniczone do gospodarstw rolnych spełniających definicję mikroprzedsiębiorstworaz małych przedsiębiorstw.

5. Wsparcie na mocy ust. 1 lit. a) jest wypłacane w co najmniej dwóch ratach przez okres maksymalnie pięciu lat. Raty mogą mieć charakter degresywny. Wypłacenie ostatniej raty na mocy ust. 1 lit. a) ppkt (i) oraz (ii) uzależnione jest od prawidłowej realizacji planu biznesowego.

6. Maksymalna kwota wsparcia na mocy ust. 1 lit. a) określona jest w załączniku II. Państwa członkowskie określają kwotę wsparcia na mocy ust. 1 lit. a) pkt (i) oraz (ii), biorąc pod uwagę także sytuację społeczno-gospodarczą obszaru objętego programem.

7. Wsparcie na mocy ust. 1 lit. c) jest równe 120 % rocznej płatności, do otrzymania której beneficjent kwalifikuje się w ramach systemu dla małych gospodarstw.

8. W celu zapewnienia sprawnego i skutecznego wykorzystania zasobów EFRROW Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 83 ustanawiających minimalną treść planów biznesowych i kryteriów stosowanych przez państwa członkowskie do określania progów, o których mowa w ust. 4 niniejszego artykułu.

Artykuł 20

Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich

1. Wsparcie w ramach tego działania obejmuje w szczególności:

a) sporządzanie i aktualizowanie planów rozwoju gmin i wsi na obszarach wiejskich i ich podstawowych usług oraz planów ochrony obszarów Natura 2000 i innych obszarów o wysokiej wartości przyrodniczej i planów zarządzania nimi;

b) inwestycje związane z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycje w energię odnawialną i w oszczędzanie energii;

c) infrastrukturę szerokopasmową, w tym w jej tworzenie, ulepszanie i rozbudowę, pasywną infrastrukturę szerokopasmową oraz zapewnianie dostępu do łączności szerokopasmowej i rozwiązań z zakresu publicznej e-administracji;

d) inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury, oraz powiązanej infrastruktury;

e) inwestycje w infrastrukturę rekreacyjną, informację turystyczną i infrastrukturę turystyczną o małej skali służącą publicznemu korzystaniu z tych usług;

f) badania i inwestycje związane z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej;

g) inwestycje ukierunkowane na przeniesienie działalności i przebudowę budynków lub innych obiektów położonych w osadach wiejskich lub w ich pobliżu, mające na celu poprawę jakości życia lub poprawę wyników osady w zakresie oddziaływania na środowisko.

2. Wsparcie w ramach tego działania dotyczy jedynie małej infrastruktury określonej w programie przez każde z państw członkowskich. Programy rozwoju obszarów wiejskich mogą jednak przewidywać szczególne odstępstwa od tej zasady w przypadku inwestycji w infrastrukturę szerokopasmową i energię odnawialną. W tym przypadku ustalane są jasne kryteria zapewniające komplementarność ze wsparciem w ramach innych instrumentów unijnych.

3. Inwestycje, o których mowa w ust. 1, kwalifikują się do wsparcia w przypadku gdy odpowiednie operacje wdrażane są zgodne z planami rozwoju gmin i wsi na obszarach wiejskich i ich podstawowych usług, w przypadku gdy takie plany istnieją, oraz muszą być spójne z odpowiednią strategią rozwoju lokalnego.

Artykuł 21

Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów

1. Wsparcie w ramach tego działania dotyczy:

a) zalesiania i tworzenia terenu zalesionego;

b) zakładania systemów rolno-leśnych;

c) zapobiegania zniszczeniom lasów wskutek pożarów lasów, klęsk żywiołowych i katastrof, w tym inwazji szkodników, wystąpienia chorobyi zagrożeń związanych ze zmianą klimatu, oraz odtwarzania lasów;

d) inwestycji zwiększających odporność ekosystemów leśnych, ich wartość dla środowiska oraz ich potencjał w zakresie łagodzenia zmiany klimatu;

e) inwestycji w technologie w dziedzinie leśnictwa oraz w przetwarzanie, transport i wprowadzanie do obrotu produktów leśnych.

2. Ograniczenia własności lasów przewidziane w art. 22–26 nie mają zastosowania do lasów tropikalnych lub subtropikalnych oraz zalesionych terenów terytoriów Azorów, Madery, Wysp Kanaryjskich, mniejszych wysp Morza Egejskiego w rozumieniu rozporządzenia (EWG) nr 2019/93 [1] oraz francuskich departamentów zamorskich.

W przypadku gospodarstw rolnych powyżej określonego rozmiaru, który ma być ustalony w programie przez państwa członkowskie, wsparcie uzależnione jest od przedstawienia stosownych informacji z planu urządzenia lasu lub równoważnego instrumentu zgodnego ze zrównoważoną gospodarką leśną, jak określono na konferencji ministerialnej w sprawie ochrony lasów w Europie z 1993 r.

Artykuł 22

Zalesianie i tworzenie terenów zalesionych

1. Wsparcia na mocy art. 21 ust. 1 lit. a) udziela się publicznym i prywatnym posiadaczom gruntów i ich stowarzyszeniom; wsparcie to obejmuje koszty założenia i roczną premię na hektar w celu pokrycia kosztów utraconych dochodów z działalności rolniczej oraz utrzymania, w tym wczesnego i późnego czyszczenia, przez okres maksymalnie dwunastu lat. W przypadku gruntów będących własnością państwa wsparcie może zostać udzielone tylko jeśli organ zarządzający takim gruntem jest podmiotem prywatnym lub gminą.

Wsparcie na zalesianie gruntów będących w posiadaniu organów publicznych lub na drzewa szybko rosnące pokrywa wyłącznie koszty założenia.

2. Kwalifikują się tu zarówno grunty rolnicze, jak i nierolne. Sadzone gatunki muszą być dostosowane do warunków środowiskowych i klimatycznych danego obszaru i spełniać minimalne wymogi w zakresie środowiska. Nie udziela się wsparcia na sadzenie drzew w zagajnikach o krótkiej rotacji, choinek świątecznych ani drzew szybko rosnących z przeznaczeniem na rodukcję energii. Na obszarach, gdzie zalesianie jest utrudnione ze względu na surowe warunki glebowe i klimatyczne, wsparcia można udzielać na sadzenie innych wieloletnich gatunków drzewiastych, takich jak krzewy i krzaki odpowiednie do warunków lokalnych.

3. W celu zapewnienia zgodności zalesiania gruntów rolnych z celami polityki środowiskowej Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 83 dotyczących definicji minimalnych wymagań w zakresie środowiska, o których mowa w ust. 2 niniejszego artykułu.

Artykuł 23

Zakładanie systemów rolno-leśnych

1. Wsparcia na mocy art. 21 ust. 1 lit. b) udziela się prywatnym posiadaczom gruntów, gminom i ich stowarzyszeniom; obejmuje ono koszty założenia i roczną premię na hektar w celu pokrycia kosztów utrzymania przez okres maksymalnie pięciu lat.

[1] Rozporządzenie (EWG) nr 2019/93 z dnia 19 lipca 1993 r. wprowadzające szczególne środki dla mniejszych wysp Morza Egejskiego dotyczące niektórych produktów rolnych (Dz.U. L 184 z 27.7.1993, s. 1).

2. Do celów niniejszego artykułu „systemy rolno-leśne" oznaczają systemy użytkowania gruntów, w których drzewa uprawia się w połączeniu z rolnictwem na tym samym gruncie. Państwa członkowskie określają minimalną i maksymalną liczbę drzew na hektar, uwzględniając lokalne warunki glebowo-klimatyczne oraz środowiskowe, gatunki leśne oraz potrzebę zapewnienia zrównoważonego użytkowania rolniczego gruntów.

3. Wsparcie ogranicza się do maksymalnego poziomu dofinansowania określonego w załączniku II.

Artykuł 24

Zapobieganie zniszczeniom lasów wskutek pożarów lasów, klęsk żywiołowych i katastrof oraz odtwarzanie lasów

1. Wsparcia na mocy art. 21 ust. 1 lit. c) udziela się prywatnym i publicznym posiadaczom lasów i innym podmiotom prawa prywatnego oraz organom publicznym i ich stowarzyszeniom; obejmuje ono koszty:

a) utworzenia infrastruktury ochronnej. W przypadku pasów przeciwpożarowych wsparcie może obejmować również pomoc na pokrycie kosztów utrzymania. Nie udziela się wsparcia na działalność związaną z rolnictwem na obszarach objętych zobowiązaniami rolno-środowiskowymi;

b) lokalnych środków zapobiegawczych na małą skalę, przeciwdziałających pożarom lub innym zagrożeniom naturalnym; w tym wykorzystywania pasących się zwierząt;

c) instalowania i modernizowania urządzeń do monitorowania pożarów lasów, występowania szkodników i chorób oraz sprzętu do komunikacji; oraz

d) przywracania potencjału leśnego zniszczonego wskutek pożarów lub innych klęsk żywiołowych, w tym szkodników, chorób, katastrof i zdarzeń związanych ze zmianą klimatu.

2. W przypadku środków zapobiegawczych dotyczących szkodników i chorób ryzyko wystąpienia danej klęski musi być poparte dowodami naukowymi i uznane przez publiczne organizacje naukowe. W stosownych przypadkach program musi zawierać wykaz gatunków organizmów szkodliwych dla roślin, które to gatunki mogą spowodować klęskę.

Kwalifikujące się operacje muszą być spójne z planem ochrony lasów ustanowionym przez państwa członkowskie. W przypadku gospodarstw rolnych powyżej określonego rozmiaru, który ma być ustalony w programie przez państwa członkowskie wsparcie uzależnione jest od przedstawienia stosownych informacji z planu urządzenia lasu lub równoważnego instrumentu zgodnego ze zrównoważoną gospodarką leśną, jak określono na ministerialnej konferencji w sprawie ochrony lasów w Europie w 1993 r., wyszczególniającego cele w zakresie środków zapobiegawczych.

Do wsparcia związanego z zapobieganiem pożarom lasów kwalifikują się obszary leśne sklasyfikowane zgodnie z planem ochrony lasów ustanowionym przez państwa członkowskie jako obszary wysokiego lub średniego ryzyka występowania pożarów lasów.

3. Wsparcie na mocy ust. 1 lit. d) uzależnione jest od formalnego uznania przez właściwe organy publiczne państw członkowskich, że wystąpiła klęska żywiołowa i że klęska ta lub działania podjęte zgodnie z dyrektywą 2000/29/WE w celu zwalczenia lub powstrzymania choroby roślin lub inwazji szkodników spowodowały zniszczenie co najmniej 20 % stosownego potencjału leśnego.

4. W ramach tego działania nie udziela się wsparcia z tytułu straty dochodu wynikającej z klęski żywiołowej.

Państwa członkowskie zapewniają, aby nie wystąpiła nadwyżka rekompensaty w wyniku połączenia tego działania oraz innych krajowych lub unijnych instrumentów wsparcia bądź prywatnych systemów ubezpieczeń.

Artykuł 25

Inwestycje zwiększające odporność ekosystemów leśnych i ich wartość dla środowiska

1. Wsparcia na mocy art. 21 ust. 1 lit. d) udziela się osobom fizycznym, prywatnym i publicznym posiadaczom lasów i innym podmiotom prawa prywatnego oraz organom publicznym i ich stowarzyszeniom.

2. Inwestycje mają na celu realizację zobowiązań w odniesieniu do celów związanych ze środowiskiem, dla zapewniania usług ekosystemowych lub zwiększenia użyteczności publicznej lasu i gruntów zalesionych na danym obszarze lub zwiększenie potencjału ekosystemów w zakresie łagodzenia zmiany klimatu, nie wykluczając korzyści gospodarczych w perspektywie długoterminowej.

Artykuł 26

Inwestycje w technologie w dziedzinie leśnictwa oraz w przetwarzanie, transport i wprowadzanie do obrotu produktów leśnych

1. Wsparcia na mocy art. 21 ust. 1 lit. e) udziela się prywatnym posiadaczom lasów, gminom i ich stowarzyszeniom oraz MŚP na rzecz inwestycji zwiększających potencjał leśny lub związanych z przetwarzaniem, transportem i wprowadzaniem do obrotu produktów leśnych w sposób zwiększający ich wartość dodaną. Na terytorium Azorów, Madery, Wysp Kanaryjskich, mniejszych wysp Morza Egejskiego w rozumieniu rozporządzenia (EWG) nr 2019/93 i francuskich departamentów zamorskich wsparcia można również udzielać przedsiębiorstwom niebędącym MŚP.

2. Inwestycje związane ze zwiększaniem wartości gospodarczej lasów muszą być uzasadnione w odniesieniu do spodziewanych korzyści dla lasów w jednym lub większej liczbie gospodarstw rolnych oraz mogą obejmować inwestycje w maszyny leśne i praktyki oszczędzające gleby i zasoby.

3. Inwestycje związane z użyciem drewna jako surowca lub źródła energii są ograniczone do wszystkich prac poprzedzających przetwórstwo przemysłowe.

4. Wsparcie ogranicza się do maksymalnego poziomu dofinansowania określonego w załączniku II.

Artykuł 27

Tworzenie grup i organizacji producentów

1. Wsparcia w ramach tego działania udziela się w celu ułatwienia tworzenia grup i organizacji producentów w sektorach rolnictwa i leśnictwa do celów:

a) dostosowania do wymogów rynkowych procesu produkcyjnego i produktów producentów, którzy są członkami takich grup lub organizacji;

b) wspólnego wprowadzania towarów do obrotu, w tym przygotowania do sprzedaży, centralizacji sprzedaży i dostawy do odbiorców hurtowych;

c) ustanowienia wspólnych zasad dotyczących informacji o produkcji, ze szczególnym uwzględnieniem zbiorów i dostępności; oraz

d) innych zadań, które mogą być prowadzane przez grupy i organizacje producentów, takich jak rozwijanie umiejętności biznesowych i marketingowych oraz organizowanie i ułatwianie procesów wprowadzania innowacji.

2. Wsparcia udziela się grupom i organizacjom producentów, które zostały oficjalnie uznane przez właściwy organ państwa członkowskiego na podstawie planu biznesowego. Wsparcie to ogranicza się do grup i organizacji producentów, które są MŚP.

Państwa członkowskie weryfikują, czy cele określone w planie biznesowym zostały osiągnięte w ciągu pięciu lat po uznaniu grupy lub organizacji producentów.

3. Wsparcia udziela się na podstawie planu biznesowego w postaci zryczałtowanej pomocy w formie rocznych rat przez okres nie dłuższy niż pięć lat następujący po dacie, w której grupa lub organizacja producentów została uznana; raty są degresywne. Oblicza się je na podstawie rocznej sprzedanej produkcji grupy lub organizacji. Państwa członkowskie wypłacają ostatnią ratę jedynie po potwierdzeniu prawidłowej realizacji planu biznesowego.

W pierwszym roku państwa członkowskie mogą wypłacić grupie lub organizacji producentów wsparcie obliczone na podstawie średniej rocznej wartości sprzedanej produkcji członków grupy z okresu trzech lat przed ich przystąpieniem do grupy lub organizacji. W przypadku grup i organizacji producentów w sektorze leśnym wsparcie oblicza się na podstawie średniej sprzedanej produkcji członków grupy lub organizacji w okresie pięciu lat przed uznaniem grupy, z wyłączeniem wartości najwyższej i najniższej.

4. Wsparcie ogranicza się do wysokości maksymalnych stawek i kwot określonych w załączniku II.

5. Państwa członkowskie mogą nadal udzielać wsparcia na rozpoczęcie działalności grupom producentów nawet po uznaniu ich za organizacje producentów na warunkach rozporządzenia (UE) 1308/2013 ([1]).

Artykuł 28

Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne

1. Państwa członkowskie udostępniają wsparcie w ramach tego działania na całym swoim terytorium zgodnie ze swoimi krajowymi, regionalnymi lub lokalnymi szczególnymi potrzebami i priorytetami. Działanie to ma na celu zachowanie oraz propagowanie niezbędnych zmian w praktykach rolnych, które stanowią pozytywny wkład w środowisko i klimat. Jego włączenie do programów rozwoju obszarów wiejskich jest obowiązkowe na poziomie krajowym lub regionalnym.

2. Płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych udziela się rolnikom, grupom rolników lub grupom rolników i innych zarządców gruntów, którzy dobrowolnie podejmują się przeprowadzenia operacji obejmujących jedno lub większą liczbę zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych dotyczących gruntów rolnych, które mają zostać określone przez państwa członkowskie, w tym dotyczących, ale nie tylko, użytków rolnych określonych w art. 2 niniejszego rozporządzenia. W należycie uzasadnionych przypadkach, aby osiągnąć cele środowiskowe płatności rolno-środowiskowo-klimatyczne mogą być udzielane innym zarządcom gruntów lub grupom takich osób.

3. Płatności rolno-środowiskowo-klimatyczne obejmują jedynie te zobowiązania, które wykraczają poza odpowiednie obowiązkowe normy ustanowione zgodnie z tytułem VI rozdział I rozporządzenia (UE) nr 1306/2013, odpowiednie kryteria i minimalne działania ustalone zgodnie z art. 4 ust. 1 lit. c) ppkt (ii) oraz (iii) rozporządzenia (UE) nr 1307/2013, oraz odpowiednie minimalne wymogi dotyczące stosowania nawozów i środków ochrony roślin, a także inne odpowiednie wymogi obowiązkowe ustanowione na mocy prawa krajowego. Wszystkie te obowiązkowe wymogi określa się w programie.

4. Państwa członkowskie dążą do zapewnienia, aby osoby podejmujące się przeprowadzenia operacji w ramach tego działania były wyposażone w wiedzę i informacje wymagane do realizacji takich operacji. Mogą tego dokonać między innymi poprzez doradztwo eksperckie dotyczące określonych zobowiązań lub uzależnienie otrzymania wsparcia w ramach tego działania od odpowiedniego szkolenia.

([1]) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007 (Zob. s. 671 niniejszego Dziennika Urzędowego).

5. Zobowiązania w ramach tego działania podejmowane są na okres od pięciu do siedmiu lat. Jeśli jednak jest to konieczne do osiągnięcia lub utrzymania oczekiwanych korzyści dla środowiska, państwa członkowskie mogą określić w swoich programach rozwoju obszarów wiejskich dłuższy okres w odniesieniu do określonych rodzajów zobowiązań, w tym poprzez przedłużenie czasu na ich realizację o rok po zakończeniu okresu początkowego. W przypadku nowych zobowiązań następujących bezpośrednio po wypełnieniu zobowiązania w okresie początkowym państwa członkowskie mogą określić krótszy okres w swoich programach rozwoju obszarów wiejskich.

6. Płatności udzielane są corocznie i rekompensują beneficjentom całość lub część dodatkowych kosztów i dochodów utraconych w wyniku podjętych zobowiązań. W razie konieczności płatności te mogą również obejmować koszty transakcyjne do wartości maksymalnie 20 % premii wypłaconej z tytułu zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych. W przypadku gdy zobowiązania podejmowane są przez grupy rolników lub grupy rolników i innych gospodarujących gruntami, maksymalny poziom wynosi 30 %.

Przy obliczaniu płatności, o których mowa w akapicie pierwszym, państwa członkowskie odliczają kwotę niezbędną w celu wykluczenia podwójnego finansowania praktyk, o których mowa w art. 43 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013

W należycie uzasadnionych przypadkach w odniesieniu do operacji dotyczących ochrony środowiska wsparcie może zostać przyznane w formie płatności zryczałtowanej lub płatności jednorazowej na jednostkę dla zobowiązań dotyczących rezygnacji z komercyjnego wykorzystania obszarów, obliczanej na podstawie dodatkowych poniesionych kosztów i utraconych dochodów.

7. W razie konieczności, aby zapewnić efektywne stosowanie tego działania, państwa członkowskie mogą zastosować procedurę, o której mowa w art. 49 ust. 3, w celu dokonania wyboru beneficjentów.

8. Wsparcie ogranicza się do wysokości maksymalnych kwot określonych w załączniku II.

W ramach tego działania nie można udzielać wsparcia na zobowiązania objęte działaniem dotyczącym rolnictwa ekologicznego.

9. Wsparcie może zostać udzielone na zachowanie i zrównoważone wykorzystanie i rozwój zasobów genetycznych w rolnictwie w przypadku operacji nieobjętych przepisami ust. 1-8. Zobowiązania te mogą być realizowane przez innych beneficjentów niż ci, o których mowa w ust. 2.

10. W celu zapewnienia, aby zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatyczne były określane zgodnie z priorytetami unijnymi dotyczącymi rozwoju obszarów wiejskich, Komisja jest urawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 83 dotyczących:

a) warunków mających zastosowanie do zobowiązań w sprawie ekstensywnego utrzymania zwierząt gospodarskich;

b) warunków mających zastosowanie do zobowiązań dotyczących utrzymywania lokalnych ras zwierząt zagrożonych wyginięciem, lub zachowania zasobów genetycznych roślinnych, które są zagrożone erozją genetyczną; oraz

c) definicji kwalifikowalnych operacji na mocy ust. 9.

11. W celu zapewnienia, aby wykluczone zostało podwójne finansowanie, o którym mowa w ust. 6 akapit drugi, Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 83 ustanawiających metodę obliczeń, jaką należy stosować, w tym w przypadku środków równoważnych na mocy art. 43 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013.

Artykuł 29

Rolnictwo ekologiczne

1. Wsparcia w ramach tego działania udziela się na hektar użytków rolnych rolnikom lub grupom rolników, którzy dobrowolnie podejmują się konwersji lub utrzymania praktyk i metod rolnictwa ekologicznego określonych w rozporządzeniu (WE) nr 834/2007 i którzy są rolnikami aktywnymi zawodowo w rozumieniu art. 9 rozporządzenia (UE) nr 1307/2013.

2. Wsparcia udziela się jedynie w odniesieniu do zobowiązań, które wykraczają poza odpowiednie obowiązkowe normy ustanowione zgodnie z tytułem VI rozdział I rozporządzenia (UE) nr 1306/2013, odpowiednie kryteria i minimalne działania ustalone zgodnie z art. 4 ust. 1 lit. c) ppkt (ii) oraz (iii) rozporządzenia (UE) nr …/2013, odpowiednie minimalne wymogi dotyczące stosowania nawozów i środków ochrony roślin oraz inne odpowiednie obowiązkowe wymogi ustanowione na mocy prawa krajowego. Wszystkie te wymogi określa się w programie.

3. Zobowiązania w ramach tego działania podejmowane są na okres od pięciu do siedmiu lat. W przypadku gdy wsparcie udzielane jest na konwersję na rolnictwo ekologiczne, państwa członkowskie mogą wyznaczyć krótszy okres początkowy odpowiadający okresowi konwersji. W przypadku gdy wsparcie udzielane jest na utrzymanie rolnictwa ekologicznego, państwa członkowskie mogą przewidzieć w swoich programach rozwoju obszarów wiejskich przedłużenie realizacji działania o rok po zakończeniu okresu początkowego. Dla nowych zobowiązań dotyczących utrzymania następujących bezpośrednio po realizacji zobowiązania w okresie początkowym, państwa członkowskie mogą w swoich programach rozwoju obszarów wiejskich ustalić krótszy okres.

4. Płatności udziela się corocznie; rekompensują one beneficjentom całość lub część dodatkowych kosztów i dochodów utraconych w wyniku podjętych zobowiązań. W razie konieczności płatności te mogą również obejmować koszty transakcyjne do wartości maksymalnie 20 % premii wypłaconej z tytułu zobowiązań. W przypadku gdy zobowiązania podejmowane są przez grupę rolników, maksymalny poziom wynosi 30 %.

Przy obliczaniu płatności, o których mowa w akapicie pierwszym, państwa członkowskie odliczają kwotę niezbędną w celu wykluczenia podwójnego finansowania praktyk, o których mowa w art. 43 rozporządzenia (UE) nr 1307/2013.

5. Wsparcie ogranicza się do wysokości maksymalnych kwot określonych w załączniku II.

6. W celu zapewnienia, aby wykluczone zostało podwójne finansowanie, o którym mowa w ust. 4 akapit drugi, Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 83 ustanawiających metodę obliczeń, jaką należy stosować.

Artykuł 30

Płatności dla obszarów Natura 2000 i płatności związane z ramową dyrektywą wodną

1. Wsparcie w ramach tego działania udzielane jest rocznie na hektar użytków rolnych lub na hektar lasu w celu rekompensowania beneficjentom dodatkowych kosztów i utraconych dochodów w wyniku niedogodności na danych obszarach, związanych z wdrażaniem dyrektyw 92/43/EWG i 2009/147/WE oraz ramowej dyrektywy wodnej.

Przy obliczaniu płatności w ramach tego działania państwa członkowskie odliczają kwotę niezbędną w celu wykluczenia podwójnego finansowania praktyk, o których mowa w art. 43 rozporządzenia (UE) nr 1307/2013

2. Wsparcia udziela się rolnikom oraz prywatnym posiadaczom lasów i stowarzyszeniom prywatnych posiadaczy lasów. W należycie uzasadnionych przypadkach wsparcie może także być udzielane innym gospodarującym gruntami.

3. Wsparcia dla rolników powiązanego z dyrektywami 92/43/EWG i 2009/147/WE udziela się jedynie w związku z niedogodnościami wynikającymi z wymogów wykraczających poza dobrą kulturę rolną zgodną z ochroną środowiska przewidzianych w art. 94 oraz w załączniku II do rozporządzenia Rady (UE) nr 1306/2013, oraz odpowiednimi kryteriami i minimalnymi działaniami ustalonymi zgodnie z art. 4 ust. 1 lit. c) ppkt (ii) oraz (iii) rozporządzenia (UE) nr 1307/2013.

4. Wsparcia dla rolników powiązanego z ramową dyrektywą wodną udziela się jedynie w związku ze szczególnymi wymogami, które:

a) zostały wprowadzone na mocy ramowej dyrektywy wodnej, są zgodne z programami działań przewidzianych w planach gospodarowania wodami w dorzeczu sporządzonymi z zamiarem osiągnięcia celów środowiskowych tej dyrektywy oraz wykraczają poza działania wymagane do wdrożenia pozostałego prawa unijnego dotyczącego ochrony wód;

b) wykraczają poza podstawowe wymogi w zakresie zarządzania i normy dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska przewidziane w tytule VI rozdział I rozporządzenia (UE) nr 1306/2013 oraz odpowiednie kryteria i minimalne działania ustalone zgodnie z art. 4 ust. 1 lit. c) ppkt (ii) oraz (iii) rozporządzenia (UE) nr 1307/2013;

c) wykraczają poza poziom ochrony przewidziany w prawie unijnym istniejącym w chwili przyjęcia ramowej dyrektywy wodnej, zgodnie z art. 4 ust. 9 tej dyrektywy; oraz

d) narzucają zasadnicze zmiany dotyczące rodzaju użytkowania gruntów lub zasadnicze ograniczenia odnoszące się do praktyki rolnej, które powodują znaczące straty dochodu.

5. Wymogi, o których mowa w ust. 3 i 4, określa się w programie.

6. Do płatności kwalifikują się następujące obszary:

a) obszary rolne i leśne sieci Natura 2000 wyznaczane zgodnie z dyrektywami 92/43/EWG i 2009/147/WE;

b) inne wyznaczone obszary ochrony środowiska, na których mają zastosowanie środowiskowe ograniczenia działalności rolnej lub leśnej, przyczyniające się do wdrażania art. 10 dyrektywy 92/43/EWG, pod warunkiem że obszary te w każdym programie rozwoju obszarów wiejskich nie przekraczają 5 % powierzchni wyznaczonych obszarów Natura 2000 objętych jego zasięgiem terytorialnym;

c) użytki rolne włączone do planów gospodarowania wodami w dorzeczach zgodnie z ramową dyrektywą wodną.

7. Wsparcie ogranicza się do wysokości maksymalnych kwot określonych w załączniku II.

8. W celu zapewnienia, aby wykluczona została możliwość podwójnego finansowania, o którym mowa w ust. 1 akapit drugi, Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 83 ustanawiających metodę obliczeń, jaką należy stosować.

Artykuł 31

Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami

1. Płatności dla rolników na obszarach górskich i innych obszarach z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami udzielane są rocznie na hektar użytków rolnych w celu zrekompensowania rolnikom wszystkich lub części dodatkowych kosztów i utraconych dochodów związanych z ograniczeniami dla produkcji rolnej na danym obszarze.

Dodatkowe koszty i utracone dochody oblicza się przez porównanie z obszarami, które nie charakteryzują się ograniczeniami naturalnymi ani innymi szczególnymi ograniczeniami, biorąc pod uwagę płatności zgodnie z tytułem III rozdział 3 rozporządzenia (UE) nr 1307/2013.

Przy obliczaniu kosztów dodatkowych i utraconych dochodów państwa członkowskie mogą, w należycie uzasadnionych przypadkach, zróżnicować poziom płatności, uwzględniając:

— dotkliwość określonego stałego ograniczenia wpływającego na działalność rolniczą,

— system rolniczy.

2. Płatności udziela się rolnikom, którzy zobowiązują się do kontynuowania działalności rolniczej na obszarach wyznaczonych zgodnie z art. 32 i którzy są rolnikami aktywnymi zawodowo w rozumieniu art. 9 rozporządzenia (UE) nr 1307/2013.

3. Wysokość płatności ustala się w przedziale między kwotą minimalną a kwotą maksymalną określonymi w załączniku II. W należycie uzasadnionych przypadkach płatności te mogą zostać zwiększone przy uwzględnieniu szczególnych okoliczności, które należy uzasadnić w programach rozwoju obszarów wiejskich.

4. Państwa członkowskie stosują zasadę degresywności płatności dla gospodarstw rolnych o powierzchni gruntów powyżej określonego progu, który ma zostać określony w programie, z wyjątkiem sytuacji, gdy wysokość wsparcia odpowiada jedynie minimalnej płatności na hektar na rok, jak określono w załączniku II.

W przypadku osoby prawnej lub grupy osób fizycznych lub prawnych państwa członkowskie mogą stosować degresywność płatności na poziomie członków tych osób prawnych lub grup, pod warunkiem że:

a) prawo krajowe przewiduje, że indywidualni członkowie mogą posiadać prawa i obowiązki porównywalne z prawami i obowiązkami rolników indywidualnych, którzy mają status kierujących gospodarstwem rolnym, szczególnie w zakresie ich statusu ekonomicznego, społecznego i podatkowego; oraz

b) ci indywidualni członkowie przyczynili się do wzmocnienia struktur rolnych danych osób prawnych lub grup.

5. Poza płatnościami przewidzianymi w ust. 2, państwa członkowskie mogą w latach 2014–2020 udzielać płatności w ramach tego działania beneficjentom na obszarach, które w okresie programowania 2007–2013 kwalifikowały się zgodnie z art. 36 lit. a) ppkt (ii) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005. Dla beneficjentów na obszarach, które wskutek nowego wyznaczenia obszarów, o którym mowa w art. 32 ust. 3, nie kwalifikują się już do wsparcia, płatności te są stopniowo zmniejszane w okresie maksymalnie czterech lat. Okres ten rozpoczyna się w dniu zakończenia wyznaczania obszarów zgodnie z art. 32 ust. 3, a najpóźniej w 2018 r. Płatności te rozpoczynają się na poziomie nie wyższym niż 80 % średniej płatności ustalonej w programie na okres programowania 2007–2013 zgodnie z art. 36 lit. a) ppkt (ii) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, a kończą się najpóźniej w 2020 r. na poziomie nie wyższym niż 20 %. Gdy w wyniku zastosowania stopniowego zmniejszania poziom płatności osiągnie 25 EUR, państwa członkowskie mogą kontynuować płatności na tym poziomie do momentu zakończenia ich wycofywania.

Po ukończeniu wyznaczania obszarów, beneficjenci na obszarach, które wciąż się kwalifikują do wsparcia, otrzymują pełne płatności w ramach tego działania.

Artykuł 32

Wyznaczenie obszarów z ograniczeniami naturalnymi i innymi szczególnymi ograniczeniami

1. Państwa członkowskie na podstawie ust. 2, 3 i 4 wyznaczają obszary kwalifikujące się do płatności przewidzianych w art. 31 w ramach następujących kategorii:

a) obszary górskie;

b) obszary inne niż obszary górskie, charakteryzujące się znaczącymi ograniczeniami naturalnymi; oraz

c) inne obszary charakteryzujące się szczególnymi ograniczeniami.

2. Aby mogły kwalifikować się do płatności na mocy art. 31, obszary górskie charakteryzują się znacznymi ograniczeniami możliwości użytkowania gruntów i znacznym wzrostem kosztów produkcji w związku z:

a) występowaniem, ze względu na wysokość, bardzo trudnych warunków klimatycznych, w wyniku których znacznemu skróceniu ulega sezon wegetacyjny;

b) na niższych wysokościach – występowaniem na większej części danego obszaru zboczy zbyt stromych do użycia sprzętu mechanicznego lub wymagających użycia bardzo drogiego sprzętu specjalistycznego, lub z powodu połączenia tych dwóch czynników, w przypadku gdy ograniczenie wynikające z każdego z czynników z osobna są mniej dotkliwe, ale połączenie ich obu powoduje równorzędne ograniczenie.

Obszary położone na północ od 62. równoleżnika oraz niektóre obszary przyległe uznaje się za obszary górskie.

3. Aby mogły kwalifikować się do płatności na mocy art. 31, obszary inne niż obszary górskie uznaje się za charakteryzujące się znaczącymi ograniczeniami naturalnymi, jeśli co najmniej 60 % użytków rolnych spełnia co najmniej jedno z kryteriów wymienionych w załączniku III na poziomie podanej wartości progowej.

Przestrzeganie tych warunków zapewniane jest na poziomie lokalnych jednostek administracyjnych (poziom LAU 2) lub na poziomie wyraźnie wytyczonej jednostki lokalnej, która stanowi jeden jasno określony, zwarty obszar geograficzny, posiadający wyraźną tożsamość gospodarczą i administracyjną.

Przy wyznaczaniu obszarów, których dotyczy niniejszy ustęp, państwa członkowskie przeprowadzają procedurę zawężania wyboru, w oparciu o obiektywne kryteria, w celu wykluczenia obszarów, na których znaczące ograniczenia naturalne, o których mowa w akapicie pierwszym, zostały udokumentowane, ale przezwyciężono je dzięki inwestycjom lub działalności gospodarczej, lub dzięki normalnej produktywności gruntów, lub jeśli metody produkcji lub systemy rolnicze rekompensują utracone dochody lub dodatkowe koszty, o których mowa w art. 31 ust. 1.

4. Obszary inne niż te, o których mowa w ust. 2 i 3, kwalifikują się do płatności na mocy art. 31, jeśli charakteryzują się szczególnymi ograniczeniami oraz jeśli niezbędna jest na nich kontynuacja gospodarowania gruntami w celu zachowania lub poprawy środowiska, utrzymania terenów wiejskich, zachowania potencjału turystycznego obszaru lub w celu ochrony linii brzegowej.

Obszary charakteryzujące się szczególnymi ograniczeniami obejmują obszary rolne, które są zbliżone z punktu widzenia naturalnych warunków produkcji, a ich całkowita powierzchnia nie przekracza 10 % powierzchni danego państwa członkowskiego.

Ponadto obszary mogą również kwalifikować się do płatności na mocy niniejszego ustępu, w przypadku gdy:

— co najmniej 60 % użytków rolnych spełnia co najmniej dwa spośród kryteriów wymienionych w załączniku III, przy czym każde z nich w granicach 20 % podanej wartości progowej; lub

— co najmniej 60 % użytków rolnych składa się z obszarów spełniających co najmniej jedno z kryteriów wymienionych w załączniku III na poziomie podanej wartości progowej, oraz obszarów spełniających co najmniej dwa spośród kryteriów wymienionych w załączniku III, przy czym każde z nich w granicach 20 % podanej wartości progowej.

Przestrzeganie tych warunków zapewnia się na poziomie LAU 2 lub na poziomie wyraźnie wyznaczonej lokalnej jednostki, która stanowi jeden jasno określony, zwarty obszar geograficzny, posiadający wyraźną tożsamość gospodarczą i administracyjną. Przy wyznaczaniu obszarów, których dotyczy niniejszy akapit, państwa członkowskie przeprowadzają procedurę zawężania wyboru, o której mowa w art. 32 ust. 3. Obszary uważane za kwalifikowalne zgodnie z niniejszym akapitem uwzględniane są przy obliczaniu 10 %-owego limitu, o którym mowa w akapicie drugim.

W drodze odstępstwa, akapit pierwszy nie ma zastosowania do państw członkowskich, których całe terytorium uznano za obszary ze szczególnymi utrudnieniami na mocy rozporządzeń (WE) nr 1698/2005 i (WE) nr 1257/1999.

5. Państwa członkowskie dołączają do swoich programów rozwoju obszarów wiejskich:

a) obowiązujące lub zmienione wyznaczenie obszarów zgodnie z ust. 2 i 4;

b) nowe wyznaczenie obszarów, o których mowa w ust. 3.

Artykuł 33

Dobrostan zwierząt

1. Płatności z tytułu dobrostanu zwierząt w ramach tego działania udziela się rolnikom, którzy dobrowolnie podejmują się przeprowadzenia operacji obejmujących jedno lub większą liczbę zobowiązań dotyczących dobrostanu zwierząt i którzy są rolnikami aktywnymi zawodowo w rozumieniu art. 9 rozporządzenia (UE) nr 1307/2013.

2. Płatności z tytułu dobrostanu zwierząt obejmują jedynie te zobowiązania, które wykraczają poza odpowiednie obowiązkowe normy ustanowione zgodnie z tytułem VI rozdział I rozporządzenia (UE) nr 1306/2013 oraz inne odpowiednie obowiązkowe wymogi. Te odpowiednie wymogi określa się w programie.

Te zobowiązania podejmowane są na okres od jednego do siedmiu lat z możliwością przedłużenia.

3. Płatności przyznaje się corocznie i rekompensują one rolnikom całość lub część dodatkowych kosztów i dochodów utraconych w wyniku podjętego zobowiązania. W razie konieczności, płatności te mogą również obejmować koszty transakcyjne do wartości maksymalnie 20 % premii wypłaconej z tytułu zobowiązań dotyczących dobrostanu zwierząt.

Wsparcie ogranicza się do wysokości maksymalnej kwoty określonej w załączniku II.

4. W celu zapewnienia, aby zobowiązania dotyczące dobrostanu zwierząt były zgodne z ogólną polityką unijną w tej dziedzinie, Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 83 dotyczących określenia obszarów, na których zobowiązania dotyczące dobrostanu zwierząt mają przewidywać bardziej rygorystyczne normy w zakresie metod produkcji.

Artykuł 34

Usługi leśno-środowiskowe i klimatyczne oraz ochrona lasów

1. Wsparcia w ramach tego działania udziela się na hektar lasu publicznym i prywatnym posiadaczom lasów i innym podmiotom prawa prywatnego i organom publicznym oraz ich stowarzyszeniom dobrowolnie podejmującym się przeprowadzenia operacji obejmujących jedno lub większą liczbę zobowiązań leśno-środowiskowych i klimatycznych. W przypadku lasów będących własnością państwa wsparcie może zostać udzielone tylko jeśli organ zarządzający takim lasem jest podmiotem prywatnym lub gminą.

W przypadku gospodarstw leśnych powyżej określonego progu, który ma zostać ustalony przez państwa członkowskie w programach rozwoju obszarów wiejskich, wsparcie na mocy ust. 1 uzależnione jest od przedstawienia stosownych informacji z planu urządzenia lasu lub równoważnego instrumentu zgodnego ze zrównoważoną gospodarką leśną, jak określono na ministerialnej konferencji w sprawie ochrony lasów w Europie w 1993 r.

2. Płatności te obejmują jedynie te zobowiązania, które wykraczają poza odpowiednie obowiązkowe wymogi ustanowione w krajowym akcie prawnym dotyczącym leśnictwa lub w innym właściwym prawie krajowym. Wszystkie te wymogi określa się w programie.

Zobowiązania podejmowane są na okres od pięciu do siedmiu lat. Jednakże jeśli jest to niezbędne i należycie uzasadnione, państwa członkowskie mogą wyznaczyć w swoich programach rozwoju obszarów wiejskich dłuższy okres w odniesieniu do określonych rodzajów zobowiązań.

3. Płatności rekompensują beneficjentom całość lub część dodatkowych kosztów i dochodów utraconych w wyniku podjętych zobowiązań. W przypadku gdy jest to niezbędne, płatności te mogą również obejmować koszty transakcyjne do wartości maksymalnie 20 % premii wypłaconej z tytułu zobowiązań leśno-środowiskowych. Wsparcie ogranicza się do wysokości maksymalnej kwoty określonej w załączniku II.

W należycie uzasadnionych przypadkach w odniesieniu do operacji dotyczących ochrony środowiska wsparcie może być przyznane jako płatność zryczałtowana lub jednorazowa na jednostkę dla zobowiązań dotyczących rezygnacji z komercyjnego użytkowania drzew i lasów, obliczana na podstawie dodatkowych poniesionych kosztów i utraconych dochodów.

4. Wsparcia można udzielać podmiotom publicznym i prywatnym, na ochronę i promowanie genetycznych zasobów leśnych w ramach operacji nieobjętych ust. 1, 2 i 3.

5. W celu zapewnienia efektywnego wykorzystywania zasobów budżetowych EFRROW, Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 83 dotyczących rodzajów operacji kwalifikowalnych do wsparcia na mocy ust. 4 niniejszego artykułu.

Artykuł 35

Współpraca

1. Wsparcie w ramach tego działania przyznaje się w celu wspierania form współpracy z udziałem co najmniej dwóch podmiotów, a w szczególności:

a) metod współpracy między różnymi podmiotami w unijnym sektorze rolnictwa, sektorze leśnictwa i łańcuchu żywnościowym, oraz innymi podmiotami, które przyczyniają się do realizacji celów i priorytetów polityki rozwoju obszarów wiejskich, w tym grup producentów, spółdzielni i organizacji międzybranżowych;

b) tworzenia klastrów i sieci;

c) ustanawiania i funkcjonowania grup operacyjnych EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa, o których mowa w art. 56.

2. Współpraca, o której mowa w ust. 1, dotyczy przede wszystkim:

a) projektów pilotażowych;

b) rozwoju nowych produktów, praktyk, procesów i technologii w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym;

c) współpracy między małymi podmiotami przy organizowaniu wspólnych procedur pracy i wspólnym korzystaniu z pomieszczeń i zasobów oraz rozwoju lub marketingu usług turystycznych związanych z turystyką wiejską;

d) horyzontalnej i wertykalnej współpracy między podmiotami łańcucha dostaw na rzecz utworzenia i rozwoju krótkich łańcuchów dostaw i rynków lokalnych;

e) działalności promocyjnej w kontekście lokalnym, związanych z rozwojem krótkich łańcuchów dostaw i rynków lokalnych;

f) wspólnych działań podejmowanych w celu łagodzenia zmiany klimatu lub przystosowania się do niej;

g) wspólnych podejść do projektów środowiskowych i bieżących praktyk środowiskowych, w tym sprawnego gospodarowania wodą, wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych i zachowywania krajobrazu rolnego;

h) horyzontalnej i wertykalnej współpracy między podmiotami łańcucha dostaw na rzecz zrównoważonego dostarczania biomasy do stosowania w produkcji żywności i energii oraz w procesach przemysłowych;

i) realizowania, w szczególności przez grupy partnerów publicznych i prywatnych, inne niż określone w art. 32 ust. 2 lit. b) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013, strategii rozwoju lokalnego innych niż określone w art. 2 pkt 19 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 dotyczących jednego lub większej liczby priorytetów unijnych w zakresie rozwoju obszarów wiejskich;

j) opracowania planu urządzenia lasu lub równoważnych instrumentów;

k) zróżnicowania działalności rolniczej na działania dotyczące opieki zdrowotnej, integracji społecznej, rolnictwa wspieranego przez społeczność lokalną oraz edukacji w dziedzinie środowiska i żywności.

3. Wsparcia na mocy ust. 1 lit. b) udziela się jedynie nowo powstałym klastrom i sieciom, a także tym, które podejmują nową dla nich działalność.

Wsparcia na rzecz operacji na mocy ust. 2 lit. a) i b) można udzielać również podmiotom indywidualnym, w przypadku gdy taka możliwość określona jest w programie rozwoju obszarów wiejskich.

4. Rezultaty projektów pilotażowych prowadzonych na mocy ust. 2 lit. a) oraz operacji prowadzonych na mocy ust. 2 lit. b) przez podmioty indywidualne, jak przewidziano w ust. 3, są rozpowszechniane.

5. Do wsparcia w ramach tego działania kwalifikują się następujące koszty związane z formami współpracy, o których mowa w ust. 1:

a) koszt badania danego obszaru, analizy wykonalności oraz koszty opracowania planu biznesowego, planu urządzenia lasu lub równoważnego instrumentu, lub strategii rozwoju lokalnego innej niż ta, o której mowa w art. 33 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013;

b) koszt aktywizacji danego obszaru w celu osiągnięcia wykonalności zbiorowego projektu terytorialnego lub projektu, który ma być przeprowadzony przez grupę operacyjną EPI na rzecz wydajności i zrównoważenia w rolnictwie, o której mowa w art. 56. W przypadku klastrów aktywizacja może dotyczyć organizacji szkoleń, tworzenia sieci kontaktów między członkami oraz rekrutacji nowych członków;

c) koszty bieżące współpracy;

d) bezpośrednie koszty określonych projektów związane z realizacją planu biznesowego, planu środowiskowego, planu urządzenia lasu lub równoważnego instrumentu, strategii rozwoju lokalnego innej niż ta, o której mowa w art. 33 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013, lub bezpośrednie koszty innych środków ukierunkowanych na innowacyjność, w tym testowania;

e) koszty działalności promocyjnej.

6. W przypadku realizacji planu biznesowego lub planu środowiskowego lub planu urządzenia lasu lub równoważnego instrumentu lub strategii rozwoju państwa członkowskie mogą udzielić pomocy w postaci łącznej kwoty pokrywającej koszty współpracy i koszty realizowanych projektów lub mogą pokryć jedynie koszty współpracy i wykorzystać do zrealizowania projektu zasoby finansowe z innych działań lub innych funduszy unijnych.

W przypadku gdy wsparcie jest płacone w postaci łącznej kwoty, a realizowany projekt należy do rodzaju ujętego w ramach innego działania przewidzianego w niniejszym rozporządzeniu, zastosowanie ma odpowiednia maksymalna kwota lub poziom dofinansowania.

7. Współpraca między podmiotami w różnych regionach lub państwach członkowskich również kwalifikuje się do wsparcia.

8. Wsparcie ogranicza się do okresu maksymalnie siedmiu lat, z wyjątkiem wspólnych działań na rzecz środowiska w należycie uzasadnionych przypadkach.

9. Współpraca w ramach tego działania może być połączona z realizowanymi na tym samym terytorium projektami wspieranymi z unijnych środków finansowych innych niż EFRROW. Państwa członkowskie zapewniają, aby nie wystąpiła nadwyżka rekompensaty w wyniku połączenia tego działania oraz innych krajowych lub unijnych instrumentów wsparcia ń.

10. W celu zapewnienia efektywnego wykorzystywania zasobów budżetowych EFRROW, Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktw delegowanych zgodnie z art. 83 dotyczących dalszej specyfikacji cech projektów pilotażowych, klastrów, sieci, krótkich łańcuchów dostaw i rynków lokalnych, które będą kwalifikowały się do wsparcia, a także dotyczących warunków przyznawania pomocy na rodzaje operacji wymienione w ust. 2 niniejszego artykułu.

Artykuł 36

Zarządzanie ryzykiem

1. Wsparcie w ramach tego działania obejmuje:

a) wkład finansowy na rzecz składek z tytułu ubezpieczenia upraw, zwierząt i roślin od ponoszonych przez rolników strat gospodarczych spowodowanych niekorzystnymi zjawiskami klimatycznymi, chorobami zwierząt lub roślin, inwazją szkodników lub incydentem środowiskowym;

b) wkład finansowy na rzecz funduszy wspólnego inwestowania w celu wypłacania rolnikom rekompensat finansowych z tytułu strat gospodarczych spowodowanych niekorzystnymi zjawiskami klimatycznymi lub wystąpieniem choroby zwierząt lub roślin lub inwazją szkodników lub incydentem środowiskowym;

c) narzędzie stabilizacji dochodów w postaci wkładu finansowego na rzecz funduszy wspólnego inwestowania, zapewniające rekompensatę dla rolników za poważny spadek dochodów.

2. Do celów niniejszego artykułu „rolnik" oznacza rolnika aktywnego zawodowo w rozumieniu art. 9 rozporządzenia (UE) nr 1307./2013.

3. Do celów ust. 1 lit. b) i c) „fundusz wspólnego inwestowania" oznacza system akredytowany przez państwo członkowskie zgodnie z jego prawem krajowym, który umożliwia stowarzyszonym rolnikom ubezpieczanie się i za pomocą którego wypłacane są tym rolnikom rekompensaty za straty gospodarcze spowodowane niekorzystnymi zjawiskami klimatycznymi lub wystąpieniem choroby zwierząt lub roślin lub inwazją szkodników lub incydentem środowiskowym lub za poważny spadek dochodów.

4. Państwa członkowskie zapewniają, aby nie wystąpiła nadwyżka rekompensaty w wyniku połączenia tego działania oraz innych krajowych lub unijnych instrumentów wsparcia bądź prywatnych systemów ubezpieczeń.

5. W celu zapewnienia efektywnego wykorzystania zasobów budżetowych EFRROW Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktó delegowanych zgodnie z art. 83 dotyczących minimalnego i maksymalnego okresu zaciągania pożyczek komercyjnych udzielanych funduszom wspólnego inwestowania, o których mowa w art. 38 ust. 3 lit. b) i art. 39 ust. 4.

Komisja przedstawi Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie dotyczące wdrażania niniejszego artykułu do dnia 31 grudnia 2018 r.

Artykuł 37

Ubezpieczenie upraw, zwierząt i roślin

1. Wsparcia na mocy art. 36 ust. 1 lit. a) udziela się jedynie na umowy ubezpieczenia, które pokrywają straty spowodowane niekorzystnym zjawiskiem klimatycznym lub chorobą zwierząt lub roślin, lub inwazją szkodników lub incydentem środowiskowym bądź straty spowodowane przez działanie podjęte zgodnie z dyrektywą 2000/29/WE w celu zwalczenia lub powstrzymania choroby roślin lub inwazji szkodników, które niszczą więcej niż 30 % średniej rocznej produkcji rolnika z poprzednich trzech lat lub średniej z trzech lat opartej na okresie pięciu wcześniejszych lat, z wyłączeniem wartości najwyższej i najniższej. Do obliczania rocznej produkcji danego rolnika mogą być stosowane współczynniki. Stosowana metoda obliczania musi pozwalać na określenie rzeczywistych strat poniesionych przez indywidualnego rolnika w danym roku.

Pomiar wielkości spowodowanych strat może być dostosowany do szczególnych cech charakterystycznych każdego rodzaju produktu przy użyciu:

a) współczynników biologicznych (rozmiar utraty biomasy) lub równoważnych współczynników utraty plonów ustanawianych na poziomie gospodarstwa, lokalnym, regionalnym lub krajowym; lub

b) współczynników pogodowych (w tym wielkość opadów deszczu i temperatura) ustanawianych na poziomie lokalnym, regionalnym lub krajowym.

2. Wystąpienie niekorzystnego zjawiska klimatycznego lub choroby zwierząt lub roślin lub inwazji szkodników lub incydentu środowiskowego musi formalnie zostać uznane przez właściwy organ danego państwa członkowskiego.

W stosownych przypadkach państwa członkowskie mogą z wyprzedzeniem ustanowić kryteria, na podstawie których uznaje się, że wystąpienie tych okoliczności zostało formalnie uznane.

3. W odniesieniu do chorób zwierząt rekompensaty finansowej na podstawie art. 36 ust. 1 lit. a) można udzielić jedynie w odniesieniu do chorób wymienionych w wykazie chorób zwierząt ustanowionym przez Światową Organizację Zdrowia Zwierząt lub w załączniku do decyzji 2009/470/WE.

4. Płatności z tytułu ubezpieczeń rekompensują nie więcej niż całkowity koszt pokrycia poniesionych strat, o których mowa w art. 36 ust. 1 lit. a), i nie określają rodzaju lub ilości przyszłej produkcji ani nie wprowadzają wymogów w tym zakresie.

Państwa członkowskie mogą ograniczyć kwotę składki kwalifikującej się do wsparcia poprzez zastosowanie odpowiednich pułapów.

5. Wsparcie ogranicza się do maksymalnego poziomu określonego w załączniku II.

Artykuł 38

Fundusze wspólnego inwestowania dotyczące niekorzystnych zjawisk klimatycznych, chorób zwierząt i roślin, inwazji szkodników i incydentów środowiskowych

1. Aby kwalifikować się do wsparcia, fundusze wspólnego inwestowania muszą:

a) być akredytowane przez właściwy organ zgodnie z prawem krajowym;

b) prowadzić przejrzystą politykę w odniesieniu do wpłat do funduszu i wypłat;

c) posiadać jasne zasady podziału odpowiedzialności za długi.

2. Państwa członkowskie określają zasady tworzenia funduszy wspólnego inwestowania i zarządzania nimi, w szczególności w zakresie przyznawania rekompensat i kwalifikowalności rolników w przypadku kryzysu oraz w zakresie zarządzania i monitorowania zgodności z tymi zasadami. Państwa członkowskie zapewniają, aby warunki dotyczące funduszy przewidywały kary w przypadku zaniedbania ze strony rolnika.

Wystąpienie incydentów wymienionych w art. 36 ust. 1 lit. b) musi zostać formalnie uznane przez właściwy organ danego państwa członkowskiego.

3. Wkład finansowy, o którym mowa w art. 36 ust. 1 lit. b), może dotyczyć jedynie:

a) kosztów administracyjnych utworzenia funduszy wspólnego inwestowania, rozłożonych na maksymalny okres trzech lat przy zastosowaniu degresywności;

b) kwot wypłaconych przez fundusz wspólnego inwestowania jako finansowa rekompensata dla rolników. Ponadto wkład finansowy może dotyczyć odsetek od pożyczek komercyjnych zaciągniętych przez fundusz wspólnego inwestowania w celu wypłaty rolnikom rekompensaty finansowej w przypadku kryzysu.

Wsparcie na mocy art. 36 ust. 1 lit. b) jest udzielane jedynie na pokrycie strat związanych z wystąpieniem niekorzystnych zjawisk klimatycznych, choroby zwierząt lub roślin, inwazji szkodników lub straty spowodowane przez działanie podjęte zgodnie z dyrektywą 2000/29/WE w celu zwalczania lub powstrzymania choroby roślin lub szkodników lub skutków incydentu środowiskowego, który zniszczył ponad 30 % średniej rocznej produkcji rolnika z poprzednich trzech lat lub

średniej z trzech lat obliczonej na podstawie pięciu wcześniejszych lat, z wyłączeniem wartości najwyższej i najniższej. Do obliczania rocznej produkcji danego rolnika mogą być stosowane współczynniki. Stosowana metoda obliczania musi pozwalać na określenie rzeczywistych strat poniesionych przez indywidualnego rolnika w danym roku.

Początkowy kapitał podstawowy nie może być zasilany z wkładu z publicznych środków finansowych.

4. W przypadku chorób zwierząt rekompensata finansowa na mocy art. 36 ust. 1 lit. b) może być przyznana w odniesieniu do chorób wymienionych w wykazie chorób zwierząt sporządzonym przez Światową Organizację Zdrowia Zwierząt lub w załączniku do decyzji Rady 2009/470/WE.

5. Wsparcie ogranicza się do maksymalnego poziomu dofinansowania określonego w załączniku II.

Państwa członkowskie mogą ograniczyć koszty, które kwalifikują się do wsparcia, poprzez zastosowanie:

a) pułapów w odniesieniu do funduszu;

b) odpowiednich pułapów jednostkowych.

Artykuł 39

Narzędzie stabilizacji dochodów

1. Wsparcie na mocy art. 36 ust. 1 lit. c) przyznaje się jedynie w przypadku, gdy spadek dochodu przekracza 30 % średniego rocznego dochodu indywidualnego rolnika z poprzednich trzech lat lub średniej z trzech lat obliczonej na podstawie pięciu wcześniejszych lat, z wyłączeniem wartości najwyższej i najniższej. Do celów art. 36 ust. 1 lit. c) dochód odnosi się do sumy przychodów, jakie uzyskuje rolnik z rynku, w tym wszelkich form wsparcia publicznego, po odjęciu kosztów produkcji. Płatności z funduszu wspólnego inwestowania na rzecz rolników rekompensują mniej niż 70 % utraconych dochodów w roku, w którym producent zaczyna się kwalifikować do otrzymania tego wsparcia.

2. Aby kwalifikować się do wsparcia, fundusze wspólnego inwestowania muszą:

a) być akredytowane przez właściwy organ zgodnie z prawem krajowym;

b) prowadzić przejrzystą politykę w odniesieniu do wpłat do funduszu i wypłat;

c) posiadać przejrzyste zasady podziału odpowiedzialności za długi.

3. Państwa członkowskie określają zasady tworzenia funduszy wspólnego inwestowania i zarządzania nimi, w szczególności w zakresie przyznawania rolnikom rekompensat w przypadku kryzysu oraz w zakresie zarządzania i monitorowania zgodności z tymi zasadami. Państwa członkowskie zapewniają, aby warunki dotyczące funduszy przewidywały kary w przypadku zaniedbań ze strony rolnika.

4. Wkłady finansowe, o których mowa w art. 36 ust. 1 lit. c), mogą dotyczyć jedynie:

a) kosztów administracyjnych ustanowienia funduszu wspólnego inwestowania, rozłożonych na maksymalny okres trzech lat przy zastosowaniu degresywności;

b) kwot wypłaconych przez fundusz wspólnego inwestowania jako finansowa rekompensata dla rolników. Ponadto wkład finansowy może dotyczyć odsetek od pożyczek komercyjnych zaciągniętych przez fundusz wspólnego inwestowania w celu wypłaty rolnikom rekompensaty finansowej w przypadku kryzysu. Początkowy kapitał podstawowy nie może być zasilany z wkładu z publicznych środków finansowych.

5. Wsparcie ogranicza się do maksymalnego poziomu określonego w załączniku II.

Artykuł 40

Finansowanie uzupełniających krajowych płatności bezpośrednich dla Chorwacji

1. Wsparcie może zostać przyznane rolnikom kwalifikującym się do uzupełniających krajowych płatności bezpośrednich na mocy art. 19 rozporządzenia (UE) nr 1307/2013. Warunki określone w tym artykule mają również zastosowanie do wsparcia, które ma zostać przyznane na mocy niniejszego artykułu.

2. Wsparcie przyznane rolnikom na lata 2014, 2015 i 2016 nie może być większe niż różnica pomiędzy:

a) poziomem płatności bezpośrednich mającym zastosowanie w Chorwacji na dany rok zgodnie z art. 17 rozporządzenia (UE) nr 1307/2013; oraz

b) 45 % odpowiedniego poziomu płatności bezpośrednich, który będzie stosowany od 2022 r.

3. Wkład Unii we wsparcie przyznawane na mocy niniejszego artykułu w Chorwacji na lata 2014, 2015 i 2016 nie przekracza 20 % jej odpowiedniego całkowitego rocznego przydziału z EFRROW.

4. Wkład EFRROW w uzupełnianie płatności bezpośrednich nie przekracza 80 %.

Artykuł 41

Zasady wdrażania działań

Komisja przyjmuje akty wykonawcze ustanawiające zasady wdrażania działań określonych w niniejszej części, dotyczące:

a) procedur wyboru organów lub podmiotów oferujących usługi doradcze w zakresie gospodarstwa i leśnictwa, w zakresie zarządzania gospodarstwem lub zastępstw oraz degresywnego charakteru pomocy w ramach działania dotyczącego usług doradczych, o którym mowa w art. 15;

b) oceny przez państwo członkowskie postępów w realizacji planu biznesowego, wariantów płatności, a także warunków dostępu młodych rolników do innych działań w ramach działania dotyczącego rozwoju gospodarstw i działalności gospodarczej, o którym mowa w art. 19;

c) konwersji na jednostki inne niż stosowane w załączniku II i współczynnika przeliczeniowego zwierząt na duże jednostki przeliczeniowe inwentarza na mocy działań, o których mowa w art. 28, 29, 33 i 34;

d) możliwości wykorzystania standardowych założeń dotyczących dodatkowych kosztów i utraconych dochodów w ramach działań, o których mowa w art. 28–31, 33 i 34, oraz kryteriów stosowanych do ich obliczania;

e) obliczania kwoty wsparcia, w przypadku gdy operacja kwalifikuje się do wsparcia w ramach więcej niż jednego działania.

Te akty wykonawcze przyjmuje się zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 84.

LEADER

Artykuł 42

Lokalne grupy działania LEADER

1. Oprócz zadań, o których mowa w art. 34 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013, lokalne grupy działania mogą również wykonywać dodatkowe zadania powierzone im przez instytucję zarządzającą lub agencję płatniczą.

2. Lokalne grupy działania mogą zwracać się do właściwej agencji płatniczej o wypłatę zaliczki, jeśli taka możliwość jest przewidziana w programie rozwoju obszarów wiejskich. Kwota zaliczki nie może przekraczać 50 % wsparcia publicznego związanego z kosztami bieżącymi i kosztami aktywizacji.

Artykuł 43

Pakiet startowy LEADER

Wsparcie dla lokalnego rozwoju LEADER może również obejmować pakiet startowy LEADER dla lokalnych społeczności, które nie wdrażały programu LEADER w okresie programowania 2007-2013. Pakiet startowy LEADER składa się ze wsparcia na rzecz budowania zdolności oraz małych projektów pilotażowych. Wsparcie w ramach pakietu startowego LEADER nie jest zależne od przedłożenia strategii rozwoju lokalnego LEADER.

Artykuł 44

Współpraca w ramach programu LEADER

1. Wsparcia, o którym mowa w art. 35 ust. 1 lit. c) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013, udziela się na:

a) projekty współpracy na terytorium danego państwa członkowskiego (współpraca międzyterytorialna) lub projekty współpracy pomiędzy terytoriami w kilku państwach członkowskich lub z terytoriami w państwach trzecich (współpraca międzynarodowa);

b) techniczne wsparcie przygotowawcze dla projektów współpracy międzyterytorialnej i międzynarodowej, pod warunkiem że lokalne grupy działania są w stanie wykazać, że planują realizację konkretnego projektu.

2. Oprócz innych lokalnych grup działania partnerami lokalnej grupy działania w ramach EFRROW może być:

a) grupa lokalnych partnerów publicznych i prywatnych na obszarze wiejskim, która realizuje lokalną strategię rozwoju na terytorium Unii lub poza nim;

b) grupa lokalnych partnerów publicznych i prywatnych na obszarze innym niż obszar wiejski, która realizuje lokalną strategię rozwoju.

3. W przypadku gdy projekty współpracy nie są wybierane przez lokalne grupy działania, państwa członkowskie ustanawiają system ciągłego naboru wniosków.

Najpóźniej w terminie dwóch lat po dniu zatwierdzenia swoich programów rozwoju obszarów wiejskich państwa członkowskie podają do wiadomości publicznej krajowe lub regionalne procedury administracyjne dotyczące wyboru projektów współpracy międzynarodowej oraz wykaz kosztów kwalifikowalnych.

Zatwierdzenie projektów współpracy przez właściwą instytucję następuje nie później niż w ciągu czterech miesięcy po dniu złożenia wniosku dotyczącego projektu.

4. Państwa członkowskie informują Komisję o zatwierdzonych projektach współpracy międzynarodowej.

ROZDZIAŁ II

Wspólne przepisy dla kilku działań

Artykuł 45

Inwestycje

1. Aby kwalifikować się do wsparcia z EFRROW, operacje inwestycyjne muszą być poprzedzone oceną spodziewanego oddziaływania na środowisko zgodnie z prawem mającym zastosowanie do tego rodzaju inwestycji w przypadku gdy inwestycja może mieć negatywny wpływ na środowisko.

2. Wydatki kwalifikujące się do wsparcia z EFRROW ograniczają się do:

a) kosztów budowy, nabycia, włącznie z leasingiem, lub modernizacji nieruchomości;

b) kosztów zakupu lub leasingu nowych maszyn i wyposażenia do wartości rynkowej majątku;

c) kosztów ogólnych związanych z wydatkami, o których mowa w lit. a) i b), takich jak honoraria architektów, inżynierów, opłaty za konsultacje, opłaty za doradztwo w zakresie zrównoważenia środowiskowego i gospodarczego, w tym studia wykonalności. Studia wykonalności są nadal traktowane jako wydatki kwalifikowalne, nawet w przypadku gdy w oparciu o ich rezultaty nie dokonuje się wydatków określonych w lit. a) i b);

d) następujących inwestycji niematerialnych: zakup lub rozwój oprogramowania komputerowego orazzakup patentów, licencji, praw autorskich, znaków towarowych;

e) kosztów ustanowienia planów urządzenia lasów i równoważnych instrumentów.

3. W przypadku inwestycji rolnych zakup praw do produkcji rolnej, uprawnień do płatności, zwierząt, roślin jednorocznych i ich sadzenie nie kwalifikują się do wsparcia inwestycyjnego. W przypadku przywracania potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych lub katastrof zgodnie z art. 18 ust. 1 lit. b) wydatki na zakup zwierząt mogą być jednak wydatkami kwalifikowalnymi.

4. Beneficjenci wsparcia inwestycyjnego mogą zwracać się do właściwych agencji płatniczych o wypłatę zaliczki w wysokości do 50 % pomocy publicznej związanej z daną inwestycją, jeżeli taką możliwość przewiduje program rozwoju obszarów wiejskich.

5. Kapitał roboczy, który ma charakter dodatkowy i jest związany z nową inwestycją w sektorze rolnym lub leśnym, który otrzymuje wsparcie z EFRROW poprzez instrument finansowy ustanowiony zgodnie z art. 37 rozporządzenia (EU) nr 1303/2013, może stanowić wydatek kwalifikowalny. Takie wydatki kwalifikowalne nie mogą przekraczać 30 % całkowitej kwoty wydatków kwalifikowalnych na inwestycje. Stosowny wniosek musi być należycie uzasadniany.

6. W celu uwzględnienia szczególnych cech określonych rodzajów inwestycji, Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 83 określających warunki, na jakich inne koszty związane z umowami leasingu, zakupem urządzeń na rynku wtórnym mogą być uważane za wydatki kwalifikowalne i określających rodzaje infrastruktury do wytwarzania energii odnawialnej, które mają się kwalifikować do wsparcia.

Artykuł 46

Inwestycje w nawadnianie

1. Bez uszczerbku dla art. 45 niniejszego rozporządzenia, w przypadku nawadniania w nowych i w istniejących obszarach nawadnianych za wydatki kwalifikowalne uznaje się jedynie inwestycje, które spełniają warunki określone w niniejszym artykule.

2. Plan gospodarowania wodami w dorzeczu, zgodnie z wymogami ramowej dyrektywy wodnej przekazuje się Komisji dla całego obszaru, w którym ma być dokonana inwestycja, a także we wszelkich innych obszarach, w których inwestycja może mieć wpływ na środowisko. Działania wchodzące w życie w ramach planu gospodarowania wodami w dorzeczu zgodnie z art. 11 ramowej dyrektywy wodnej, które mają znaczenie dla sektora rolniczego, określa się w odpowiednim programie działań.

3. W ramach inwestycji jest lub ma zostać zainstalowany system pomiaru wody umożliwiający mierzenie zużycia wody na poziomie wspieranej inwestycji.

4. Inwestycja dotycząca ulepszenia istniejącej instalacji nawadniającej lub elementu infrastruktury nawadniającej kwalifikuje się tylko jeśli jej ocena *ex ante* wykazała, że potencjalnie przyniesie ona od 5 % do 25 % oszczędności wody zgodnie z parametrami technicznymi istniejącej instalacji lub infrastruktury.

Jeżeli inwestycja ma wpływ na jednolite części wód podziemnych lub powierzchniowych, których stan ze względu na ilość wody został w odpowiednim planie gospodarowania wodami w dorzeczu określony jako mniej niż dobry:

a) inwestycja zapewnia efektywne zmniejszenie zużycia wody na poziomie inwestycji wynoszące co najmniej 50 % potencjalnej oszczędności wody możliwej dzięki tej inwestycji;

b) w przypadku inwestycji pojedynczego gospodarstwa rolnego inwestycja, która doprowadzi również do zmniejszenia całkowitego zużycia wody w gospodarstwie rolnym sięgającego co najmniej 50 % potencjalnej oszczędności wody możliwej na poziomie inwestycji. Całkowite zużycie wody w gospodarstwie rolnym obejmuje wodę sprzedawaną przez gospodarstwo rolne.

Żaden z warunków określonych w ust. 4 nie ma zastosowania do inwestycji w istniejącą instalację, która wpływa jedynie na efektywność energetyczną, lub do inwestycji w utworzenie zbiornika, lub do inwestycji w wykorzystywanie odzyskanej wody, która nie wpływa na jednolitą część wód podziemnych lub powierzchniowych.

5. Inwestycja, która doprowadzi do powiększenia netto nawadnianego obszaru, mająca wpływ na daną jednolitą część wód podziemnych lub powierzchniowych kwalifikuje się do wsparcia tylko jeśli:

a) stan jednolitej części wód w odniesieniu do ilości wody nie został określony jako mniej niż dobry w odpowiednim planie gospodarowania wodami w dorzeczu; oraz

b) analiza środowiskowa pokazuje, że inwestycja nie będzie miała znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko; taka analiza oddziaływania na środowisko jest przeprowadzana albo zatwierdzana przez właściwy organ i może również dotyczyć grupy gospodarstw rolnych.

Obszary, które nie są nawadniane, ale w których w niedalekiej przeszłości była czynna instalacja nawadniająca, w przypadkach do ustalenia i uzasadnienia w programie, mogą zostać uznane za obszary nawadniane do celów ustalenia powiększenia netto nawadnianego terenu.

6. W drodze odstępstwa od ust. 5 inwestycja, która doprowadzi do powiększenia netto nawadnianego terenu, może nadal kwalifikować się do wsparcia z EFRROW, jeśli:

a) inwestycja jest połączona z inwestycją w istniejącą instalację nawadniającą lub element infrastruktury nawadniającej, co do której w ocenie *ex ante* uznano, że potencjalnie przyniesie ona od 5 % do 25 % oszczędności wody zgodnie z parametrami technicznymi istniejącej instalacji lub infrastruktury; oraz

b) inwestycja zapewnia efektywne zmniejszenie zużycia wody na poziomie całej inwestycji wynoszące co najmniej 50 % potencjalnej oszczędności wody możliwej dzięki tej inwestycji w istniejącą instalację nawadniającą lub element infrastruktury.

Ponadto, na drodze odstępstwa, warunek określony w ust. 5 lit. a) nie ma zastosowania do inwestycji w utworzenie nowych instalacji nawadniających zaopatrywanych w wodę z istniejącego zbiornika zatwierdzonych przez właściwe organy przed dniem 31 października 2013 r., jeżeli spełnione są następujące warunki:

— dany zbiornik został uwzględniony w odpowiednim planie gospodarowania wodami w dorzeczu i podlega wymogom kontroli określonym w art. 11 ust. 3 lit. e) ramowej dyrektywy wodnej;

— w dniu 31 października 2013 r. obowiązywał maksymalny limit całkowitego poboru z tego zbiornika albo minimalny wymagany poziom przepływu w jednolitych częściach wód zasilanych z tego zbiornika;

— ten maksymalny limit lub minimalny wymagany poziom przepływu jest zgodny z warunkami określonymi w art. 4 ramowej dyrektywy wodnej; oraz

— dana inwestycja nie spowoduje, że pobór wody przekroczy maksymalny limit obowiązujący w dniu 31 października 2013 r., lub nie doprowadzi do zmniejszenia poziomu przepływu w zasilanych jednolitych częściach wód poniżej minimalnego wymaganego poziomu obowiązującego w dniu 31 października 2013 r.

Artykuł 47

Przepisy dotyczące płatności obszarowych

1. Liczba hektarów, do której stosuje się zobowiązanie zgodnie z art. 28, 29 i 34, może co roku ulegać zmianie, w przypadku gdy:

a) taka możliwość przewidziana jest w programie rozwoju obszarów wiejskich;

b) dane zobowiązanie nie ma zastosowania do działek o stałej powierzchni; oraz

c) nie jest zagrożone osiągnięcie celów zobowiązania.

2. W przypadku gdy całość lub część gruntów objętych zobowiązaniem lub całe gospodarstwo rolne jest przekazane innej osobie w okresie trwania tego zobowiązania, osoba ta może przejąć zobowiązanie lub część zobowiązania odpowiadającą przekazanym gruntom na pozostały okres lub zobowiązanie to może stracić ważność, a w odniesieniu do okresu, w którym zobowiązanie było ważne, nie wymaga się zwrotu.

3. W przypadku gdy beneficjent nie jest w stanie w dalszym ciągu wypełniać podjętych zobowiązań ze względu na fakt, że gospodarstwo rolne lub część gospodarstwa rolnego jest przedmiotem nowego podziału działek lub działań władz państwowych związanych ze scalaniem gruntów lub działań związanych ze scalaniem gruntów zatwierdzonych przez właściwe organy publiczne, państwa członkowskie podejmują działania niezbędne do umożliwienia dostosowania zobowiązania do nowej sytuacji gospodarstwa rolnego. Jeśli dostosowanie takie okazuje się niemożliwe, zobowiązanie traci ważność, a w odniesieniu do okresu, w którym zobowiązanie było ważne, nie wymaga się zwrotu.

4. Zwrot otrzymanej pomocy nie jest wymagany w przypadku siły wyższej i nadzwyczajnych okoliczności, o których mowa w art. 2 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013.

5. Ust. 2 – w odniesieniu do przypadków przekazania całego gospodarstwa rolnego – i ust. 4 mają również zastosowanie do zobowiązań na mocy art. 33.

6. W celu zapewniania skutecznego wdrażania działań obszarowych i ochrony interesów finansowych Unii, Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 83 ustanawiających warunki mające zastosowanie do przekształcenia lub dostosowania zobowiązań w ramach działań, o których mowa w art. 28, 29, 33 i 34, oraz określenia innych sytuacji, w których zwrot pomocy nie jest wymagany.

Artykuł 48

Klauzula przeglądowa

W odniesieniu do operacji podjętych zgodnie z art. 28, 29, 33 i 34 przewiduje się klauzulę przeglądową w celu zapewnienia ich dostosowania w przypadku zmiany odpowiednich obowiązkowych norm, wymogów lub obowiązków, o których mowa w tych artykułach, poza zakres których musiałyby wykroczyć zobowiązania. Ta klauzula przeglądowa obejmuje również dostosowania potrzebne w celu uniknięcia podwójnego finansowania praktyk, o których mowa w art. 43 rozporządzenia (UE) nr 1307/2013, w przypadku zmian tych praktyk.

Operacje podjęte zgodnie z art. 28, 29, 33 i 34, które wykraczają poza bieżący okres programowania, zawierają klauzulę przeglądową w celu umożliwienia ich dostosowania do ram prawnych kolejnego okresu programowania.

Jeżeli beneficjent nie zaakceptuje takiego dostosowania, zobowiązanie traci ważność, a w odniesieniu do okresu, w którym zobowiązanie było ważne, nie wymaga się zwrotu.

Artykuł 49

Wybór operacji

1. Bez uszczerbku dla art. 34 ust. 3 lit. d) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013, po konsultacji z komitetem monitorującym instytucja zarządzająca programem rozwoju obszarów wiejskich określa kryteria wyboru operacji. Celem kryteriów wyboru jest zapewnienie równego traktowania wnioskodawców, lepszego wykorzystania zasobów finansowych i ukierunkowanie środków finansowych zgodnie z priorytetami unijnymi w zakresie rozwoju obszarów wiejskich. Przy określaniu i stosowaniu kryteriów wyboru uwzględnia się zasadę proporcjonalności w odniesieniu do wielkości operacji.

2. Organ państwa członkowskiego odpowiedzialny za wybór operacji zapewnia wybór operacji, z wyjątkiem operacji na mocy art. 28–31, 33–34 i 36–39, zgodnie z kryteriami wyboru, o których mowa w ust. 1, oraz zgodnie z przejrzystą i należycie udokumentowaną procedurą.

3. W stosownych przypadkach beneficjenci mogą być wybierani na podstawie zaproszenia do składania wniosków z zastosowaniem kryteriów efektywności gospodarczej i środowiskowej.

Artykuł 50

Definicja obszaru wiejskiego

Do celów niniejszego rozporządzenia instytucja zarządzająca określa „obszar wiejski" na poziomie programu. W należycie uzasadnionych przypadkach państwa członkowskie mogą ustalić taką definicję dla działania lub rodzaju operacji.

ROZDZIAŁ III

Pomoc techniczna i tworzenie sieci kontaktów

Artykuł 51

Finansowanie pomocy technicznej

1. Zgodnie z art. 6 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013 EFRROW może wykorzystać do 0,25 % swojego przydziału rocznego na finansowanie zadań, o których mowa w art. 58 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013, w tym kosztów utworzenia i funkcjonowania europejskiej sieci na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, o której mowa w art. 52 i sieci EPI, o której mowa w art. 53, z inicjatywy Komisji lub w jej imieniu.

EFRROW może również finansować działania przewidziane w art. 41 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1151/2012 [1] w odniesieniu do oznaczeń i symboli unijnych systemów jakości.

Działania te prowadzone są zgodnie z art. 58 rozporządzenia (UE, Euratom) nr 966/2012 Parlamentu Europejskiego i Rady [2] oraz wszelkimi innymi przepisami tego rozporządzenia oraz jego przepisami wykonawczymi mającymi zastosowanie do tej formy wykonania budżetu.

2. Z inicjatywy państw członkowskich do 4 % całkowitej kwoty w ramach każdego programu rozwoju obszarów wiejskich można przeznaczyć na zadania, o których mowa w art. 59 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013, oraz na pokrycie kosztów związanych z pracami przygotowawczymi na potrzeby wyznaczania obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami, o których mowa w art. 32.

Koszty związane z jednostką certyfikującą, o której mowa w art. 9 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013, nie są kosztami kwalifikowalnymi na mocy niniejszego ustępu.

W ramach tego limitu 4 % rezerwuje się kwotę na utworzenie i funkcjonowanie krajowej sieci obszarów wiejskich, o której mowa w art. 54.

3. W przypadku programów rozwoju obszarów wiejskich obejmujących zarówno regiony słabiej rozwinięte, jak i inne regiony, wkład EFRROW na pomoc techniczną, o której mowa w art. 59 ust. 3, może zostać określony z uwzględnieniem dominującego w programie rodzaju regionów na podstawie ich liczby.

Artykuł 52

Europejska sieć na rzecz rozwoju obszarów wiejskich

1. Zgodnie z art. 51 ust. 1 zostaje utworzona europejska sieć na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w celu objęcia jedną siecią sieci krajowych, organizacji i struktur administracyjnych działających w dziedzinie rozwoju obszarów wiejskich na poziomie Unii.

2. Tworzenie sieci kontaktów za pośrednictwem europejskiej sieci na rzecz rozwoju obszarów wiejskich ma na celu:

a) zwiększenie udziału wszystkich zainteresowanych stron, a w szczególności zainteresowanych stron zajmujących się rolnictwem, leśnictwem oraz innych zainteresowanych stron zajmujących się rozwojem obszarów wiejskich, we wdrażaniu rozwoju obszarów wiejskich;

b) podniesienie jakości programów rozwoju obszarów wiejskich;

c) przyczynianie się do informowania opinii publicznej o korzyściach płynących z polityki rozwoju obszarów wiejskich;

d) wspieranie ewaluacji programów rozwoju obszarów wiejskich.

[1] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1151/2012 z dnia 21 listopada 2012 r. w sprawie systemów jakości produktów rolnych i środków spożywczych (Dz.U. L 343 z 14.12.2012, s. 1).

[2] Rozporządzenie (UE, Euratom) nr 966/2012 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 października 2012 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 1605/2002 (Dz.U. L 298 z 26.10.2012, s. 1).

3. Zadaniem sieci jest:

a) zbieranie, analizowanie i rozpowszechnianie informacji na temat działalności w dziedzinie rozwoju obszarów wiejskich;

b) zapewnianie wsparcia w zakresie procesów ewaluacji i gromadzenia danych oraz zarządzania nimi;

c) zbieranie, konsolidowanie i rozpowszechnianie na poziomie Unii dobrych praktyk w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, w tym w odniesieniu do metodologii i narzędzi ewaluacji;

d) tworzenie i prowadzenie grup tematycznych lub warsztatów z myślą o ułatwieniu wymiany wiedzy fachowej oraz wsparcia realizacji, monitorowania i dalszego kształtowania polityki rozwoju obszarów wiejskich;

e) dostarczanie informacji na temat rozwoju obszarów wiejskich w Unii oraz w państwach trzecich;

f) organizowanie spotkań i seminariów na poziomie Unii dla podmiotów aktywnie zaangażowanych w rozwój obszarów wiejskich;

g) wspieranie sieci krajowych i inicjatyw współpracy międzynarodowej oraz wymiany dotyczącej działalności i doświadczeń w dziedzinie rozwoju obszarów wiejskich z sieciami w państwach trzecich;

h) szczególnie w przypadku lokalnych grup działania:

(i) tworzenie synergii z działalnością prowadzoną przez odpowiednie sieci na poziomie krajowym lub regionalnym lub na obydwu tych poziomach w odniesieniu do zadań w zakresie budowania zdolności i wymiany doświadczeń; oraz

(ii) współpraca z podmiotami zaangażowanymi w tworzenie sieci kontaktów i pomoc techniczną w dziedzinie rozwoju lokalnego, utworzonymi przez EFRR, EFS i EFMR w odniesieniu do ich działalności w zakresie rozwoju lokalnego i współpracy międzynarodowej.

4. Komisja przyjmuje akty wykonawcze określające strukturę organizacyjną i funkcjonowanie Europejskiej sieci na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Te akty wykonawcze przyjmuje się zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 84.

Artykuł 53

Sieć europejskiego partnerstwa innowacyjnego

1. Zgodnie z art. 51 ust. 1 zostaje utworzona sieć EPI w celu wspierania EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa, o którym mowa w art. 55. Umożliwia ona kontakty między grupami operacyjnymi, służbami doradczymi i badaczami.

2. Celem sieci EPI jest:

a) ułatwianie wymiany wiedzy fachowej i dobrych praktyk;

b) ustanawianie dialogu pomiędzy rolnikami i społecznością badawczą oraz ułatwianie włączania wszystkich zainteresowanych stron w proces wymiany wiedzy.

3. Do zadań sieci EPI należy:

a) zapewnienie funkcji pomocy technicznej i dostarczanie informacji na temat EPI najważniejszym podmiotom;

b) zachęcanie do tworzenia grup operacyjnych i przekazywania informacji o możliwościach oferowanych przez polityki unijne;

c) ułatwianie tworzenia inicjatyw klastrowych i projektów pilotażowych lub demonstracyjnych, które mogą dotyczyć między innymi następujących kwestii:

(i) zwiększonej wydajności produkcji rolnej, rentowności gospodarczej, zrównoważenia, produktu i efektywnego gospodarowania zasobami;

(ii) innowacji we wspieraniu biogospodarki;

(iii) różnorodności biologicznej, usług ekosystemowych, funkcjonalności gleby i zrównoważonej gospodarki wodnej;

(iv) innowacyjnych produktów i usług dla zintegrowanego łańcucha dostaw;

(v) otwierania nowych możliwości dotyczących produktów i rynków dla producentów pierwotnych;

(vi) jakości żywności, bezpieczeństwa żywności i zdrowej diety;

(vii) zmniejszania strat po okresie zbiorów i ograniczania marnotrawstwa żywności;

d) gromadzenie i rozpowszechnianie informacji na temat EPI, w tym odkryć naukowych i nowych technologii mających znaczenie dla innowacji i wymiany wiedzy oraz wymian w obszarze innowacji z państwami trzecimi.

4. Komisja przyjmuje akty wykonawcze określające strukturę organizacyjną i funkcjonowanie sieci EPI. Te akty wykonawcze przyjmuje się zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 84.

Artykuł 54

Krajowa sieć obszarów wiejskich

1. Każde z państw członkowskich tworzy krajową sieć obszarów wiejskich, która skupia organizacje i struktury administracyjne zaangażowane w rozwój obszarów wiejskich. Partnerstwo, o którym mowa w art. 5 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013, również stanowi część krajowej sieci obszarów wiejskich.

Państwa członkowskie posiadające programy regionalne mogą przedłożyć do zatwierdzenia szczególny program utworzenia i funkcjonowania swojej krajowej sieci obszarów wiejskich.

2. Tworzenie sieci kontaktów za pośrednictwem krajowej sieci obszarów wiejskich ma na celu:

a) zwiększenie udziału zainteresowanych stron we wdrażaniu programów rozwoju obszarów wiejskich;

b) podniesienie jakości wdrażania programów rozwoju obszarów wiejskich;

c) informowanie społeczeństwa i potencjalnych beneficjentów o polityce rozwoju obszarów wiejskich i o możliwościach finansowania;

d) wspieranie innowacji w rolnictwie, produkcji żywności, leśnictwie i na obszarach wiejskich.

3. Wsparcie z EFRROW, o którym mowa w art. 51 ust. 3, wykorzystuje się:

a) na struktury potrzebne do prowadzenia sieci;

b) na przygotowanie i wdrożenie planu działania obejmującego przynajmniej następujące elementy:

(i) gromadzenia przykładów projektów obejmujących wszystkie priorytety programów rozwoju obszarów wiejskich;

(ii) ułatwianie tematycznych i analitycznych wymian między zainteresowanymi stronami z dziedziny rozwoju obszarów wiejskich, dzielenie się wnioskami i upowszechnianie wniosków;

(iii) zapewnianie szkoleń oraz tworzenie sieci kontaktów dla lokalnych grup działania, a w szczególności pomocy technicznej w zakresie współpracy międzyterytorialnej i międzynarodowej, ułatwiania współpracy między lokalnymi grupami działania i poszukiwania partnerów na potrzeby działania, o którym mowa w art. 35;

(iv) zapewnianie sieci kontaktów dla doradców i grup wsparcia w zakresie innowacji;

(v) dzielenie się wnioskami z monitorowania i ewaluacji oraz rozpowszechnianie ich;

(vi) plan komunikacyjny, uwzględniający uzgodnione z instytucjami zarządzającymi reklama i informacje dotyczące programu rozwoju obszarów wiejskich oraz działalność informacyjna i komunikacyjna adresowana do społeczeństwa;

(vii) udział w działalności europejskiej sieci na rzecz rozwoju obszarów wiejskich i wnoszeniu wkładu w taką działalność.

4. Komisja przyjmuje akty wykonawcze ustanawiające przepisy dotyczące tworzenia i funkcjonowania krajowych sieci obszarów wiejskich oraz określające treść szczególnych programów, o których mowa w ust. 1. Te akty wykonawcze przyjmuje się zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 84.

TYTUŁ IV

EPI NA RZECZ WYDAJNEGO I ZRÓWNOWAŻONEGO ROLNICTWA

Artykuł 55

Cele

1. EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa ma na celu:

a) wspieranie sektorów rolnictwa i leśnictwa efektywnych pod względem wykorzystania zasobów, rentownych gospodarczo, produktywnych, konkurencyjnych, niskoemisyjnych oraz przyjaznych dla klimatu i odpornych na jego zmianę, zmierzających w kierunku rolno-ekologicznych systemów produkcji oraz harmonijnie korzystających z podstawowych surowców naturalnych, od których rolnictwo i leśnictwo są zależne;

b) udzielanie pomocy w zapewnianiu stabilnych i zrównoważonych dostaw żywności, paszy i biomateriałów, zarówno istniejących, jak i nowych rodzajów;

c) udoskonalanie procesów w celu zachowania stanu środowiska, dostosowania się do zmiany klimatu i łagodzenia jej;

d) tworzenie pomostów między najnowszą wiedzą badawczą i technologią a rolnikami, zarządcami lasów, społecznościami wiejskimi, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi i usługami doradczymi.

2. EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa dąży do osiągnięcia swoich celów poprzez:

a) tworzenie wartości dodanej poprzez lepsze łączenie badań i praktyki rolnej oraz zachęcanie do powszechniejszego stosowania dostępnych działań dotyczących innowacji;

b) promowanie szybszego i szerszego wdrażania innowacyjnych rozwiązań w praktyce; oraz

c) informowanie środowiska naukowego o potrzebach w zakresie badań w odniesieniu do praktyki rolnej.

3. EFRROW przyczynia się do osiągania celów EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa poprzez wspieranie, zgodnie z art. 35, grup operacyjnych EPI, o których mowa w art. 56, oraz sieci EPI, o której mowa w art. 53.

Artykuł 56

Grupy operacyjne

1. Grupy operacyjne EPI stanowią część EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa. Grupy operacyjne EPI tworzą zainteresowane podmioty, takie jak: rolnicy, badacze, doradcy i przedsiębiorcy z sektora rolno-spożywczego, które mają znaczenie dla realizacji celów EPI.

2. Grupy operacyjne EPI ustalają procedury wewnętrzne, które zapewniają przejrzystość ich funkcjonowania i procesu decyzyjnego oraz unikanie sytuacji, w których występują konflikty interesów.

3. Państwa członkowskie w ramach swoich programów decydują, w jakim stopniu będą wspierać grupy operacyjne.

Artykuł 57

Zadania grup operacyjnych

1. Grupy operacyjne EPI opracowują plan, który zawiera następujące elementy:

a) opis projektu innowacyjnego, który ma być opracowany, przetestowany, dostosowany lub zrealizowany;

b) opis spodziewanych rezultatów i spodziewanego wkładu w osiąganie celu EPI w zakresie zwiększenia wydajności i zrównoważonego gospodarowania zasobami.

2. Podczas realizacji swoich innowacyjnych projektów grupy operacyjne:

a) podejmują decyzje dotyczące opracowania i wdrożenia praktyk innowacyjnych; oraz

b) wdrażają praktyki innowacyjne poprzez działania finansowane w ramach programów rozwoju obszarów wiejskich.

3. Grupy operacyjne rozpowszechniają rezultaty swoich projektów, w szczególności za pośrednictwem sieci EPI.

TYTUŁ V

PRZEPISY FINANSOWE

Artykuł 58

Środki finansowe i ich podział

1. Bez uszczerbku dla ust. 5, 6 i 7 niniejszego artykułu, całkowita kwota wsparcia unijnego na rzecz rozwoju obszarów wiejskich zgodnie z niniejszym rozporządzeniem na okres od dnia 1 stycznia 2014 r. do dnia 31 grudnia 2020 r. wynosi 84 936 milionów EUR, według cen z 2011 r., zgodnie z wieloletnimi ramami finansowymi na lata 2014–2020.

2. 0,25 % środków finansowych, o których mowa w ust. 1, przeznacza się dla Komisji na pomoc techniczną, o której mowa w art. 51 ust. 1.

3. Do celów ich programowania, a następnie uwzględnienia w ogólnym budżecie Unii, kwoty, o których mowa w ust. 1, podlegają indeksacji w wysokości 2 % w skali roku.

4. Podział kwot, o których mowa w ust. 1, na poszczególne lata według państw członkowskich, po odliczeniu kwoty, o której mowa w ust. 2, przedstawiony jest w załączniku I.

5. Od kwot przyznanych państwu członkowskiemu zgodnie z ust. 4 odejmuje się środki finansowe przekazane przez to państwo członkowskie na mocy art. 14 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013.

6. Środki finansowe przekazane EFRROW zgodnie z art. 7 ust. 2 i art. 14 ust. 1 rozporządzenia (UE) nr 1307/2013 oraz środki finansowe przekazane EFRROW poprzez zastosowanie art. 10b i art. 136 rozporządzenia Rady (WE) nr 73/2009 ([1]) w odniesieniu do roku kalendarzowego 2013 również ujmuje się w podziale na poszczególne lata, o którym mowa w ust. 4.

7. W celu uwzględnienia zmian dotyczących podziału na poszczególne lata, o którym mowa w ust. 4, w tym przekazywania środków, o których mowa w ust. 5 i 6, w celu dokonywania dostosowań technicznych bez zmiany przydziałów ogólnych, lub w celu uwzględnienia wszelkich innych zmian przewidzianych w akcie ustawodawczym po przyjęciu niniejszego rozporządzenia, Komisji przyznaje się uprawnienia do przyjmowania aktów delegowanych, zgodnie z art. 83 dotyczących przeglądu pułapów ustalonych w załączniku I.

([1]) Rozporządzenie Rady (WE) nr 73/2009 z dnia 19 stycznia 2009 r. ustanawiające wspólne zasady dla systemów wsparcia bezpośredniego dla rolników w ramach wspólnej polityki rolnej i ustanawiające określone systemy wsparcia dla rolników, zmieniające rozporządzenia (WE) nr 1290/2005, (WE) nr 247/2006, (WE) nr 378/2007 oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 1782/2003 (Dz.U. L 30 z 31.1.2009, s. 16).

8. Do celów przydzielania rezerwy wykonania, o której mowa w art. 22 ust. 3 i 4 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013, dostępne dochody przeznaczone na określony cel zgromadzone zgodnie z art. 43 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013 na rzecz EFRROW, dodaje się do kwot, o których mowa w art. 20 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013. Te dostępne dochody przeznaczone na określony cel rozdziela się między państwa członkowskie proporcjonalnie do ich udziału w całkowitej kwocie wsparcia z EFRROW.

Artykuł 59

Wkład funduszu

1. W decyzji zatwierdzającej program rozwoju obszarów wiejskich ustanawia się maksymalny wkład EFRROW na rzecz programu. W decyzji określa się w sposób wyraźny, w razie konieczności, kwotę środków przydzielonych regionom słabiej rozwiniętym.

2. Wkład EFRROW oblicza się na podstawie kwoty kwalifikowalnych wydatków publicznych.

3. W programach rozwoju obszarów wiejskich ustala się jednolitą wielkość wkładu EFRROW mającą zastosowanie do wszystkich działań. W stosownych przypadkach ustala się odrębną wielkość wkładu EFRROW dla regionów słabiej rozwiniętych, regionów najbardziej oddalonych i mniejszych wysp Morza Egejskiego w rozumieniu rozporządzenia (EWG) nr 2019/93, a także regionów przejściowych. Maksymalna wielkość wkładu EFRROW wynosi:

a) 85 % kwalifikowalnych wydatków publicznych w regionach słabiej rozwiniętych, regionach najbardziej oddalonych oraz na mniejszych wyspach Morza Egejskiego w rozumieniu rozporządzenia (EWG) nr 2019/93;

b) 75 % kwalifikowalnych wydatków publicznych dla wszystkich regionów, w których PKB na mieszkańca w okresie 2007–2013 był niższy niż 75 % średniej UE-25 w okresie odniesienia, ale których PKB na mieszkańca jest wyższy niż 75 % średniego PKB w UE-27;

c) 63 % kwalifikowalnych wydatków publicznych dla regionów przejściowych innych niż te, o których mowa w lit. b) niniejszego ustępu;

d) 53 % kwalifikowalnych wydatków publicznych w pozostałych regionach.

Minimalna wielkość wkładu EFRROW wynosi 20 %.

4. W drodze odstępstwa od ust. 3 maksymalny wkład EFRROW to:

a) 80 % w przypadku działań, o których mowa w art. 14, 27 i 35, rozwoju lokalnego w ramach LEADER, o którym mowa w art. 32 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013, oraz operacji realizowanych na mocy art. 19 ust. 1 lit. a) ppkt (i). Wkład ten może zostać zwiększony maksymalnie do 90 % dla programów dotyczących regionów słabiej rozwiniętych, regionów najbardziej oddalonych, mniejszych wysp Morza Egejskiego w rozumieniu rozporządzenia (EWG) nr 2019/93 oraz regionów przejściowych, o których mowa w ust. 3 lit. b) i c);

b) 75 % dla operacji przyczyniających się do realizacji celów dotyczących środowiska oraz łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej na mocy art. 17, art. 21 ust. 1 lit. a) i b), art. 28, 29, 30, 31 i 34;

c) 100 % dla instrumentów finansowych na poziomie Unii, o których mowa w art. 38 ust. 1 lit. a) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013;

d) wielkość wkładu mająca zastosowanie do danego działania zwiększona o dodatkowe 10 punktów procentowych dla wkładów w instrumenty finansowe, o których mowa w art. 38 ust. 1 lit. b) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013;

e) 100 % w przypadku operacji otrzymujących dofinansowanie ze środków finansowych przekazanych do EFRROW poprzez zastosowanie art. 7 ust. 2 i art. 14 ust. 1 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013;

f) 100 % dla kwoty 500 mln EUR, według cen z 2011 roku, przyznanej Portugalii, oraz dla kwoty 7 mln EUR, według cen z 2011 r., przyznanej Cyprowi, pod warunkiem że te państwa członkowskie otrzymują pomoc finansową zgodnie z art. 136 i 143 TFUE w dniu 1 stycznia 2014 r. lub później, do 2016 r., gdy stosowanie tego przepisu poddane będzie ponownej ocenie;

g) dla państw członkowskich otrzymujących w dniu 1 stycznia 2014 r. lub później pomoc finansową zgodnie z art. 136 i 143 TFUE, wkład wynikający z zastosowania art. 24 ust. 1 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 może zostać zwiększony o maksymalnie dodatkowych 10 punktów procentowych, maksymalnie łącznie do 95 %, w odniesieniu do wydatków, jakie mają ponosić te państwa członkowskie w pierwszych dwóch latach wdrażania programu rozwoju obszarów wiejskich. Wysokości wkładu EFRROW, jaka miałaby zastosowanie bez tego odstępstwa, przestrzega się jednakże w odniesieniu do całkowitej kwoty wydatków publicznych dokonanych w okresie programowania.

5. Co najmniej 5 %, a w przypadku Chorwacji – 2,5 % całkowitego wkładu EFRROW w program rozwoju obszarów wiejskich rezerwuje się dla LEADER.

6. Co najmniej 30 % całkowitego wkładu EFRROW w program rozwoju obszarów wiejskich rezerwuje się na działania na mocy następujących artykułów: art. 17 dla inwestycji dotyczących środowiska i klimatu, art. 21, 28, 29 i 30, z wyjątkiem płatności dotyczących ramowej dyrektywy wodnej, oraz na mocy art. 31, 32 i 34.

Akapit pierwszy nie ma zastosowania do regionów najbardziej oddalonych i terytoriów zamorskich państw członkowskich.

7. W przypadku gdy państwo członkowskie przedkłada zarówno program krajowy, jak i zbiór programów regionalnych, ust. 5 i 6 nie mają zastosowania do programu krajowego. Wkład EFRROW w program krajowy jest uwzględniany do celów obliczania wielkości procentowej, o której mowa w ust. 5 i 6, dla każdego programu regionalnego proporcjonalnie do udziału tego programu regionalnego w kwocie przydziału krajowego.

8. Wydatki współfinansowane przez EFRROW nie są współfinansowane w drodze wkładu z funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności lub jakiegokolwiek innego unijnego instrumentu finansowego.

9. Wydatki publiczne na pomoc przedsiębiorstwom muszą być zgodne z limitami pomocy ustanowionymi w odniesieniu do pomocy państwa, o ile niniejsze rozporządzenie nie stanowi inaczej.

Artykuł 60

Kwalifikowalność wydatków

1. W drodze odstępstwa od art. 65 ust. 9 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 w przypadku środków nadzwyczajnych wynikających z klęsk żywiołowych, program rozwoju obszarów wiejskich może przewidywać, że kwalifikowalność wydatków związanych ze zmianami programu może rozpocząć się od daty wystąpienia klęski żywiołowej.

2. Wydatki kwalifikują się do wkładu EFRROW tylko w przypadku, gdy są ponoszone na operacje, o których postanowiła instytucja zarządzająca danego programu lub na jej odpowiedzialność, zgodnie z kryteriami wyboru, o których mowa w art. 49.

Z wyjątkiem kosztów ogólnych określonych w art. 45 ust. 2 lit. c) w przypadku operacji inwestycyjnych w ramach działań objętych zakresem art. 42 TFUE, za wydatki kwalifikowalne uważa się tylko wydatki poniesione po przedłożeniu wniosku właściwemu organowi.

Państwa członkowskie mogą określić w swoich programach, że wydatkami kwalifikowalnymi są tylko wydatki poniesione po zatwierdzeniu wniosku o wsparcie przez właściwy organ.

3. Ust. 1 i 2 nie stosuje się do art. 51 ust. 1 i 2.

4. Płatności dokonywane przez beneficjentów potwierdza się fakturami i dokumentami potwierdzającymi płatność. W przypadku gdy nie jest to możliwe, płatności potwierdza się dokumentami o równoważnej wartości dowodowej, z wyjątkiem przypadków form wsparcia na mocy art. 67 ust. 1 lit. b), c) i d) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013.

Artykuł 61

Wydatki kwalifikowalne

1. W przypadku gdy wsparcie udzielone na mocy niniejszego rozporządzenia obejmuje koszty bieżące, kwalifikowalne są następujące rodzaje kosztów:

a) koszty operacyjne;

b) koszty personelu;

c) koszty szkolenia;

d) koszty związane z kształtowaniem wizerunku;

e) koszty finansowe;

f) koszty związane z tworzeniem sieci kontaktów.

2. Koszty badań są wydatkami kwalifikowalnymi jedynie w przypadku gdy związane są z konkretną operacją w ramach programu lub z określonymi celami programu.

3. Wkłady rzeczowe w formie prac, towarów, usług, gruntów i nieruchomości, w przypadku których nie dokonano żadnych płatności w gotówce potwierdzonych fakturami lub dokumentami o równoważnej wartości dowodowej, mogą stanowić wydatki kwalifikowalne o ile spełnione są warunki określone w art. 69 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013.

Artykuł 62

Możliwość weryfikacji i kontroli działań

1. Państwa członkowskie zapewniają możliwość weryfikacji i kontroli wszystkich działań dotyczących rozwoju obszarów wiejskich, jakie mają zamiar wdrażać. W tym celu instytucja zarządzająca i agencja płatnicza każdego programu rozwoju obszarów wiejskich zapewniają ocenę *ex ante* możliwości weryfikacji i kontroli działań, które mają być ujęte w programie rozwoju obszarów wiejskich. Instytucja zarządzająca i agencja płatnicza przeprowadzają także ocenę możliwości weryfikacji i kontroli działań w trakcie realizacji programu rozwoju obszarów wiejskich. W ocenie *ex ante* i ocenie w trakcie okresu realizacji uwzględnia się wyniki kontroli w poprzednim i bieżącym okresie programowania. W przypadku gdy ocena wykaże, że wymogi dotyczące możliwości weryfikacji i kontroli nie są spełnione, stosowne działania odpowiednio się koryguje.

2. W przypadku gdy pomocy udziela się na podstawie kosztów standardowych lub dodatkowych kosztów i utraconych dochodów, państwa członkowskie zapewniają, aby odpowiednie obliczenia były adekwatność i dokładne oraz określone z wyprzedzeniem na podstawie rzetelnych, sprawiedliwych i weryfikowalnych obliczeń. W tym celu podmiot funkcjonalnie niezależny od organów odpowiedzialnych za wdrożenie programu i posiadający odpowiednią wiedzę fachową przeprowadza obliczenia lub potwierdza adekwatność i dokładność obliczeń. Oświadczenie potwierdzające adekwatność i dokładność obliczeń włącza się do programu rozwoju obszarów wiejskich.

Artykuł 63

Zaliczki

1. Wypłacenie zaliczki podlega ustanowieniu gwarancji bankowej lub równoważnej gwarancji odpowiadającej 100 % kwoty zaliczki. W przypadku beneficjentów publicznych zaliczki wypłaca się gminom, władzom regionalnym i ich stowarzyszeniom, a także podmiotom prawa publicznego.

Instrument przedłożony jako gwarancja przez organ publiczny uznaje się za równoważny gwarancji, o której mowa w akapicie pierwszym, pod warunkiem że organ zobowiązuje się do zapłaty kwoty objętej udzieloną gwarancją w przypadku braku uprawnienia do otrzymania wypłaconej zaliczki.

2. Gwarancja może być zwolniona gdy właściwa agencja płatnicza stwierdzi, że kwota rzeczywistych wydatków odpowiadających wkładowi publicznemu związanemu z operacją przekracza kwotę zaliczki.

TYTUŁ VI

ZARZĄDZANIE, KONTROLA I REKLAMA

Artykuł 64

Obowiązki Komisji

W celu zapewnienia należytego zarządzania finansami zgodnie z art. 317 TFUE w kontekście zarządzania dzielonego Komisja prowadzi działania i przeprowadza kontrole ustanowione w rozporządzeniu (UE) nr 1306/2013.

Artykuł 65

Obowiązki państw członkowskich

1. Państwa członkowskie przyjmują wszystkie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne zgodnie z art. 58 ust. 1 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013 w celu zapewnienia skutecznej ochrony interesów finansowych Unii.

2. Państwa członkowskie wyznaczają dla każdego programu rozwoju obszarów wiejskich następujące organy:

a) instytucję zarządzającą odpowiedzialną za zarządzanie danym programem, którą może być publiczny lub prywatny podmiot działający na poziomie krajowym lub regionalnym albo samo państwo członkowskie, jeżeli wykonuje to zadanie;

b) akredytowaną agencję płatniczą w rozumieniu art. 7 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013;

c) jednostkę certyfikującą w rozumieniu art. 9 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013.

3. Państwa członkowskie zapewniają, aby dla każdego programu rozwoju obszarów wiejskich były ustanowione odpowiednie systemy zarządzania i kontroli w sposób zapewniający przejrzysty przydział i rozdział funkcji między instytucją zarządzającą i innymi organami. Państwa członkowskie są odpowiedzialne za zapewnienie skutecznego funkcjonowania systemów przez cały okres programu.

4. Państwa członkowskie wyraźnie określają zadania instytucji zarządzającej, agencji płatniczej oraz, w ramach LEADER, lokalnych grup działania, w odniesieniu do stosowania kryteriów kwalifikowalności i wyboru oraz procedury wyboru projektu.

Artykuł 66

Instytucja zarządzająca

1. Instytucja zarządzająca odpowiada za zarządzanie programem i za wdrażanie go w efektywny, skuteczny i prawidłowy sposób, a w szczególności za:

a) zapewnienie, aby istniał odpowiedni bezpieczny system elektroniczny do rejestrowania, przechowywania i zgłaszania informacji statystycznych na temat programu i jego realizacji, niezbędnych do celów monitorowania i ewaluacji, a w szczególności informacji wymaganych do monitorowania postępów w osiąganiu określonych celów i priorytetów;

b) przekazywanie Komisji do dnia 31 stycznia i do dnia 31 października każdego roku obowiązywania programu odpowiednich danych dotyczących wskaźników w odniesieniu do operacji wybranych do finansowania, w tym informacji na temat produktu i wskaźników finansowych;

c) zapewnienie, aby beneficjenci oraz inne podmioty zaangażowane w realizację operacji:

(i) byli poinformowani o swoich obowiązkach wynikających z udzielonej pomocy oraz prowadzili oddzielny system rachunkowości albo korzystali z odpowiedniego kodu rachunkowego dla wszystkich transakcji związanych z operacją;

(ii) byli świadomi wymogów dotyczących przekazywania danych instytucji zarządzającej oraz zapisywania danych dotyczących produktów i rezultatów;

d) zapewnienie, aby ewaluacja *ex ante*, o której mowa w art. 55 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013, była zgodna z systemem ewaluacji i monitorowania; a także za przyjęcie oceny i jej przedłożenie Komisji;

e) zapewnienie, aby istniał plan ewaluacji, o którym mowa w art. 56 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013, oraz aby ewaluacja *ex post* programu, o której mowa w art. 57 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013, była przeprowadzana w terminach ustanowionych w tym rozporządzeniu oraz aby takie ewaluacje były zgodne z systemem monitorowania i ewaluacji; a także za przedkładanie ich komitetowi monitorującemu i Komisji;

f) przekazywanie komitetowi monitorującemu informacji i dokumentów potrzebnych do monitorowania realizacji programu w świetle jego szczególnych celów i priorytetów;

g) sporządzenie rocznego sprawozdania z postępu prac, wraz ze zbiorczymi zestawieniami dotyczącymi monitoringu, oraz, po zatwierdzeniu przez komitet monitorujący, przedłożenie go Komisji;

h) zapewnienie, aby przed zatwierdzeniem płatności agencja płatnicza otrzymała wszystkie niezbędne informacje, w szczególności dotyczące stosowanych procedur oraz wszelkich przeprowadzanych kontroli w odniesieniu do operacji wybranych do finansowania;

i) zapewnienie reklamy programu, w tym z wykorzystaniem krajowej sieci obszarów wiejskich, poprzez informowanie potencjalnych beneficjentów, organizacji zawodowych, partnerów gospodarczych i społecznych, podmiotów zaangażowanych w propagowanie równości kobiet i mężczyzn oraz odpowiednich organizacji pozarządowych, w tym organizacji zajmujących się kwestiami środowiska, o możliwościach oferowanych przez program i zasadach uzyskania dostępu do finansowania w ramach programu, a także poprzez informowanie beneficjentów wkładu Unii i ogółu społeczeństwa o roli odgrywanej przez Unię w programie.

2. Państwo członkowskie lub instytucja zarządzająca może wyznaczyć co najmniej jedną instytucję pośredniczącą, w tym władze lokalne, organy rozwoju regionalnego lub organizacje pozarządowe, do zarządzania operacjami rozwoju obszarów wiejskich i ich realizacji.

W przypadku gdy część zadań instytucji zarządzającej zostanie powierzona innemu podmiotowi, zachowuje ona pełną odpowiedzialność za skuteczność i prawidłowość zarządzania tymi zadaniami i ich wykonywania. Instytucja zarządzająca zapewnia, aby przewidziane były odpowiednie przepisy umożliwiające innemu podmiotowi uzyskanie wszystkich danych i informacji niezbędnych do wykonania tych zadań.

3. W przypadku gdy program rozwoju obszarów wiejskich zawiera podprogram tematyczny, o którym mowa w art. 7, instytucja zarządzająca może wyznaczyć co najmniej jedną instytucję pośredniczącą, w tym władze lokalne, lokalne grupy działania lub organizacje pozarządowe, do zarządzania tą strategią i jej realizacji. W tym przypadku stosuje się ust. 2.

Instytucja zarządzająca zapewnia, aby operacje i produkty tego tematycznego podprogramu zostały określone oddzielnie do celów systemu monitorowania i ewaluacji, o którym mowa w art. 67.

4. Z zastrzeżeniem funkcji agencji płatniczych i innych jednostek określonych w rozporządzeniu (UE) nr 1306/2013, w przypadku gdy państwo członkowskie posiada więcej niż jeden program, w celu zapewnienia spójności w zarządzaniu środkami finansowymi i stworzenia łącznika pomiędzy Komisją a krajowymi instytucjami zarządzającymi, może zostać wyznaczona jednostka koordynująca.

5. Komisja przyjmuje akty wykonawcze ustanawiające jednolite warunki stosowania wymogów dotyczących informowania i reklamy, o których mowa w ust. 1 pkt (i).

TYTUŁ VII

MONITOROWANIE I EWALUACJA

ROZDZIAŁ I

Przepisy ogólne

Sekcja 1

Ustanowienie i cele systemu monitorowania i ewaluacji

Artykuł 67

System monitorowania i ewaluacji

Zgodnie z niniejszym tytułem wspólny system monitorowania i ewaluacji jest opracowywany wspólnie przez Komisję i państwa członkowskie oraz jest przyjmowany przez Komisję w drodze aktów wykonawczych. Te akty wykonawcze przyjmuje się zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 84.

Artykuł 68

Cele

System monitorowania i ewaluacji ma na celu:

a) zaprezentowanie postępów i osiągnięć w dziedzinie polityki rozwoju obszarów wiejskich oraz ocenę oddziaływania, efektywności, skuteczności i znaczenia interwencji z zakresu polityki rozwoju obszarów wiejskich;

b) przyczynianie się do lepszego ukierunkowania wsparcia na rzecz rozwoju obszarów wiejskich;

c) wspieranie wspólnego procesu uczenia się w odniesieniu do monitorowania i ewaluacji.

Sekcja 2

Przepisy techniczne

Artykuł 69

Wspólne wskaźniki

1. Aby umożliwić gromadzenie danych na poziomie Unii, w systemie monitorowania i ewaluacji przewidzianym w art. 67 ustala się wykaz wspólnych wskaźników dotyczących sytuacji wyjściowej, jak również realizacji finansowej, produktów, rezultatów i oddziaływania programu, mający zastosowanie do każdego z programów.

2. Wspólne wskaźniki oparte są na dostępnych danych oraz powiązane ze strukturą i celami ram polityki rozwoju obszarów wiejskich oraz umożliwiają ocenę postępów, skuteczności i efektywności w zakresie realizacji polityki w stosunku do celów na poziomie unijnym, krajowym i na poziomie programu. Wspólne wskaźniki oddziaływania oparte są na dostępnych danych.

3. Ewaluator określa ilościowo oddziaływanie programu mierzone przy użyciu wskaźników oddziaływania. Na podstawie wniosków wynikających z ewaluacji WPR, w tym ewaluacji programów rozwoju obszarów wiejskich, Komisja z pomocą państw członkowskich dokonuje oceny łącznego oddziaływania wszystkich instrumentów WPR.

Artykuł 70

System informacji elektronicznej

Najważniejsze informacje na temat realizacji programu, każdej operacji wybranej do finansowania, a także na temat ukończonych operacji, potrzebne do monitorowania i ewaluacji, w tym najważniejsze informacje o każdym beneficjencie i projekcie, są rejestrowane i przechowywane w wersji elektronicznej.

Artykuł 71

Przekazywanie informacji

Beneficjenci wsparcia w ramach działań dotyczących rozwoju obszarów wiejskich i lokalne grupy działania przekazują instytucji zarządzającej lub wyznaczonym ewaluatorom lub innym podmiotom powołanym do pełnienia funkcji w ich imieniu wszystkie informacje niezbędne do umożliwienia monitorowania i ewaluacji programu, w szczególności w odniesieniu do osiągnięcia określonych celów i priorytetów.

ROZDZIAŁ II

Monitorowanie

Artykuł 72

Procedury monitorowania

1. Instytucja zarządzająca oraz komitet monitorujący, o którym mowa w art. 47 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013, monitorują jakość realizacji programu.

2. Instytucja zarządzająca oraz komitet monitorujący prowadzą monitorowanie każdego programu rozwoju obszarów wiejskich poprzez wskaźniki finansowe oraz wskaźniki dotyczące produktu i celów.

Artykuł 73

Komitet monitorujący

Państwa członkowskie posiadające programy regionalne mogą ustanowić krajowy komitet monitorujący w celu koordynacji realizacji tych programów w odniesieniu do ram krajowych oraz absorpcji środków finansowych.

Artykuł 74

Obowiązki komitetu monitorującego

Komitet monitorujący upewnia się co do wykonania programu rozwoju obszarów wiejskich i skuteczności jego realizacji. W tym celu, poza funkcjami, o których mowa w art. 49 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013, komitet monitorujący:

a) jest konsultowany i wydaje opinię, w terminie czterech miesięcy od decyzji zatwierdzającej program, na temat kryteriów wyboru finansowanych operacji, które podlegają przeglądowi zgodnie z potrzebami programowania;

b) analizuje działalność i produkty związane z postępami we wdrażaniu planu ewaluacji programu;

c) analizuje w szczególności działalność w ramach programu odnoszącą się do spełniania uwarunkowań *ex ante*, za które odpowiedzialna jest instytucja zarządzająca, oraz jest informowany o działalności odnoszącej się do spełniania innych uwarunkowań *ex ante*;

d) uczestniczy w krajowej sieci obszarów wiejskich w celu wymiany informacji o realizacji programu; oraz

e) analizuje roczne sprawozdania z realizacji i zatwierdza je przed ich wysłaniem do Komisji.

Artykuł 75

Roczne sprawozdanie z realizacji

1. Do dnia 30 czerwca 2016 r. i do dnia 30 czerwca każdego kolejnego roku do 2024 r. włącznie państwa członkowskie przedstawiają Komisji roczne sprawozdania z realizacji programu rozwoju obszarów wiejskich w poprzednim roku kalendarzowym. Sprawozdanie przedłożone w 2016 r. obejmie lata kalendarzowe 2014 i 2015.

2. Poza spełnianiem wymogów określonych w art. 50 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 roczne sprawozdania z realizacji zawierają informacje między innymi na temat zobowiązań finansowych i wydatków w podziale na działania, a także podsumowanie czynności podjętych w odniesieniu do planu ewaluacji.

3. Poza spełnianiem wymogów określonych w art. 50 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 roczne sprawozdanie z realizacji przedłożone w 2017 r. obejmie również opis realizacji wszelkich podprogramów zawartych w programie.

4. Poza spełnianiem wymogów określonych w art. 50 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 roczne sprawozdanie z realizacji przedłożone w 2019 r. obejmie również opis realizacji wszelkich podprogramów zawartych w programie oraz ocenę postępów w zapewnianiu zintegrowanego podejścia do wykorzystywania EFRROW i innych unijnych instrumentów finansowych w celu wspierania rozwoju terytorialnego obszarów wiejskich, w tym poprzez strategie rozwoju lokalnego.

5. Komisja przyjmuje akty wykonawcze ustanawiające przepisy dotyczące prezentacji rocznych sprawozdań z realizacji. Te akty wykonawcze przyjmuje się zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 84.

ROZDZIAŁ III

Ewaluacja

Artykuł 76

Przepisy ogólne

1. Komisja może przyjmować akty wykonawcze określające elementy, które należy zawrzeć w ewaluacjach *ex ante* i *ex post*, o których mowa w art. 55 i 57 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013, oraz ustanawiające minimalne wymogi dotyczące planu ewaluacji, o którym mowa w art. 56 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013. Te akty wykonawcze przyjmuje się zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 84.

2. Państwa członkowskie zapewniają, aby ewaluacje były zgodne ze wspólnym podejściem do ewaluacji, uzgodnionym zgodnie z art. 67, organizują wytwarzanie i gromadzenie wymaganych danych oraz przekazują ewaluatorom różne informacje dostarczone przez system monitorowania.

3. Państwa członkowskie udostępniają sprawozdania dotyczące ewaluacji w Internecie, a Komisja udostępnia je na swojej stronie internetowej.

Artykuł 77

Ewaluacja ex ante

Państwa członkowskie zapewniają, aby ewaluator *ex ante* był od wczesnego etapu zaangażowany w proces opracowywania programu rozwoju obszarów wiejskich, w tym w opracowywanie analizy, o której mowa w art. 8 ust. 1 lit. b), projektowanie logiki interwencji programu oraz ustalanie celów programu.

Artykuł 78

Ewaluacja ex post

W 2024 r. państwa członkowskie przygotują sprawozdanie dotyczące ewaluacji *ex post* w odniesieniu do każdego swojego programu rozwoju obszarów wiejskich. Sprawozdanie to przedkłada się Komisji do dnia 31 grudnia 2024 r.

Artykuł 79

Syntezy ewaluacji

Na poziomie Unii sporządzana jest, w ramach odpowiedzialności Komisji, synteza sprawozdań dotyczących ewaluacji *ex ante* i *ex post*.

Syntezy sprawozdań dotyczących ewaluacji zostają zakończone najpóźniej do dnia 31 grudnia roku następującego po przedłożeniu odpowiednich ewaluacji.

TYTUŁ VIII

PRZEPISY DOTYCZĄCE KONKURENCJI

Artykuł 80

Przepisy mające zastosowanie do przedsiębiorstw

W przypadku gdy wsparcia na mocy niniejszego rozporządzenia udziela się formom współpracy między przedsiębiorstwami, wsparcia tego można udzielić jedynie takim formom współpracy, które są zgodne z przepisami dotyczącymi konkurencji mającymi zastosowanie na mocy art. 206–210 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013.

Artykuł 81

Pomoc państwa

1. O ile przepisy niniejszego tytułu nie stanowią inaczej, do wsparcia udzielanego przez państwa członkowskie na rozwój obszarów wiejskich mają zastosowanie art. 107, 108 i 109 TFUE.

2. Art. 107, 108 i 109 TFUE nie mają zastosowania do płatności dokonywanych przez państwa członkowskie na podstawie niniejszego rozporządzenia i zgodnie z nim, ani do dodatkowego finansowania krajowego, o którym mowa w art. 82, w ramach stosowania art. 42 TFUE.

Artykuł 82

Dodatkowe finansowanie krajowe

Płatności dokonywane przez państwa członkowskie w związku z operacjami wchodzącymi w zakres stosowania art. 42 TFUE i mające na celu zapewnienie dodatkowego finansowania rozwoju obszarów wiejskich, dla których wsparcie unijne przyznawane jest w dowolnym momencie w okresie programowania, ujęte są przez państwa członkowskie w programie rozwoju obszarów wiejskich, jak przewidziano w art. 8 ust. 1 lit. j), oraz, w przypadku gdy spełniają kryteria na mocy niniejszego rozporządzenia, są zatwierdzane przez Komisję.

TYTUŁ IX

UPRAWNIENIA KOMISJI, WSPÓLNE PRZEPISY ORAZ PRZEPISY PRZEJŚCIOWE I KOŃCOWE

ROZDZIAŁ I

Uprawnienia Komisji

Artykuł 83

Wykonywanie przekazanych uprawnień

1. Uprawnienia do przyjmowania aktów delegowanych, o których mowa w art. 2 ust. 3, art. 14 ust. 5, art. 16 ust. 5, art. 19 ust. 8, art. 22 ust. 3, art. 28 ust. 10 i 11, art. 29 ust. 6, art. 30 ust. 8, art. 33 ust. 4, art. 34 ust. 5, art. 35 ust. 10, art. 36 ust. 5, art. 45 ust. 6, art. 47 ust. 6 i art. 89, powierza się Komisji na warunkach określonych w niniejszym artykule.

2. Uprawnienia do przyjmowania aktów delegowanych, o których mowa w art. 2 ust. 3, art. 14 ust. 5, art. 16 ust. 5, art. 19 ust. 8, art. 22 ust. 3, art. 28 ust. 10 i 11, art. 29 ust. 6, art. 30 ust. 8, art. 33 ust. 4, art. 34 ust. 5, art. 35 ust. 10, art. 36 ust. 5, art. 45 ust. 6, art. 47 ust. 6 i art. 89, powierza się Komisji na okres siedmiu lat od dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia. Komisja sporządza sprawozdanie dotyczące przekazania uprawnień nie później niż dziewięć miesięcy przed zakończeniem tego siedmioletniego okresu. Przekazanie uprawnień jest automatycznie przedłużane na takie same okresy, chyba że Parlament Europejski lub Rada sprzeciwią się takiemu przedłużeniu nie później niż trzy miesiące przed końcem każdego okresu.

3. Uprawnienia do przyjmowania aktów delegowanych, o których mowa w art. 2 ust. 3, art. 14 ust. 5, art. 16 ust. 5, art. 19 ust. 8, art. 22 ust. 3, art. 28 ust. 10 i 11, art. 29 ust. 6, art. 30 ust. 8, art. 33 ust. 4, art. 34 ust. 5, art. 35 ust. 10, art. 36 ust. 5, art. 45ust. 6, art. 47 ust. 6 i art. 89, mogą zostać w dowolnym momencie odwołane przez Parlament Europejski lub przez Radę. Decyzja o odwołaniu kończy przekazanie określonych w niej uprawnień. Decyzja o odwołaniu staje się skuteczna następnego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* lub w określonym w tej decyzji późniejszym terminie. Nie wpływa ona na ważność już obowiązujących aktów delegowanych.

4. Niezwłocznie po przyjęciu aktu delegowanego Komisja przekazuje go równocześnie Parlamentowi Europejskiemu i Radzie.

5. Akt delegowany przyjęty na podstawie art. 2 ust. 3, art. 14 ust. 5, art. 16 ust. 5, art. 19 ust. 8, art. 22 ust. 3, art. 28 ust. 10 i 11, art. 29 ust. 6, art. 30 ust. 8, art. 33 ust. 4, art. 34 ust. 5, art. 35 ust. 10, art. 36 ust. 5, art. 45 ust. 6, art. 47 ust. 6 i art. 89 wchodzi w życie tylko wówczas, gdy ani ani Parlament Europejski, ani Rada nie wyraziły sprzeciwu w terminie dwóch miesięcy od przekazania tego aktu Parlamentowi Europejskiemu i Radzie lub gdy, przed upływem tego terminu zarówno Parlament Europejski, jak i Rada poinformowały Komisję, że nie wniosą sprzeciwu. Termin ten przedłuża się o dwa miesiące z inicjatywy Parlamentu Europejskiego lub Rady.

Artykuł 84

Procedura komitetowa

1. Komisję wspomaga komitet zwany „Komitetem ds. Rozwoju Obszarów Wiejskich". Komitet ten jest komitetem w rozumieniu rozporządzenia (UE) nr 182/2011.

2. W przypadku odesłania do niniejszego ustępu stosuje się art. 5 rozporządzenia (UE) nr 182/2011.

ROZDZIAŁ II

Wspólne przepisy

Artykuł 85

Wymiana informacji i dokumentów

1. Komisja, we współpracy z państwami członkowskimi, ustanawia system informacyjny umożliwiający bezpieczną wymianę danych będących przedmiotem wspólnego zainteresowania Komisji i każdego z państw członkowskich. Komisja przyjmuje akty wykonawcze ustanawiające przepisy dotyczące funkcjonowania tego systemu. Te akty wykonawcze przyjmuje się zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 84.

2. Komisja zapewnia, aby istniał odpowiedni bezpieczny system elektroniczny, w którym można zapisywać i utrzymywać najważniejsze informacje oraz sprawozdanie dotyczące monitorowania i ewaluacji, oraz zarządzać nimi.

Artykuł 86

Przetwarzanie i ochrona danych osobowych

1. Państwa członkowskie i Komisja gromadzą dane osobowe do celów realizacji swoich obowiązków w zakresie zarządzania, kontroli, monitorowania i ewaluacji wynikających z niniejszego rozporządzenia, a w szczególności obowiązków określonych w tytułach VI i VII, oraz nie przetwarzają tych danych w sposób niezgodny z tym celem.

2. W przypadku przetwarzania danych osobowych do celów monitorowania i ewaluacji na mocy tytułu VII przy wykorzystaniu bezpiecznego systemu elektronicznego, o którym mowa w art. 85, dane są anonimowe i przetwarzane jedynie w formie zagregowanej.

3. Dane osobowe są przetwarzane zgodnie z przepisami dyrektywy 95/46/WE i rozporządzenia (WE) nr 45/2001. W szczególności danych tych nie przechowuje się w formie, która pozwala na zidentyfikowanie osób, których dotyczą dane, przez czas dłuższy, niż jest to konieczne do celów, dla których dane te były gromadzone lub dla których są one dalej przetwarzane, z uwzględnieniem minimalnych okresów zatrzymywania określonych w mającym zastosowanie prawie krajowym i unijnym.

4. Państwa członkowskie informują osoby, których dotyczą dane, że ich dane osobowe mogą być przetwarzane przez organy krajowe i unijne zgodnie z ust. 1 i że w tym zakresie korzystają one z praw określonych w przepisach dotyczących ochrony danych osobowych, odpowiednio, dyrektywy 95/46/WE i rozporządzenia (WE) nr 45/2001.

5. Art. 111–114 rozporządzenia (UE) 1306/2013 stosuje się do niniejszego artykułu.

Artykuł 87

Ogólne przepisy dotyczące WPR

Do działań określonych w niniejszym rozporządzeniu stosuje się rozporządzenie (UE) nr 1306/2013 oraz przyjęte zgodnie z nim przepisy.

ROZDZIAŁ III

Przepisy przejściowe i końcowe

Artykuł 88

Rozporządzenie (WE) nr 1698/2005

Rozporządzenie (WE) nr 1698/2005 traci moc.

Rozporządzenie (WE) nr 1698/2005 stosuje się nadal do operacji realizowanych zgodnie z programami zatwierdzonymi przez Komisję na mocy tego rozporządzenia przed dniem 1 stycznia 2014 r.

Artykuł 89

Przepisy przejściowe

W celu ułatwienia przejścia z systemu ustanowionego rozporządzeniem (WE) nr 1698/2005 na system ustanowiony niniejszym rozporządzeniem Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 83 ustanawiających warunki, na jakich wsparcie zatwierdzone przez Komisję na mocy rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 może zostać połączone ze wsparciem udzielonym na mocy niniejszego rozporządzenia, w tym w odniesieniu do pomocy technicznej i ewaluacji *ex post*. Te akty delegowane mogą również określać warunki dotyczące przejścia od wsparcia na rozwój obszarów wiejskich dla Chorwacji na mocy rozporządzenia (WE) nr 1085/2006 do wsparcia przewidzianego w niniejszym rozporządzeniu.

Artykuł 90

Wejście w życie i stosowanie

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie z dniem jego opublikowania w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Niniejsze rozporządzenie stosuje się od dnia 1 stycznia 2014 r.

Niniejsze rozporządzenie wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich.

Sporządzono w Brukseli 17 grudnia 2013 r.

W imieniu Parlamentu Europejskiego
M. SCHULZ
Przewodniczący

W imieniu Rady
V. JUKNA
Przewodniczący

ZAŁĄCZNIK I

PODZIAŁ WSPARCIA UNIJNEGO NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH (2014–2020)

(ceny bieżące w EUR)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	RAZEM 2014-2020
Belgia	78 342 401	78 499 837	78 660 375	78 824 076	78 991 202	79 158 713	79 314 155	551 790 759
Bułgaria	335 499 038	335 057 822	334 607 538	334 147 994	333 680 052	333 187 306	332 604 216	2 338 783 966
Republika Czeska	314 349 445	312 969 048	311 560 782	310 124 078	308 659 490	307 149 050	305 522 103	2 170 333 996
Dania	90 287 658	90 168 920	90 047 742	89 924 072	89 798 142	89 665 537	89 508 619	629 400 690
Niemcy	1 178 778 847	1 177 251 936	1 175 693 642	1 174 103 302	1 172 483 899	1 170 778 658	1 168 760 766	8 217 851 050
Estonia	103 626 144	103 651 030	103 676 345	103 702 093	103 728 583	103 751 180	103 751 183	725 886 558
Irlandia	313 148 955	313 059 463	312 967 965	312 874 411	312 779 690	312 669 355	312 485 314	2 189 985 153
Grecja	601 051 830	600 533 693	600 004 906	599 465 245	598 915 722	598 337 071	597 652 326	4 195 960 793
Hiszpania	1 187 488 617	1 186 425 595	1 185 344 141	1 184 244 005	1 183 112 678	1 182 137 718	1 182 076 067	8 290 828 821
Francja	1 404 875 907	1 408 287 165	1 411 769 545	1 415 324 592	1 418 941 328	1 422 813 729	1 427 718 983	9 909 731 249
Chorwacja	332 167 500	332 167 500	332 167 500	332 167 500	332 167 500	332 167 500	332 167 500	2 325 172 500
Włochy	1 480 213 402	1 483 373 476	1 486 595 990	1 489 882 162	1 493 236 530	1 496 609 799	1 499 799 408	10 429 710 767
Cypr	18 895 839	18 893 552	18 891 207	18 888 801	18 886 389	18 883 108	18 875 481	132 214 377
Łotwa	138 327 376	138 361 424	138 396 059	138 431 289	138 467 528	138 498 589	138 499 517	968 981 782
Litwa	230 392 975	230 412 316	230 431 887	230 451 686	230 472 391	230 483 599	230 443 386	1 613 088 240
Luksemburg	14 226 474	14 272 231	14 318 896	14 366 484	14 415 051	14 464 074	14 511 390	100 574 600
Węgry	495 668 727	495 016 871	494 351 618	493 672 684	492 981 342	492 253 356	491 391 895	3 455 336 493
Malta	13 880 143	13 965 035	14 051 619	14 139 927	14 230 023	14 321 504	14 412 647	99 000 898
Niderlandy	87 118 078	87 003 509	86 886 585	86 767 256	86 645 747	86 517 797	86 366 388	607 305 360
Austria	557 806 503	559 329 914	560 883 465	562 467 745	564 084 777	565 713 368	567 266 225	3 937 551 997
Polska	1 569 517 638	1 567 453 560	1 565 347 059	1 563 197 238	1 561 008 130	1 558 702 987	1 555 975 202	10 941 201 814

(ceny bieżące w EUR)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	RAZEM 2014-2020
Portugalia	577 031 070	577 895 019	578 775 888	579 674 001	580 591 241	581 504 133	582 317 022	4 057 788 374
Rumunia	1 149 848 554	1 148 336 385	1 146 793 135	1 145 218 149	1 143 614 381	1 141 925 604	1 139 927 194	8 015 663 402
Słowenia	118 678 072	119 006 876	119 342 187	119 684 133	120 033 142	120 384 760	120 720 633	837 849 803
Słowacja	271 154 575	270 797 979	270 434 053	270 062 644	269 684 447	269 286 203	268 814 943	1 890 234 844
Finlandia	335 440 884	336 933 734	338 456 263	340 009 057	341 593 485	343 198 337	344 776 578	2 380 408 338
Szwecja	248 858 535	249 014 757	249 173 940	249 336 135	249 502 108	249 660 989	249 768 786	1 745 315 250
Zjednoczone Królestwo	371 473 873	370 520 030	369 548 156	368 557 938	367 544 511	366 577 113	365 935 870	2 580 157 491
Razem w UE-28	13 618 149 060	13 618 658 677	13 619 178 488	13 619 708 697	13 620 249 509	13 620 801 137	13 621 363 797	95 338 109 365
Pomoc techniczna (0,25 %)	34 130 699	34 131 977	34 133 279	34 134 608	34 135 964	34 137 346	34 138 756	238 942 629
Razem	13 652 279 759	13 652 790 654	13 653 311 767	13 653 843 305	13 654 385 473	13 654 938 483	13 655 502 553	95 577 051 994

ZAŁĄCZNIK II

KWOTY I POZIOMY DOFINANSOWANIA

Artykuł	Pozycja	Maksymalna kwota w EUR lub stawka	
art. 15 ust. 8	Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem i zastępstw w gospodarstwie	1 500	za poradę
		200 000	za trzy lata szkolenia doradców
art. 16 ust. 2	Działalność informacyjna i promocyjna	70 %	kwalifikowalnych kosztów działalności
art. 16 ust. 4	Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych	3 000	na gospodarstwo rolne rocznie
art. 17 ust. 3	Inwestycje w środki trwałe		Sektor rolny
		50 %	kwoty kwalifikującej się inwestycji w regionach słabiej rozwiniętych i we wszystkich regionach, w których PKB na mieszkańca w latach 2007–2013 był niższy niż 75 % średniej w UE-25 w okresie odniesienia, ale jest wyższy niż 75 % średniego PKB w UE-27
		75 %	kwoty kwalifikującej się inwestycji w regionach najbardziej oddalonych
		75 %	kwoty kwalifikującej się inwestycji w Chorwacji w celu wdrożenia dyrektywy Rady 91/676/EWG [1] maksymalnie w ciągu czterech lat od daty przystąpienia zgodnie z art. 3 ust. 2 i art. 5 ust. 1 tej dyrektywy
		75 %	kwoty kwalifikującej się inwestycji na mniejszych wyspach Morza Egejskiego
		40 %	kwoty kwalifikującej się inwestycji dokonywanej w innych regionach Powyższe poziomy mogą zostać podwyższone o dodatkowe 20 punktów procentowych, pod warunkiem że maksymalny łączony poziom dofinansowania nie przekracza 90 % w przypadku: — młodych rolników, jak określono w niniejszym rozporządzeniu, lub tych, którzy rozpoczęli już działalność w ciągu pięciu lat poprzedzających wniosek o wsparcie; — inwestycji zbiorowych i projektów zintegrowanych, w tym związanych z połączeniem się organizacji producentów; — obszarów z naturalnymi ograniczeniami i innymi szczególnymi ograniczeniami, o których mowa w art. 32; — operacji wspieranych w ramach EPI; — inwestycji związanych z operacjami na mocy art. 28 i 29

Artykuł	Pozycja	Maksymalna kwota w EUR lub stawka	
			Przetwarzanie i wprowadzanie do obrotu produktów wymienionych w załączniku I do TFUE
		50 %	kwoty kwalifikującej się inwestycji w regionach słabiej rozwiniętych i we wszystkich regionach, w których PKB na mieszkańca w okresie 2007–2013 wynosił mniej niż 75 % średniej w UE-25 w okresie odniesienia, ale wynosił więcej niż 75 % średniego PKB w UE-27
		75 %	kwoty kwalifikującej się inwestycji w regionach najbardziej oddalonych
		75 %	kwoty kwalifikującej się inwestycji na mniejszych wyspach Morza Egejskiego
		40 %	kwoty kwalifikującej się inwestycji dokonywanej w innych regionach Powyższe poziomy mogą zostać podwyższone o dodatkowe 20 punktów procentowych, pod warunkiem że maksymalny łączony poziom dofinansowania nie przekracza 90 %, w przypadku operacji wspieranych w ramach EPI lub operacji związanych z połączeniem się organizacji producentów
art. 17 ust. 4	Inwestycje w środki trwałe	100 %	Inwestycje nieprodukcyjne oraz infrastruktura rolna i leśna
art. 18 ust. 5	Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych oraz wprowadzanie odpowiednich środków zapobiegawczych	80 %	kwalifikowalnych kosztów inwestycji w operacje zapobiegawcze przeprowadzane przez indywidualnych rolników
		100 %	kwalifikowalnych kosztów inwestycji w operacje zapobiegawcze przeprowadzane wspólnie przez więcej niż jednego beneficjenta
		100 %	kwalifikowalnych kosztów inwestycji w operacje służące przywróceniu gruntów rolnych i potencjału produkcyjnego zniszczonego przez klęski żywiołowe i katastrofy
art. 19 ust. 6	Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej	70 000	na młodego rolnika na mocy art. 19 ust. 1 lit. a) ppkt (i)
		70 000	na beneficjenta na mocy art. 19 ust. 1 lit. a) ppkt (ii)
		15 000	na małe gospodarstwo na mocy art. 19 ust. 1 lit. a) ppkt (iii)
art. 23 ust. 3	Zakładanie systemów rolno-leśnych	80 %	kwalifikowalnych kosztów inwestycji w zakładanie systemów rolno-leśnych

Artykuł	Pozycja	Maksymalna kwota w EUR lub stawka	
art. 26 ust. 4	Inwestycje w technologie w dziedzinie leśnictwa oraz w przetwarzanie, transport i wprowadzanie do obrotu produktów leśnych	65 %	kwalifikowalnych kosztów inwestycji w regionach słabiej rozwiniętych
		75 %	kwalifikowalnych kosztów inwestycji w regionach najbardziej oddalonych
		75 %	kwalifikowalnych kosztów inwestycji na mniejszych wyspach Morza Egejskiego
		40 %	kwalifikowalnych kosztów inwestycji w innych regionach
art. 27 ust. 4	Tworzenie grup i organizacji producentów	10 %	jako odsetek produkcji sprzedanej w ciągu pierwszych pięciu lat po uznaniu. Wsparcie jest degresywne.
		100 000	We wszystkich przypadkach maksymalna kwota na rok.
art. 28 ust. 8	Środek rolno-środowiskowo-klimatyczny	600 (*)	na hektar rocznie na uprawy jednoroczne
		900 (*)	na hektar rocznie na specjalne uprawy wieloletnie
		450 (*)	na hektar rocznie na inne użytkowanie gruntów
		200 (*)	na dużą jednostkę przeliczeniową inwentarza („DJP") rocznie na lokalne rasy zagrożone wyginięciem
art. 29 ust. 5	Rolnictwo ekologiczne	600 (*)	na hektar rocznie na uprawy jednoroczne
		900 (*)	na hektar rocznie na specjalne uprawy wieloletnie
		450 (*)	na hektar rocznie na inne użytkowanie gruntów
art. 30 ust. 7	Płatności dla obszarów Natura 2000 i płatności związane z ramową dyrektywą wodną	500 (*)	maksymalna kwota na hektar rocznie w okresie początkowym nieprzekraczającym pięciu lat
		200 (*)	maksymalna kwota na hektar rocznie
		50 (**)	minimalna kwota na hektar rocznie z tytułu płatności związanych z ramową dyrektywą wodną
art. 31 ust. 3	Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami	25	minimalna kwota na hektar rocznie średnio na obszarze beneficjenta otrzymującego wsparcie
		250 (*)	maksymalna kwota na hektar rocznie
		450 (*)	maksymalna kwota na hektar rocznie na obszarach górskich określonych w art. 32 ust. 2
art. 33 ust. 3	Dobrostan zwierząt	500	na DJP

Artykuł	Pozycja	Maksymalna kwota w EUR lub stawka	
art. 34 ust. 3	Usługi leśno-środowiskowe i ochrona lasów	200 (*)	na hektar rocznie
art. 37 ust. 5	Ubezpieczenie upraw, zwierząt i roślin	65 %	należnej składki z tytułu ubezpieczenia
art. 38 ust. 5	Fundusz wspólnego inwestowania dotyczący niekorzystnych zjawisk klimatycznych, chorób zwierząt i roślin, inwazji organizmów szkodliwych i incydentów środowiskowych	65 %	kosztów kwalifikowalnych
art. 39 ust. 5	Narzędzie stabilizacji dochodów	65 %	kosztów kwalifikowalnych

([1]) Dyrektywa Rady z dnia 12 grudnia 1991 r. dotycząca ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego (Dz.U. L 375z 31.12.1991, s. 1).

(*) W należycie uzasadnionych przypadkach kwoty te można zwiększyć, uwzględniając szczególne okoliczności, które należy uzasadnić w programach rozwoju obszarów wiejskich.

(**) W należycie uzasadnionych przypadkach kwotę tę można zmniejszyć, uwzględniając szczególne okoliczności, które należy uzasadnić w programach rozwoju obszarów wiejskich.

NB: Intensywność pomocy pozostaje bez uszczerbku dla unijnych przepisów dotyczących pomocy państwa.

ZAŁĄCZNIK III

KRYTERIA BIOFIZYCZNE NA POTRZEBY WYTYCZANIA OBSZARÓW Z OGRANICZENIAMI NATURALNYMI

KRYTERIUM	DEFINICJA	PRÓG
KLIMAT		
Niska temperatura (*)	Długość okresu wegetacyjnego (liczba dni) określona liczbą dni ze średnią dzienną temperaturą > 5 °C (LGP_{t5}) lub	≤ 180 dni
	Suma temperatur efektywnych (stopniodni) dla okresu wegetacyjnego określona kumulowaną średnią temperaturą dzienną > 5 °C	≤ 1 500 stopniodni
Suchość	Stosunek rocznej sumy opadów (P) do rocznej potencjalnej ewapotranspiracji (PET)	P/PET ≤ 0,5
KLIMAT I GLEBA		
Nadmierna wilgotność gleby	Liczba dni z wilgotnością gleby równą lub wyższą od polowej pojemności wodnej	≥ 230 dni
GLEBA		
Ograniczony drenaż gleby (*)	Obszary, które są przez znaczną część roku zalane wodą	Gleby w pełni nasycone wodą do głębokości 80 cm od powierzchni przez ponad 6 miesięcy lub w pełni nasycone wodą do głębokości 40 cm przez ponad 11 miesięcy lub Gleba o słabym lub bardzo słabym odpływie lub Barwa charakterystyczna dla procesu glejowego do głębokości 40 cm od powierzchni
Niekorzystna tekstura i kamienistość gleby (*)	Udział frakcji iłu, pyłu, piasku, materii organicznej (% wagowy) lub materiału gruboziarnistego (% objętościowy)	≥ 15 % objętości wierzchniej warstwy gleby stanowi materiał gruboziarnisty, w tym wychodnia skały, głazy lub
		Grupami granulometrycznymi gleby w co najmniej połowie (łącznie) wierzchniej 100 cm warstwy gleby są piasek lub piasek gliniasty zdefiniowane jako: % pyłu + (2 × % iłu) ≤ 30 % lub
		Grupą granulometryczną wierzchniej warstwy gleby jest glina ciężka (≥ 60 % iłu) lub
		Gleba organiczna (zawartość materii organicznej ≥ 30 %) o łącznej miąższości co najmniej 40 cm lub
		Wierzchnia warstwa gleby zawiera 30 % lub więcej iłu i ma właściwości vertic do głębokości 100 cm od powierzchni gleby
Ograniczona głębokość ukorzenienia	Głębokość (w cm) od powierzchni gleby do spoistej warstwy powstałej w wyniku procesów naturalnych	≤ 30 cm

KRYTERIUM	DEFINICJA	PRÓG
Niekorzystne właściwości chemiczne (*)	Zasolenie i obecność sodu wymiennego, nadmierne zakwaszenie gleby	Zasolenie: ≥ 4 decy Simensy na metr (dS/m) w wierzchniej warstwie gleby lub
		Zawartość sodu: ≥ 6 %–owy udział sodu wymiennego (ESP) w połowie lub większej części (łącznie) wierzchniej 100 cm warstwy gleby lub
		Zakwaszenie gleby: pH ≤ 5 (w wodzie) w wierzchniej warstwie gleby
TEREN		
Duże nachylenie terenu	Spadek terenu - zmiana wzniesienia w stosunku do odległości planimetrycznej (w %).	≥ 15 %

(*) Państwa członkowskie muszą sprawdzić spełnienie tylko tego kryterium, którego progi mają znaczenie dla warunków specyficznych dla danego obszaru.

ZAŁĄCZNIK IV

ORIENTACYJNY WYKAZ DZIAŁAŃ I OPERACJI MAJĄCYCH SZCZEGÓLNE ZNACZENIE DLA PODPROGRAMÓW TEMATYCZNYCH, O KTÓRYCH MOWA W ART. 7

Młodzi rolnicy:

- Pomoc w rozpoczęciu działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników po raz pierwszy rozpoczynających działalność w gospodarstwie rolnym
- Inwestycje w środki trwałe
- Transfer wiedzy i działalność informacyjna
- Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem i zastępstw
- Współpraca
- Inwestycje w działalność pozarolniczą

Małe gospodarstwa:

- Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw
- Inwestycje w środki trwałe
- Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych
- Transfer wiedzy i działalność informacyjna
- Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem i zastępstw
- Współpraca

Inwestycje w działalność pozarolniczą

- Tworzenie grup producentów
- LEADER

Obszary górskie:

- Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami
- Operacje rolno-środowiskowe i klimatyczne
- Współpraca
- Inwestycje w środki trwałe
- Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej na obszarach wiejskich
- Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych
- Zakładanie systemów rolno-leśnych
- Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich
- Transfer wiedzy i działalność informacyjna
- Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem i zastępstw
- Tworzenie grup producentów
- LEADER

Krótkie łańcuchy dostaw:

- Współpraca
- Tworzenie grup producentów
- LEADER
- Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych

Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich

Inwestycje w środki trwałe

Transfer wiedzy i działalność informacyjna

Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem i zastępstw

Kobiety na obszarach rolnych:

Transfer wiedzy i działalność informacyjna

Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem i zastępstw

Inwestycje w środki trwałe

Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej

Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich

Współpraca

LEADER

Łagodzenie skutków zmiany klimatu i przystosowanie się do niej oraz różnorodność biologiczna:

Transfer wiedzy i działalność informacyjna

Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem i zastępstw

Inwestycje w środki trwałe

Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych oraz wprowadzanie odpowiednich środków zapobiegawczych

Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich

Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i zwiększenie rentowności lasów

Działania rolno-środowiskowo-klimatyczne

Rolnictwo ekologiczne

Płatności z tytułu programu Natura 2000 i ramowej dyrektywy wodnej

Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi i innymi szczególnymi ograniczeniami (różnorodność biologiczna)

Usługi rolno-środowiskowe i klimatyczne oraz ochrona lasów

Współpraca

Zarządzanie ryzykiem

ZAŁĄCZNIK V

UWARUNKOWANIA EX ANTE ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

1. UWARUNKOWANIA ZWIĄZANE Z PRIORYTETAMI

Priorytety unijne w odniesieniu do rozwoju obszarów wiejskich / celu tematycznego wspólnych ram strategicznych	Uwarunkowania *ex ante*	Kryteria decydujące o spełnieniu
Priorytet 3 rozwoju obszarów wiejskich: wspieranie organizacji łańcucha dostaw żywności, w tym przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, dobrostanu zwierząt i zarządzania ryzykiem w rolnictwie Cel tematyczny 5: wspieranie przystosowania się do zmiany klimatu, zapobieganie ryzyku i zarządzanie ryzykiem	3.1. Zapobieganie ryzyku i zarządzanie ryzykiem: istnienie krajowych lub regionalnych ocen ryzyka na potrzeby zarządzania katastrofami przy uwzględnieniu przystosowania się do zmiany klimatu	— gotowa będzie krajowa lub regionalna ocena ryzyka zawierająca następujące elementy: — opis procesu, metodologii, metod i danych niewrażliwych wykorzystywanych w ocenach ryzyka oraz opartych na ocenie ryzyka kryteriów określania inwestycji priorytetowych; — opis scenariuszy zakładających jeden rodzaj ryzyka i scenariuszy zakładających wiele rodzajów ryzyka; — uwzględnienie, w stosownych przypadkach, krajowych strategii dostosowania do zmiany klimatu.
Priorytet 4 rozwoju obszarów wiejskich: odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie ekosystemów związanych z rolnictwem i leśnictwem	4.1 Warunki dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska: na poziomie krajowym ustalone są normy dotyczące dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska gruntów, o których to normach mowa w tytule VI rozdział I rozporządzenia (UE) nr 1306/2013	— Normy dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska są określone w prawie krajowym i wyszczególnione w programach;
Cel tematyczny 5: wspieranie przystosowania się do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem	4.2 Wymogi minimalne w odniesieniu do nawozów i środków ochrony roślin: na poziomie krajowym określone są wymogi minimalne w odniesieniu do nawozów i środków ochrony roślin, o których to wymogach mowa w tytule III rozdział I art. 28 niniejszego rozporządzenia	— w programach określone są minimalne wymogi w odniesieniu do nawozów i środków ochrony roślin, o których to wymogach mowa w tytule III rozdział I niniejszego rozporządzenia;
Cel tematyczny 6: zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami	4.3 Inne odpowiednie normy krajowe: na potrzeby tytułu III rozdział I art. 28 niniejszego rozporządzenia określone są odpowiednie obowiązkowe normy krajowe	— w programach wyszczególnione są odpowiednie obowiązkowe normy krajowe;
Priorytet 5 rozwoju obszarów wiejskich: promowanie efektywnego gospodarowania zasobami i wspieranie przechodzenia w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym na niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu gospodarkę Cel tematyczny 4: wspieranie przechodzenia na niskoemisyjną gospodarkę we wszystkich sektorach Cel tematyczny 6: zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami	5.1 Efektywność energetyczna: Prowadzono działalność na rzecz promowania opłacalnych usprawnień efektywności końcowego wykorzystania energii i opłacalnych inwestycji w efektywność energetyczną podczas budowania lub remontowania budynków	— Działalność obejmuje: — działania służące zapewnieniu minimalnych wymogów związanych z efektywnością energetyczną budynków zgodnie z art. 3, 4 i 5 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/31/UE ([1]) — działania niezbędne do ustanowienia systemu certyfikowania efektywności energetycznej budynków zgodnie z art. 11 dyrektywy 2010/31/UE — działania służące zapewnieniu planowania strategicznego w dziedzinie efektywności energetycznej, zgodnie z art. 3 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE ([2])

Priorytety unijne w odniesieniu do rozwoju obszarów wiejskich / celu tematycznego wspólnych ram strategicznych	Uwarunkowania *ex ante*	Kryteria decydujące o spełnieniu
		— działania zgodne z art. 13 dyrektywy 2006/32/WE Parlamentu Europejskiego i Rady ([3]) w sprawie efektywności końcowego wykorzystania energii i usług energetycznych służące zapewnieniu klientom końcowym indywidualnych liczników o tyle, o ile jest to możliwe technicznie oraz rozsądne i proporcjonalne finansowo w stosunku do potencjalnych oszczędności energii
	5.2 Sektor wodny: istnienie: a) polityki cenowej w odniesieniu do wody, która to polityka stanowi odpowiednią zachętę dla użytkowników, aby efektywnie wykorzystywać zasoby wody, oraz b) odpowiedniego udziału różnych zastosowań wody w odzyskiwaniu kosztów usług związanych z wodą według stawki określonej w zatwierdzonym planie zarządzania dorzeczem w przypadku inwestycji wspieranych przez programy.	— w sektorach wspieranych przez EFFROW dane państwo członkowskie zapewnia odpowiedni udział różnych zastosowań wody w odzyskiwaniu kosztów usług związanych z wodą w podziale na sektory zgodnie z art. 9 ust. 1 tiret pierwsze ramowej dyrektywy wodnej z uwzględnieniem, w stosownych przypadkach, społecznych, środowiskowych i gospodarczych skutków odzyskiwania oraz geograficznych i klimatycznych uwarunkowań regionu lub regionów, których to dotyczy
	5.3 Energia odnawialna: Prowadzono działalność służącą promowaniu produkcji i dystrybucji zasobów energii odnawialnej ([4]).	— przejrzyste systemy wsparcia, priorytet w zakresie dostępu do sieci lub gwarantowanego dostępu i priorytet w zakresie dysponowania oraz standardowe zasady dotyczące ponoszenia kosztów technicznych dostosowań, które udostępniono, oraz dzielenia się tymi kosztami, zgodnie z art. 14 ust. 1 i art. 16 ust. 2 i 3 dyrektywy 2009/28/WE — dane państwo członkowskie przyjęło krajowy plan działania dotyczący energii odnawialnej zgodnie z art. 4 dyrektywy 2009/28/WE
Priorytet 6 rozwoju obszarów wiejskich:wspieranie integracji społecznej, zmniejszania ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich Cel tematyczny 2: zwiększenie dostępu do informacji i technologii informacyjno–komunikacyjnych, ich stosowania i jakości (cel dotyczący internetu szerokopasmowego)	6. Sieć nowej generacji Infrastruktura: Istnienie krajowych lub regionalnych planów sieci nowej generacji, które uwzględniają działania regionalne, tak aby osiągnąć unijne cele dotyczące dostępu do szybkiego internetu, skupiając się na obszarach, gdzie rynek nie zapewnia otwartej infrastruktury w przystępnej cenie oraz jakość zgodnie z unijnymi przepisami dotyczącymi konkurencji i pomocy państwa, oraz dostarczyć dostępne usługi grupom będącym w niekorzystnej sytuacji.	— Gotowe są krajowe lub regionalne plany sieci nowej generacji zawierające: — plan inwestycji w infrastrukturę sporządzony na podstawie analizy ekonomicznej uwzględniającej istniejącą prywatną i publiczną infrastrukturę i planowane inwestycje; — modele zrównoważonych inwestycji, które zwiększają konkurencję i zapewniają dostęp do otwartych, przystępnych cenowo, dobrej jakości infrastruktury i usług uwzględniających przyszłe potrzeby; — działania służące stymulacji prywatnych inwestycji.

([1]) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/31/UE z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (Dz.U. L 153z 18.6.2010, s. 13).

([2]) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie efektywności energetycznej, zmiany dyrektyw 2009/125/WE i 2010/30/UE oraz uchylenia dyrektyw 2004/8/WE i 2006/32/WE (Dz.U. L 315 z 14.11.2012, s. 1).

([3]) Dyrektywa 2006/32/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 kwietnia 2006 r. w sprawie efektywności końcowego wykorzystania energii i usług energetycznych oraz uchylająca dyrektywę Rady 93/76/EWG (Dz.U. L 114z 27.4.2006, s. 64).

([4]) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych zmieniająca i w następstwie uchylająca dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE (Dz.U. L 140 z 5.6.2009, s. 16).

ZAŁĄCZNIK VI

ORIENTACYJNY WYKAZ DZIAŁAŃ MAJĄCYCH ZNACZENIE W KONTEKŚCIE CO NAJMNIEJ JEDNEGO PRIORYTETU UNII W ZAKRESIE ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

Działania o szczególnym znaczeniu w kontekście kilku priorytetów Unii

Art. 15	Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem i zastępstw
Art. 17	Inwestycje w środki trwałe
Art. 19	Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej
Art. 35	Współpraca
Art. 42–44	LEADER

Działania o szczególnym znaczeniu dla wspierania transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie i leśnictwie oraz na obszarach wiejskich

Art. 14	Transfer wiedzy i działalność informacyjna
Art. 26	Inwestycje w technologie w dziedzinie leśnictwa oraz w przetwarzanie, transport i wprowadzanie do obrotu produktów leśnych

Działania o szczególnym znaczeniu dla poprawy konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększania rentowności gospodarstw

Art. 16	Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych

Działania o szczególnym znaczeniu dla poprawy organizacji łańcucha żywnościowego i promowania zarządzania ryzykiem w rolnictwie

Art. 18	Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof oraz wprowadzanie odpowiednich środków zapobiegawczych
Art. 24	Zapobieganie zniszczeniom lasów wskutek pożarów lasów, klęsk żywiołowych i katastrof oraz odtwarzanie lasów
Art. 27	Tworzenie grup producentów
Art. 33	Dobrostan zwierząt
Art. 36	Zarządzanie ryzykiem
Art. 37	Ubezpieczenie upraw, zwierząt i roślin
Art. 38	Fundusze wspólnego inwestowania dotyczące chorób zwierząt i roślin i incydentów środowiskowych
Art. 39	Narzędzie stabilizacji dochodów

Działania o szczególnym znaczeniu dla odtwarzania, chronienia i wzmacniania ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa

oraz

wspierania efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym

Art. 21 ust. 1 lit. a)	Zalesianie i tworzenie terenu zalesionego
Art. 21 ust. 1 lit. b)	Zakładanie systemów rolno-leśnych

Art. 21 ust. 1 lit. d)	Inwestycje zwiększające odporność ekosystemów leśnych i ich wartość dla środowiska
Art. 28	Działania rolno-środowiskowo-klimatyczne
Art. 39	Rolnictwo ekologiczne
Art. 30	Płatności dla obszarów Natura 2000 i płatności związane z ramową dyrektywą wodną
Art. 31–32	Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami
Art. 34	Usługi leśno-środowiskowo-klimatyczne oraz ochrona lasów

Działania o szczególnym znaczeniu dla wspierania włączenia społecznego, ograniczania ubóstwa i wspierania rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich

Art. 20	Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich
Art. 42–44	LEADER